

אוניברסיטת תל אביב

בית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל

התנהגויות הימורים בחברה הישראלית 2023 דו"ח מחקר מסכם

פרופ' בל גבריאל-פריד
ד"ר עמית לוונטל
ד"ר נועה ונה

דצמבר 2023

מחקר זה נערך באמצעות מענק מחקר מטעם הקרן למחקרים בלתי תלויים של מפעל הפיס

שניתן לפרופ' בל גבריאל-פריד

המענק לא השפיע על ממצאי המחקר והתובנות העולות ממנו

תודה לכל עוזרי המחקר שסייעו באיסוף הנתונים עבור שני המדגמים המכונים:

אבו חסונה נדין, אוקסנברג תמר, אליאס תאופיק, אסטפאן נדיה, ארלוק שילי, בן עוזר רותם, בן עמרם חן, בשיר אמל, גולדשמיד ענת, גרוסבך ענת, יהודה אוריה, מחאמיד שיפא, מירין נגה, מנדלוביץ' עמר, מרדכי יובל, נעמה נור, סראילדיין רואן, עאמר תימאא, רייזלר ענת

ציטוט

גבריאל-פריד, ב., לוונטל, ע., ונה, נ. (2023). *התנהגויות הימורים בחברה הישראלית 2023*. דו"ח

מחקר מסכם. אוניברסיטת תל-אביב.

תוכן עניינים

א	תקציר	א
א	מבוא	א
ב	שיטה	ב
ב	ממצאים עיקריים מהמדגם המייצג	ב
ד	ממצאי הדגימה המכוונת של המגזר היהודי	ד
ה	ממצאי הדגימה המכוונת של המגזר הערבי	ה
ה	דיון והמלצות	ה
1	סקירת ספרות	1
1	מבוא	1
1	הימורים : הגדרות	1
3	סיווג חומרת בעיות ההימורים	3
3	הימורים בישראל – מדיניות ונתונים	3
5	גישת בריאות הציבור	5
8	מטרות המחקר	8
9	שיטה	9
9	דגימה	9
11	אוכלוסייה	11
13	כלי מחקר	13
21	ממצאים (חלק א') –	21
21	התנהגויות הימורים בקרב המדגם המייצג	21
22	שכיחות התנהגויות הימורים וחומרת בעיות ההימורים	22
22	מניע עיקרי להימורים	22
23	מידת המעורבות בהתנהגויות הימורים	23
26	מידת המעורבות בהתנהגויות הימורים לפי סיווגים עיקריים	26
38	הרגלים והתנהגויות הנלווים להימור	38
41	חומרת בעיות ההימורים : שכיחות ומאפיינים	41
41	מדד חומרת בעיות ההימורים (PGSI)	41
43	דיווח עצמי על בעיות הימורים בעבר	43
43	למי היית פונה במקרה של בעיית הימורים?	43
43	הבדלים עיקריים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתני המחקר	43
54	מדד נזק מהימורים	54
55	נפגעים נוספים (Affected Others) –	55
55	אנשים שנפגעו מבעיות הימורים של אנשים בסביבתם הקרובה	55
55	היקף התופעה	55
56	מדד נזק לנפגעים נוספים	56
57	ההבדלים העיקריים בין נפגעים נוספים לבין שאר המשיבים	57
63	הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס להתנהגויות הימורים	63

65	הימורי ספורט
65	שכיחות ואמצעי הימור
66	מהמרים בספורט: מאפיינים סוציו-דמוגרפיים
68	חומרת בעיות ההימורים של מהמרים בספורט
68	נזק מהימורי ספורט
69	הרגלים והתנהגויות הנלווים להימור המייחדים מהמרי ספורט
71	ממצאים (חלק ב') –
71	דגימה מכוונת: מגזר יהודי
71	שכיחות התנהגויות הימורים
72	מניע עיקרי להימורים
72	מידת המעורבות בהתנהגויות הימורים ביחס לסיווגים עיקריים
75	הימורים בחו"ל
75	מדד חומרת בעיות ההימורים (PGSI)
76	דיווח עצמי על בעיות הימורים בעבר
76	למי היית פונה במקרה של בעיית הימורים?
77	מאפיינים סביבתיים, פסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור
77	מדד נזק מהימורים
78	נפגעים נוספים
80	הרגלים והתנהגויות הנלווים להימור
	הבדלים בין משתתפים מהמגזר היהודי במדגם המייצג ובין משתתפים מהמגזר היהודי בדגימה
82	המכוונת ביחס להתנהגויות הימורים והתנהגויות נלוות
85	ממצאים (חלק ג') –
85	דגימה מכוונת: מגזר ערבי
85	שכיחות התנהגויות הימורים
87	מידת המעורבות בהתנהגויות הימורים לפי סיווגים עיקריים
89	הימורים בחו"ל
89	מדד חומרת בעיות ההימורים (PGSI)
90	דיווח עצמי על בעיות הימורים בעבר
91	למי היית פונה במקרה של בעיית הימורים?
91	מאפיינים סביבתיים, פסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור
92	מדד נזק מהימורים
93	נפגעים נוספים
94	הרגלים והתנהגויות הנלווים להימור
	הבדלים בין משתתפים מהמגזר הערבי במדגם המייצג ובין משתתפים מהמגזר הערבי בדגימה
96	המכוונת ביחס להתנהגויות הימורים והתנהגויות נלוות
	הבדלים בהתנהגויות הימורים ובהתנהגות נלוות בין מהמרים יהודים וערבים בדגימה
99	המכוונת
103	דיון
106	מגבלות המחקר
106	המלצות

110	.....	ביבליוגרפיה
126	.....	נספח א': מידע מפורט על הדגימה המכוונת
130	.....	נספח ב': מהימנויות כלי המחקר
131	.....	נספח ג': חישוב סולם תחושת עוני סובייקטיבי
A	.....	Brief summary

- 11 לוח 1: דגימה מכוונת לפי מגדר, לאום ואמצעי המענה ($N = 707$)
- 12 לוח 2: מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של המדגמים
- 16 לוח 3: חלוקה לפי סוגי הימורים
- 22 לוח 4: שכיחות התנהגויות הימורים וחומרת בעיות ההימורים ($N=3,244$)
- 23 לוח 5: מניע עיקרי להימורים בקרב מהמרים ומנויי פיס ($N = 1,793$)
- 25 לוח 6: מידת המעורבות בהתנהגויות הימורים ($N = 3,244$)
- 26 לוח 7: שכיחות ההשתתפות בכל סוג הימור ($N=3,244$)
- 27 לוח 8: מנויי מפעל הפיס – מאפיינים סוציו-דמוגרפיים ($N = 167$)
- 29 לוח 9: אמצעי ההימורים ($N = 1,626$)
- 31 לוח 10: מאפיינים סוציו-דמוגרפיים בהתאם לאמצעי ההימור
- 33 לוח 11: מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של אנשים שנסעו להמר בחו"ל בשנה החולפת ($N = 177$)
- 35 לוח 12: מאפיינים דמוגרפיים של משתתפים בהימורים מפקחים ובהימורים לא חוקיים
- 37 לוח 13: משתתפים בהימורים בבורסה בהתאם למאפיינים סוציו-דמוגרפיים ($N = 284$)
- 38 לוח 14: נגישות להימורים, לפי דיווח עצמי ($N = 3,244$)
- 38 לוח 15: שכיחות הימורים בחברה לעומת הימורים לבד ($N = 1,626$)
- 39 לוח 16: העדפה לשעות ביום בהן נוהגים להמר ($N = 1,626$)
- 39 לוח 17: שימוש בקצבאות עבור הימורים ($N = 1,626$)
- 40 לוח 18: צריכת אלכוהול וסיגריות בזמן הימורים ($N = 1,626$)
- 40 לוח 19: שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה ($N = 1,626$)
- 41 לוח 20: שכיחות היגדים של בעיות הימורים בקרב משתתפים בהימורים ($N = 1,626$)
- 42 לוח 21: סיווג קבוצות מהמרים בהתאם לחומרת בעיות ההימורים ($N = 3,244$)
- 42 לוח 22: חומרת התנהגויות הימורים ביחס לסוגי ההימורים ($N=1,626$)
- 43 לוח 23: גורם עיקרי לפנייה לסיוע בבעיות הימורים ($N = 3,244$)
- 43 לוח 24: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למאפיינים סוציו-דמוגרפיים ($N =$)
- 45 $(1,626$
- 46 לוח 25: הבדלים בין גברים לנשים ביחס לחומרת בעיות ההימורים ($N = 1,626$)
- 46 לוח 26: הבדלים בין קבוצות הגיל ביחס לחומרת בעיות ההימורים ($N = 1,626$)
- 47 לוח 27: הבדלים בין רמת ההשכלה ביחס לחומרת בעיות ההימורים ($N = 1,626$)
- 48 לוח 28: הבדלים בין יהודים לערבים ביחס לחומרת בעיות ההימורים ($N = 1,626$)
- 48 לוח 29: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתתפים כלכליים ברמת הפרט
- 49 $(N = 1,626)$
- 49 לוח 30: הבדלים במצבי תעסוקה שונים ביחס לקטגוריות חומרת בעיות ההימורים ($N = 1,626$)
- 50
- 50 לוח 31: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתני עוני ומחסור כלכלי ($N =$)
- 51 $(1,626$
- 51 לוח 32: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתתפים סביבתיים ($N = 1,626$)
- 52
- 52 לוח 33: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתתפים פסיכולוגיים ($N =$)
- 53 $(1,626$
- 53 לוח 34: שכיחות חוויות של נזק מהימורים בקרב משתתפים בהימורים ($N = 1,626$)
- 54 לוח 35: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס לנזק מהימורים ($N = 1,626$)
- 54 לוח 36: שיעור הנפגעים הנוספים ביחס לסוג קרבה, ונזק ממוצע ממהמר קרוב ($N = 312$)
- 56 לוח 37: שכיחות חוויות של נזק בקרב נפגעים נוספים ($N = 312$)
- 56 לוח 38: נזק ממוצע ממהמר קרוב לפי סוג קרבה ($N = 312$)
- 57 לוח 39: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למאפיינים סוציו-דמוגרפיים
- 58 $(N = 3,244)$
- 58 לוח 40: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתתפים כלכליים ברמת
- 60 הפרט ($N = 3,244$)
- 60 לוח 41: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתני עוני ומחסור כלכלי (N)
- 61 $(= 3,244$
- 61 לוח 42: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתתפים חברתיים-כלכליים
- 62 ברמת הישוב ($N = 3,244$)

- לוח 43: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לשאר המשיבים ביחס למשתנים פסיכולוגיים ($N = 3,244$)
62
- לוח 44: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתנים פסיכולוגיים,
בחלוקה מגדרית ($N = 3,244$)
63
- לוח 45: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למעורבות בהימורים ($N = 3,244$)
63
- לוח 46: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס לחומרת הימורים ($N = 1,626$)
64
- לוח 47: שכיחות ההשתתפות בהימורי ספורט ($N = 3,244$)
65
- לוח 48: אמצעי/מיקום הימורי ספורט ($N = 210$)
66
- לוח 49: מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של מהמרי ספורט ($N = 210$)
67
- לוח 50: חומרת בעיות ההימורים ביחס להשתתפות בהימורי ספורט ($N = 1,626$)
68
- לוח 51: נוק מהימורים של משתתפים בהימורי ספורט לעומת שאר המשתתפים בהימורים ($N = 1,626$)
68
- לוח 52: הימורים בחברה לעומת הימורים לבד ($N = 1,626$)
69
- לוח 53: שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה ($N = 1,626$)
70
- לוח 54: שימוש בקצבאות עבור הימורים ($N = 1,626$)
70
- לוח 55: מניע עיקרי להימורים ($N = 392$)
72
- לוח 56: שכיחות ההשתתפות בסוגי ההימורים ($N = 392$)
73
- לוח 57: אמצעי הימורים ($N = 392$)
74
- לוח 58: נגישות הימורים ($N = 392$)
75
- לוח 59: שכיחות היגדים של בעיות הימורים ($N = 392$)
75
- לוח 60: התפלגות חומרת בעיות ההימורים ($N = 392$)
76
- לוח 61: דיווח עצמי על בעיית הימורים בעבר ($N = 392$)
76
- לוח 62: גורם עיקרי לפנייה לסיוע בבעיות הימורים ($N = 392$)
77
- לוח 63: מאפיינים סביבתיים פסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור ($N = 392$)
77
- לוח 64: שכיחות חוויות של נוק מהימורים ($N = 392$)
78
- לוח 65: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס לנוק מהימורים ($N = 392$)
78
- לוח 66: שיעור הנפגעים הנוספים לפי סוג קרבה ($N = 392$)
79
- לוח 67: שכיחות חוויות של נוק בקרב הנפגעים הנוספים ($N = 169$)
79
- לוח 68: הימורים בחברה לעומת הימורים לבד ($N = 392$)
80
- לוח 69: העדפה לשעות ביום בהן נוהגים להמר ($N = 392$)
80
- לוח 70: שימוש בקצבאות עבור הימורים ($N = 392$)
81
- לוח 71: צריכת אלכוהול וסיגריות בזמן הימורים ($N = 392$)
81
- לוח 72: שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה ($N = 392$)
81
- לוח 73: הבדלים בין מהמרים יהודים במדגם המייצג לבין יהודים בדגימה המכוונת ביחס
למאפיינים סביבתיים, פסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור ($N = 1961$)
82
- לוח 74: הבדלים בין מהמרים יהודים במדגם המייצג לבין יהודים בדגימה המכוונת ביחס ל
התנהגויות הימורים ($N = 1961$)
83
- לוח 75: הבדלים בין מהמרים יהודים במדגם המייצג לבין יהודים בדגימה המכוונת ביחס
להרגלים והתנהגויות נלווים להימור ($N = 372$)
84
- לוח 76: מניע עיקרי להימורים ($N = 315$)
86
- לוח 77: שכיחות ההשתתפות של כל סוג הימור ($N = 315$)
87
- לוח 78: אמצעי הימורים ($N = 315$)
88
- לוח 79: נגישות להימורים ($N = 315$)
89
- לוח 80: שכיחות היגדים של חומרת בעיות ההימורים ($N = 315$)
90
- לוח 81: התפלגות חומרת בעיות ההימורים ($N = 315$)
90
- לוח 82: דיווח עצמי על בעיית הימורים בעבר ($N = 315$)
91
- לוח 83: גורם עיקרי לפנייה לסיוע בבעיות הימורים ($N = 315$)
91
- לוח 84: מאפיינים סביבתיים ופסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור ($N = 315$)
91
- לוח 85: שכיחות חוויות של נוק מהימורים ($N = 315$)
92
- לוח 86: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים בנוק מהימורים ($N = 315$)
92
- לוח 87: שיעור הנפגעים הנוספים לפי סוג קרבה ($N = 315$)
93
- לוח 88: שכיחות חוויות של נוק לנפגעים הנוספים ($N = 212$)
94

94	לוח 89 : הימורים בחברה לעומת הימורים לבד ($N=315$)
95	לוח 90 : העדפה לשעות ביום בהן נוהגים להמר ($N=315$)
95	לוח 91 : שימוש בקצבאות עבור הימורים ($N=315$)
95	לוח 92 : צריכת אלכוהול וסיגריות בזמן הימורים ($N=315$)
96	לוח 93 : שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה ($N=315$)
97	לוח 94 : הבדלים בין מהמרים ערבים במדגם המייצג לבין ערבים בדגימה המכוונת ביחס למאפיינים סביבתיים, פסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור ($N = 372$)
98	לוח 95 : הבדלים בין מהמרים ערבים במדגם המייצג לבין ערבים בדגימה המכוונת ביחס להתנהגויות הימורים ($N = 372$)
99	לוח 96 : הבדלים בין מהמרים ערבים במדגם המייצג לבין ערבים בדגימה המכוונת ביחס להרגלים והתנהגויות נלווים להימור ($N = 372$)
100	לוח 97 : הבדלים בין מהמרים יהודים לבין מהמרים ערבים בדגימה המכוונת ביחס למאפיינים סביבתיים ופסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור ($N = 707$)
101	לוח 98 : הבדלים בין מהמרים יהודים לבין מהמרים ערבים בדגימה המכוונת ביחס להתנהגויות הימורים ($N = 707$)
102	לוח 99 : הבדלים בין מהמרים יהודים למהמרים ערבים בדגימה המכוונת ביחס להתנהגויות נלוות ($N = 707$)
126	לוח 100 : תת מדגם תחנות הימורים לפי מגדר, לאום ואמצעי המענה
127	לוח 101 : יישובים בהם נדגמו מהמרים בתחנות הימורים חוקיים
128	לוח 102 : תת מדגם מרכזי גמילה לפי מגדר, לאום ואמצעי המענה
129	לוח 103 : תת מדגם קמפיין מקוון לפי מגדר, לאום ואמצעי המענה
129	לוח 104 : מענה ונשירה מתת-מדגמי מרכז גמילה וקמפיין מקוון
130	לוח 105 : טבלת מהימנויות של כלי המחקר בכל אחד מהמדגמים
131	לוח 106 : חישוב סולם תחושת עוני סובייקטיבי

תקציר

מבוא

הימורים מוגדרים כסיכון כספי או כל דבר בעל ערך על תוצאות ארוע שלא ניתן לבטוח או לסמוך על תוצאותיו, במטרה לזכות בכסף או כל דבר חומרי אחר (Williams et al., 2017). הימורים מסווגים בהתאם למספר גורמים: א. סוג ההימור (הימור המבוסס על מזל לעומת הימור המצריך ידע); ב. אמצעי הגישה להימור (גישה ממרחק באמצעים דיגיטליים – או פנים מול פנים במקומות פיזיים); ג. ספק ההימורים (גורמים ממשלתיים, גורמים מסחריים, ארגונים ללא מטרת רווח, הימורים פרטיים); ד. תדירות ההשתתפות (מספר הפעמים או הימים שהפרט מהמר במהלך שבוע/ חודש/שנה); משך הזמן המושקע; ה. סכומי הכסף המושקעים בס (Williams et al., 2017). גורם נוסף באמצעותו ניתן לסווג את ההימורים הינו מידת חוקיותם (Sukhanov et al., 2019).

מעורבות בהתנהגויות הימורים נעה על פני רצף: בעוד רב האנשים באוכלוסייה יקחו חלק בפעילות זו באופן שלא יגרום להם כל נזק, ישנם אנשים שיהמרו ויחוו בעיות כתוצאה מכך (Latvala et al., 2019). מדד חומרת בעיות ההימורים הינו הסיווג השכיח והמקובל ביותר בעולם לסיווג חומרת בעיות ההימורים שפותח באופן מיוחד למחקרים אפידימיולוגיים המודדים את שכיחות ההימורים באוכלוסייה הכללית (Ferris & Wynne, 2001). מדד זה מסווג את הלוקחים חלק בהימור בהתאם למידת הבעיות אותן הם חווים כתוצאה מהימורים. סיווג זה נחלק ל"מהמרים לא בעייתיים", "מהמרים בסיכון נמוך", "מהמרים בסיכון בינוני", ו"מהמרים בעייתיים" – כלומר אלה שההימורים משפיעים עליהם באופן שלילי ופוגעים בהם, במשפחותיהם ובקהילות בהן הם חיים (Gambling Commission, 2019). מחקרים ברחבי העולם מראים שכ 70% מכלל האוכלוסייה הימרה לפחות פעם אחת בשנה, ושכיחות ההימורים הבעייתיים במקומות שונים בעולם נעים בין 0.12-5.8% (Calado & Griffiths, 2016).

הידע המחקרי אודות התנהגויות הימורים בישראל אינו רב, ונכון להיום לא פורסם בספרות המדעית אף מחקר המתבסס על מדגם מייצג. מטרותיו המרכזיות של המחקר הנוכחי הינן לאמוד את מידת המעורבות של האוכלוסייה הבוגרת בישראל בהתנהגויות הימורים ואת סיווג מידת המעורבות שלה בהתאם למדד חומרת בעיות ההימורים וסוגי ההימורים השונים; זיהוי גורמי סיכון דמוגרפיים, ופסיכו-חברתיים, וכן אומדן השינוי בהתנהגויות הימורים לנוכח משבר הקורונה. בנוסף, הערכת שיעור הנפגעים העקיפים (בני משפחה וחברים) המדווחים על נזק כתוצאה ממעורבות בהימורים של אדם הקרוב אליהם.

שיטה

המחקר הנוכחי התבסס על שני מדגמים: א. מדגם מייצג של האוכלוסיה הישראלית שכלל 3,244 תושבי קבע ישראלים (מתוכם 1,835 נשים) - יהודים וערבים, מעל גיל 18. הדגימה נעשתה מתוך פאנל אינטרנטי הסתברותי שנבנה על ידי מכון ב. י. ולוסיל כהן למחקרי דעת קהל באוניברסיטת תל אביב. ב. דגימה מכוונת שכללה 707 אנשים (מתוכם 128 נשים) שהימרו לפחות פעמיים במהלך החודש שקדם לדגימה. מטרתה של דגימה מכוונת היא לדגום אנשים שקשה להגיע אליהם באמצעות מדגמים אקראיים, במקרה הנוכחי – אנשים הנמצאים בסיכון לפתח בעיות הימורים. אנשים אלה נדגמו באמצעות מרכזי גמילה למהמרים, דוכני טוטו ומפעל הפיס בערים שונות ובשעות שונות של היום, וקמפיין אינטרנטי. כלל הנתונים נאספו במהלך החודשים יולי 2022 עד יוני 2023, כאשר המדגם המייצג התקיים בין החודשים יולי 2022 עד אוקטובר 2022. המשיבים ענו על שאלון שכלל מגוון סולמות אודות מעורבות בהתנהגויות הימורים, חומרת בעיות ההימורים, נזק הנובע מהימורים, משתנים דמוגרפיים, ומשתנים פסיכו-חברתיים.

ממצאים עיקריים מהמדגם המייצג

- ממצאי המדגם המייצג מראים ש 49.3% מכלל המשיבים דיווחו על כך שהימרו לפחות בסוג אחד של הימור במהלך השנה האחרונה. ההשתתפות בהימורים באופן כללי היתה שכיחה יותר בקרב יהודים, גברים, מסורתיים, מובטלים ועובדי צווארון כחול אשר נטו להמר לעיתים קרובות יותר.
- מכלל המשתתפים 16.7% דיווחו על בעיה או בעיות כתוצאה מהימורים, מתוכם - 1.3% סווגו כמהמרים בעיתיים, 5.0% כמהמרים בסיכון בינוני, ו- 10.4% בסיכון נמוך. סיווג זה מבטא את מדד חומרת בעיות ההימורים הנובעות כתוצאה ממעורבות בעייתית אשר תוצג בהמשך, כלומר מהמרים בסיכון נמוך הם אלה שמבטאים חומרה קלה, מהמרים בסיכון בינוני מבטאים חומרה בינונית, וישנם את המהמרים שסווגו כבעייתיים אלה מבטאים את מידת הבעייתיות בחומרה הגבוהה ביותר.
- כ- 46.3% מכלל המשיבים הימרו במקום פיזי ו- 9.3% הימרו באופן מקוון, כאשר היתה חפיפה בין השניים – רב המשיבים שהימרו באופן מקוון הימרו גם באופן פיזי. גברים, מסורתיים, צעירים ומובטלים נטו להמר באופן מקוון. נמצא מתאם בין השתתפות בהימורים מקוונים לבין בעיות הימורים.

- כ- 43.3% מכלל המשיבים במחקר השתתפו בהימורים מפוקחים (או 87.8% מכלל המשיבים שהימרו בשנה האחרונה), ואילו 6.8% מן המשיבים השתתפו בהימורים לא חוקיים (או 13.7% מכלל המשיבים שהימרו) ומרביתם (5.6%) השתתפו גם בהימורים מפוקחים וגם בהימורים לא חוקיים. גברים, צעירים, רווקים, ערבים, מסורתיים ומובטלים נטו יותר להשתתף בהימורים לא חוקיים. נמצא מתאם בין השתתפות בהימורים לא חוקיים לבין בעיות הימורים. בנוסף, אנשים שלקחו חלק בהימורים לא חוקיים דיווחו על נזק מהימורים פי שניים לעומת כלל המשתתפים בהימורים.
- מכלל האנשים שמהמרים בהימורים מסוג צ'אנס, פייס 777, 123 – 24% מסווגים כמהמרים בסיכון בינוני וכמהמרים בעיתיים. מכלל האנשים שמהמרים בהימורי ספורט של הטוטו ווינר – 32.2% סווגו כמהמרים בסיכון בינוני וכמהמרים בעיתיים.
- אנשים בשלושת קטגוריות חומרת בעיות ההימורים (נמוך, בינוני ובעייתי) נוטים יותר להיות גברים, ערבים, ילידי הארץ, ומסורתיים, ונוטים להיות משכילים פחות. הם מתגוררים, בממוצע, ביישובים פריפריאליים יותר, שמאופיינים במצב חברתי-כלכלי נמוך יותר ומדווחים על רמה נמוכה יותר של לכידות שכונתית. הם מדווחים, בממוצע, על יותר סימפטומים של דיכאון וחרדה ועל תחושה חזקה יותר של לחץ. שיעור התעסוקה שלהם נמוך יותר, והם נוטים יותר להיות מועסקים במשלחי יד של ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים ופחות בתפקידי ניהול ובמקצועות חופשיים. הם מצהירים כי יש להם יכולת נמוכה יותר להתמודד עם בעיות ואתגרים פיננסיים, ונוטים יותר לוותר על מוצרים ושירותים בסיסיים כי הם לא יכולים להרשות אותם לעצמם, לפגר בתשלומים ולהרגיש שהם עניים (בהתאם לסולם תחושת עוני סובייקטיבי).
- ממצא מעניין שחשוב לציין הוא שעל אף שמעורבות בהימורים שכחה פחות בקרב ערבים, **שיעורי הערבים שמסווגים כמהמרים בסיכון נמוך, בינוני, או כמהמרים בעיתיים – גבוהים משיעורי היהודים המסווגים בקטגוריות אלה.**
- ההוצאה החודשית הממוצעת** על הימורים של האנשים שהימרו באופן אקטיבי בשנה האחרונה, היא 240.2 שקלים, וההוצאה החציונית היא 20 שקלים בחודש. כ-2.7% מן המשתתפים שהימרו בשנה החולפת **דיווחו שהשתמשו בכסף של קצבה כלשהי** עבור ההימורים. יותר משליש מאלה שדיווחו כי השתמשו בקצבאות ציינו שהם עושים זאת תמיד.

- **נפגעים נוספים** - אחד מכל תשעה ישראלים במדגם המייצג דיווח על אדם שקרוב אליו אשר מהמר יותר מדי (10.6% מן המשיבים), לרוב, מדובר **בקרוב משפחה**. הנזק הנפוץ ביותר שנגרם לאלו שדיווחו על כך היה נזק רגשי, כגון הרגשת חוסר אונים כתוצאה מההימורים. יתר על כן, משיבים שדיווחו על אדם קרוב אליהם אשר מהמר יותר מדי נטו יותר להמר בעצמם ולסבול מבעיות הימורים. את הנזק הגדול ביותר חוו מי שבחייהם היה **בן זוג לשעבר שהימר** – הם דיווחו על נזק ברבדים שונים של חייהם בעקבות ההימור של בן הזוג לשעבר.

- **פניה לעזרה** - במקרה של בעיית הימורים שלהם או של בני משפחתם כ 39.5% מכלל המשיבים השיבו שהם היו פונים לסיוע מבני משפחה. הדבר נכון גם לגבי המשיבים שכלל לא מהמרים וגם למהמרים החווים בעיות הימורים בחומרות שונות. אחוז נמוך מאוד מכלל המשיבים בכל הקטגוריות של חומרת בעיות הימורים (1.5% בקרב מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני, ו - 2.9% בקרב כלל האוכלוסייה) תפס את מרכזי גמילה של משרד הרווחה כמקור לקבלת עזרה.

ממצאי הדגימה המכוונת של המגזר היהודי

תת פרק זה יתייחס לאנשים הנמצאים בסיכון לפתח בעיות הימורים מהמגזר היהודי, או שכבר חווים בעיות אלה במידה זו או אחרת.

- משיבים מהמדגם הזה העידו על הוצאה חודשית גבוהה יותר על פעילויות הימורים – כ 4885.6 ש"ח בממוצע. ההוצאה החציונית עמדה על 1000 ש"ח בחודש. הם נטו להמר לבד, ללא שעה קבועה ביום המוקדשת להימורים. רבים מהם דיווחו על צריכת סיגריות ואלכוהול בתדירות כלשהי בזמן ההימורים, ו - 27% מהם דיווחו שהם תמיד מעשנים בזמן ההימורים.

- רבים מהם (22.3%) גם ציינו כי הם נוהגים להשתמש בקצבאות עבור הימורים בתדירות כלשהיא (לפעמים, לעיתים קרובות או תמיד), ו-7.7% מהם ציינו כי הם עושים זאת תמיד. כ-41.2% מהם ציינו כי המניע העיקרי שהם מהמרים היא לצורך ריגוש, בילוי או הנאה ו-38.4% ציינו שזה כדי להרוויח כסף.

- בהשוואה למהמרים היהודים במדגם המייצג, המשיבים במדגם זה נטו לדווח יותר על רמות גבוהות יותר של עוני, מחסור, חרדה ודיכאון. בנוסף, לעומת המהמרים במדגם המייצג הם גם נטו יותר לשתות ולעשן בזמן הימורים ולעשות שימוש בקצבאות לעיתים קרובות יותר.

- בעקבות משבר הקורונה הם דיווחו שתדירות התנהגות ההימורים שלהם עלתה, לעומת המהמרים במדגם המייצג, שדיווחו על ירידה בתדירות ההימורים.
- כאשר המשתתפים במחקר נשאלו למי יפנו במידה ולהם או לקרוב משפחתם תהיה בעיית הימורים, מרביתם, כ-32.1%, ציינו שיפנו לבן משפחה, וכ-9.7% ציינו שיפנו למרכז גמילה של משרד הרווחה.

ממצאי הדגימה המכוונת של המגזר הערבי

- מהמרים ערבים בסיכון הוציאו בממוצע כ-2,669 שקלים בחודש על הימורים. מחצית מהם הוציאו פחות מ-700 שקלים בחודש. הם נטו לרוב להמר לבד, ללא שעה קבועה ביום המוקדשת להימורים.
- כ-13.4% ציינו כי הם נוהגים להשתמש בקצבאות עבור הימורים בתדירות כלשהי (לפעמים, לעיתים קרובות או תמיד), אך רק 1.3% מהם ציינו כי הם עושים זאת תמיד.
- רבים מהם נהגו לצרוך סיגריות (57.4%) ואלכוהול (20%) בזמן הימורים בתדירות של לפעמים, לעיתים קרובות או תמיד, ו-25.7% ציינו כי הם תמיד מעשנים בזמן הימורים.
- בהשוואה למהמרים מהמגזר הערבי אשר נדגמו במדגם המייצג, המשיבים במדגם זה נטו לדווח יותר על רמות גבוהות יותר של עוני, מחסור, חרדה ודיכאון. לעומת המהמרים במדגם המייצג הם גם נטו יותר לשתות ולעשן בזמן הימורים ולעשות שימוש בקצבאות לעיתים קרובות יותר. בניגוד למהמרים במדגם המייצג, הם נטו יותר להגביר את ההימורים שלהם בעקבות משבר הקורונה.
- כאשר המשתתפים במחקר נשאלו למי יפנו במידה ולהם או לקרוב משפחתם תהיה בעיית הימורים, מרביתם, כ-38.1%, ציינו שלא יפנו לאף אחד, ורק 1.6% ציינו מרכז גמילה של משרד הרווחה.

ההשוואה בין משיבים ערבים למשיבים יהודים בדגימה המכוונת הצביעה על הבדלים מעטים ביחס להרגלים והתנהגויות הנלווים להימור. הבדלים שכן נמצאו העידו על כך שמשיבים ערבים נטו יותר לעשן בזמן ההימורים ופחות לעשות שימוש בקצבאות. משיבים ערבים בדגימה המכוונת גם דיווחו על רמה גבוהה יותר של לכידות שכונתית, בהשוואה למשיבים היהודים.

דיון והמלצות

ככלל, ממצאי המחקר מצביעים על כך שעל אף ששכיחות המעורבות בהימורים עומדת על כ-50% מכלל האוכלוסייה הישראלית, שכיחות שהינה נמוכה ביחס למקומות אחרים בעולם

(Calado & Griffiths, 2016), אחוז האנשים שחווים בעיות במידה זו או אחרת כתוצאה מהימורים הינו גבוה באופן יחסי לסך המשתתפים ומסתכם בכ 16.7% מכלל האוכלוסיה בישראל. ממצא זה הינו מדאיג, ומצריך התייחסות הוליסטית של כלל הרשויות בישראל.

ממצא נוסף מצביע על שיעור גבוה בקרב האוכלוסיה הערבית אשר חווה בעיות הימורים. שיעור זה עשוי להתקשר לכלל הבעיות החברתיות איתן מתמודדת החברה הערבית בישראל כגון עוני, ואלומות (Sulimani, 1997; Smootha, 1997; Jamal, 2007; Cohen-Almagor & Wattad, 2019; Aidan, 2020; Yiftachel, 2006) ומצריך התייחסות ייחודית מותאמת תרבות.

ככלל, שני המדגמים - המדגם המייצג והדגימה המכוונת - הצביעו על כך שאנשים עם בעיות הימורים משתייכים לחתך סוציו-חברתי נמוך יותר. הדגימה המכוונת אף זיהתה מאפיין ייחודי של אנשים עם בעיות הימורים אשר משתמשים בקצבאות עבור הימורים בשיעורים גבוהים. ממצא זה הינו מטריד, ויש לחשוב על פתרונות – כמו הפחתת הנגישות והזמינות להימורים (Abbott, 2020). באופן אופרטיבי מומלץ להפחית את ההגרלות המתקיימות בימים בהם ניתנת הקצבה, או לחליפין לא לאפשר לאנשים שמקבלים קצבאות להמר בימים בהם ניתנת הקצבה (Price et al., 2021).

ממצאי המחקר מצביעים על חפיפה בין מעורבות בהימורים חוקיים לבין הימורים לא חוקיים. כלומר מרבית האנשים שמהמרים נוהגים להמר גם בהימורים חוקיים וגם בהימורים לא חוקיים. עוד נמצא שאנשים שמהמרים בהימורים לא חוקיים, ובהימורים מקוונים דווחו על יותר בעיות הימורים בהשוואה למי שמהמר בהימורים חוקיים ובהימורים לא מקוונים. ייתכן מאוד שהימורים חוקיים מהווים שער כניסה להתנהגויות הימורים באופן כללי באמצעותם רוכש הפרט את מיומנויות ההימור ואת ההרגל לקחת חלק בהתנהגות זו. ייתכן שאותם אנשים אשר נמצאים בסיכון לפתח בעיות הימורים ימשיכו להמר בהימורים לא חוקיים. יש לקיים מחקרי אורך אשר ינטרו תהליך זה.

באשר להימורים המקוונים, ממצאי מחקר זה מאששים ממצאי מחקר קודמים אשר הצביעו על קשר בין הימורים מקוונים לבין בעיות הימורים (Gainsbury et al., 2015). בכדי להגן על הציבור, יש לאכוף את איסור ההימורים המקוונים באתרי ההימורים שונים אשר מוגדרים בישראל גם כלא חוקיים. בנוסף, מומלץ מאוד לבטל את האפשרות להמר באופן מקוון בהימורי ספורט של הספורטוטו.

ממצאי המחקר הנוכחי העידו על נטיה נמוכה של אנשים לפנות לגורמי טיפול ציבוריים בשל בעיית הימורים. ייתכן והדבר נובע מחוסר מידע בנושא, סטיגמה ובושה. יש להרחיב את

הידע של הציבור הרחב אודות התנהגויות הימורים והבעיות הנגרמות מהן ואף לשפר את תדמיתם של מקומות הטיפול הציבוריים ואת הנגישות אליהם.

בנוסף, חשוב לנטר את התנהגויות ההימורים בחברה הישראלית לאורך זמן, ולערוך מחקרים מקיפים כדוגמת המחקר הנוכחי, אחת לכמה שנים. המלצות מפורטות נוספות מופיעות בפרק האחרון של דו"ח זה.

לסיום, דו"ח זה נכתב לאחר ה 7 לאוקטובר 2023, בימים בהם החברה הישראלית מתמודדת עם הטראומה הלאומית הגדולה ביותר ב 50 השנים האחרונות. מחקרים מכלל העולם מראים על קשר בין טראומה והפרעת דחק פוסט טראומטית לבין הימורים בעייתיים (Kausch et al., 2006; Moore & Grubbs, 2021). מצב זה בישראל עשוי להעלות את מספר האנשים אשר פונים להימורים כאמצעי להתמודדות עם דיכאון, לחץ וחרדה.

חלק מהישובים שנפגעו הינם ישובים פריפריאליים שמאופיינים במצב חברתי-כלכלי נמוך. ממצאי מחקר זה מעידים על קשר בין מגורים בישובים אלה לבין מדד חומרת בעיות ההימורים. חשוב אם כך שתעשיית ההימורים בישראל תגלה אחראיות חברתית ותעשה את ככל שביכולתה להרחיב את מודעות הזכיינים שלה למידע זה, תפחית את היקף ההגרלות היומיות ותנסה ככל יכולה למזער את מספרי האנשים שנמצאים בסיכון לפתח בעיות כתוצאה מהימורים.

סקירת ספרות

מבוא

השתתפות בהימורים הינה פעילות פנאי נפוצה, בישראל ובעולם, שטומנת בחובה ריגושים וזכיות. יחד עם זאת, מדובר בהתנהגות בסיכון העשויה לגרום נזק לפרט ולחברה כולה (Allami et al., 2021; Browne et al., 2018). מכלל האנשים שמהמרים, אחוז מסוים עשוי לחוות בעיות כתוצאה ממעורבות יתר בהימורים. מחקרים במרבית העולם המערבי מראים שכ-70% מכלל האוכלוסייה במרבית המדינות שנחקרו הימרה לפחות פעם אחת בשנה, ושכיחות ההימורים הבעייתיים בארצות שונות נעה בין 0.12%-5.8% (Calado & Griffiths, 2016).

האמצעים להמר כיום בישראל הם מגוונים וכוללים לא רק את דוכני הפיס והטוטו המסורתיים, אלא גם אתרי אינטרנט ואפליקציות הימורים, שרובם הגדול אינו מוסדר או חוקי. שוק ההימורים החוקי בישראל, שמוסדר על ידי המדינה ומופעל על ידי מפעל הפיס והמועצה להסדר הימורים בספורט, חווה גידול מהיר בעשורים האחרונים (משרד האוצר, 2016; Gavriel- Fried, 2015). ב-2022 עמדו סך המכירות של הגופים הללו על כ-13.5 מיליארד שקלים (המועצה להסדר ההימורים בספורט, 2023; מפעל הפיס, 2023). לצידו של שוק ההימורים המוסדר, פועל בישראל שוק של הימורים לא חוקיים שהיקפו המלא אינו ידוע, אך ב-2016 הוערך בכ-10-15 מיליארד שקלים (יכימוביץ-כהן, 2022).

הידע ביחס להיקף מעורבות האוכלוסייה הישראלית בהימורים אינו רב, ונכון להיום לא פורסם בספרות המדעית אף במחקר המתבסס על מדגם מייצג שבחן התנהגות זו באופן מקיף. המחקר הנוכחי יאמוד את מידת המעורבות של האוכלוסייה הבוגרת בישראל בהתנהגויות הימורים ואת סיווג מידת המעורבות שלה בהתאם למדד חומרת בעיות ההימורים וסוגי ההימורים השונים; זיהוי גורמי סיכון דמוגרפיים, ופסיכו-חברתיים, וכן אומדן השינוי בהתנהגויות הימורים לנוכח משבר הקורונה. בנוסף, יוערך שיעור הנזק מהימורים אותו חווים נפגעים עקיפים.

הימורים: הגדרות

הימורים מוגדרים כסיכון כסף או כל דבר בעל ערך על תוצאות אירוע שלא ניתן לבטוח או לסמוך על תוצאותיו, במטרה לזכות בכסף נוסף או כל דבר חומרי אחר (Williams et al., 2017). מאפיינים נוספים של רוב סוגי ההימורים הינם "משחק סכום אפס", כלומר כל זכייה של משתתף אחד תבוא על חשבון הפסד של משתתף אחר (Borna & Lowry, 1987), ו"הבית תמיד

מנצח", כלומר שלאורך זמן מרבית המשתתפים יפסידו, למעט הגוף שמארגן את ההימור (Productivity Commission, 2010).

הימורים מאופיינים בהתאם למספר גורמים: א. סוג ההימור (מבוססים על מזל בלבד כמו כרטיסי הגרלה, כרטיסי גירוד, או הימור שבנוסף למזל מצריך ידע כמו למשל הימורים על אירועי ספורט, או מיומנות כמו משחקי קלפים מסוימים); ב. אמצעי הגישה להימור (גישה ממרחק באמצעים דיגיטליים – או פנים מול פנים במקומות פיזיים); ג. ספק ההימורים (גורמים ממשלתיים, גורמים מסחריים, ארגונים ללא מטרות רווח, הימורים פרטיים, גורמים לא חוקיים, ארגונים בפיקוח המדינה); ד. תדירות ההשתתפות (מספר הפעמים או הימים שהפרט מהמר במהלך שבוע/ חודש/שנה); משך הזמן המושקע; ה. סכומי הכסף המושקעים בהם (Williams et al., 2017). גורם נוסף באמצעותו ניתן לסווג את ההימורים הינו מידת חוקיותם (Sukhanov et al., 2018).

במחקר זה, נשתמש במושגים הבאים כדי לאפיין הימורים:

1. **הימור פיזי (land-based)** הוא הימור המתבצע במקום פיזי, כמו רכישת כרטיס גירוד בתחנה של מפעל הפיס, משחק קלפים בדירה פרטית או שימוש במכונת מזל בקזינו.
2. **הימור מקוון (online)** הוא הימור המתבצע באמצעים דיגיטליים דרך המרשתת (אינטרנט), כמו אפליקציה של הטוטו וויןר, אתר הימורים או התכתבות עם סוכן הימורים בווטסאפ.
3. **הימור "פסיבי"** מתייחס למנוי למפעל הפיס – תשלום חודשי קבוע המקנה השתתפות בהגרלות, ללא כל פעולה מצד המשתתף למעט רכישה ראשונית של המנוי. לאורך הדו"ח, אנחנו מתמקדים רק באנשים המהמרים באופן פעיל ולא מחשיבים מהמרים פסיביים כמהמרים, אלא אם צוין אחרת.
4. **הימור מפוקח** הוא הימור המופעל על ידי גוף שהמדינה מפקחת עליו: הגרלות של מפעל הפיס (למשל לוטו, צ'אנס, וכרטיסי גירוד) והימורי ספורט של הטוטו וויןר. שאר סוגי ההימורים המצויינים בדו"ח זה אינם מפוקחים.
5. **הימור חוקי** בישראל הוא הימור שאין מניעה חוקית להשתתף בו מפני שהוא מפוקח על ידי המדינה (למשל, הגרלת לוטו), מתבצע בשוק ההון (למשל, בבורסה לניירות ערך)¹, או מתבצע על-ידי ישראלים מחוץ לגבולות הארץ (למשל, משחק רולטה בקזינו בלאס וגאס).

---

¹ באשר להתייחסות אל השקעות בשוק ההון כהימור, ראה הרחבה בפרק השיטה בו מתואר תהליך בניית שאלון ההימורים.

6. **הימור לא חוקי** הוא הימור שיש מניעה חוקית להשתתף בו מפני שהוא מתבצע בגבולות ישראל ואינו מפקח על ידי המדינה, כמו משחק בינגו במועדון פרטי. לצורך הגדרה זו, אנחנו מגדירים הימור מקוון באמצעות אתרי הימורים שאינם מפקחים כהימור שאינו חוקי, גם אם מדובר באתר שאינו ישראלי, משם שהאדם המשתתף בהימורים עושה זאת בגבולות המדינה, שכאמור אינה מתירה להמר באתרים אלה.

סיווג חומרת בעיות ההימורים

מעורבות בהתנהגויות הימורים נעה על פני רצף: בעוד רב האנשים באוכלוסייה ייקחו חלק בפעילות זו באופן שלא יגרום להם כל נזק, ישנם אנשים שיהמרו ויחוו בעיות כתוצאה מכך (Latvala et al., 2019). הסיווג השכיח והמקובל ביותר בעולם לסיווג מעורבות בהימורים שפותח באופן מיוחד למחקרים אפידמיולוגיים המודדים את שכיחות ההימורים באוכלוסייה הכללית הינו 'מדד חומרת בעיות ההימורים' (Ferris & Wynne, Problem Gambling Severity Index -) אשר מסווג את הלוקחים חלק בהימור על פני רצף של חומרה: 'מהמרים לא בעייתיים', 'מהמרים בסיכון נמוך', 'מהמרים בסיכון בינוני', ו'מהמרים בעייתיים' – כלומר אלה שההימורים משפיעים עליהם באופן שלילי ופוגעים בהם, במשפחותיהם ובקהילות בהן הם חיים (Gambling Commission, 2019).

סיווג זה נהוג ומקובל במחקרים שנעשים על האוכלוסייה הכללית (Rockloff et al., 2020; Wardle, 2011). יחד עם זאת, חשוב לציין כי קיים סיווג קליני הנעשה בדרך כלל על אנשים שפונים לטיפול בשל בעיות הימורים אשר מתבסס על הקריטריונים של המדריך האבחוני הסטטיסטי להפרעות פסיכיאטריות (American Psychiatric Association, 2013), אשר הגדיר בשנת 2013 את הפרעת הימורים כהתמכרות ההתנהגותית הראשונה, וסיווג הפרעה זו תחת הפרעות הקשורות לחומרים והתמכרות (Substance-Related and Addictive Disorders), כהפרעה שאינה מערבת צריכת סם או חומר אחר (Non-Substance-Related Disorders).

הימורים בישראל – מדיניות ונתונים

ההימורים בישראל מוסדרים באמצעות שני חוקים שנחקקו בשנות ה-60, ועברו לאורך השנים שינויים מעטים בנוסח: חוק העונשין, חוק משחקים אסורים, הגרלות והימורים (1964) וחוק הימורים בספורט (1967). החוקים הללו משקפים את היחס הדו ערכי של המחוקק הישראלי בנושא: מצד אחד, הימורים מוגדרים כ'משחק אסור' ומוסדרים על ידי חוק העונשין (הדין הפלילי). מצד שני, חוק העונשין מתיר סוגים מסוימים של הימורים בפיקוח המדינה – הגרלות מפעל הפיס והימורי ספורט של המועצה להסדר הימורים בספורט (Gavriel-Fried, 2015).

מפעל הפיס מפעיל שורה של הגרלות, שהמרכזית בהן היא הגרלת הלוטו, עם פרס שבועי שנע בין מיליונים בודדים לעשרות מיליוני שקלים. בנוסף מציע מפעל הפיס גם מנוי חודשי. בניגוד להגרלות אחרות של מפעל הפיס, הכוללות רכישה פעילה של כרטיס, המנויים משלמים תשלום חודשי של 60 ₪ וזכאים להשתתף בחמש הגרלות חודשיות ובחברות במועדון צרכנים הכולל מגוון הטבות ייחודיות. הרווחים מועברים בין השאר לשירותים ופעילויות ציבוריות.

המוצר הוותיק והמוכר ביותר של המועצה להסדר הימורים בספורט הוא הטוטו ווינר, בו מהמרים על תוצאות משחקי כדורגל ישראלי תמורת פרס שבועי שגם הוא נע בין מיליוני לעשרות מיליוני שקלים. היצע הימורי הספורט החוקיים התרחב בעשורים האחרונים, וכולל כיום גם הימורים על מגוון ענפי ספורט מקומיים ובינלאומיים, מכדורסל ועד מרוצי סוסים. הרווחים משמשים לקידום הספורט בישראל.

רוב סוגי ההימורים האחרים (להוציא הגרלות מסוימות שנעשות לצורך איסוף כספים או במסגרת מבצע שיווקי של עסקים בתנאים מסוימים) נחשבים בלתי חוקיים. במהלך השנים מצאו הישראלים דרכים לעקוף את האיסור, על ידי נסיעה לחו"ל כדי להמר, שיט בספינות ויאכטות מחוץ למים הטריטוריאליים של ישראל או הימורים במרשתת באתרים המופעלים מחוץ לגבולות ישראל. מקומות בהם ניתן להמר בהימורים כמו משחקי קוביות ופוקר, פועלים גם הם בישראל אך באופן בלתי חוקי (Bonny-Noach, 2022; Israeli & Mehrez, 2000).

בוני-נוח (Bonny-Noach, 2022) העריכה את חלקם של הישראלים בהימורים בלתי חוקיים (במקומות הימורים פיזיים או מקוונים) בכ-13% מכלל הישראלים שהימרו לפחות פעם אחת בשנה החולפת. עוד נמצא כי גברים, חילונים, צעירים, ובעלי השכלה נמוכה נטו להיות מעורבים יותר בהימורים בלתי חוקיים. בנוסף, מי שהיה מעורב בהימורים בלתי חוקיים גם נטה להמר בתדירות גבוהה יותר, צרך יותר סמים וסבל יותר מבעיות הימורים.

הידע המחקרי אודות התנהגויות הימורים והימורים בעיתיים בחברה הישראלית אינו רב. מחקר אשר חקר את עמדות החברה הישראלית בשנת 2015, בחן בין השאר את המעורבות בהימורים באמצעות מדד חומרת בעיות ההימורים בקרב מדגם של 1,000 בוגרים יהודים בגילאי 18-67 שנדגמו באמצעות פאנל אינטרנטי (Gavriel-Fried, 2015). על פי ממצאי מחקר זה, 75.2% דיווחו על הימורים בשנה האחרונה, מתוכם 13.7% סווגו כמהמרים בסיכון נמוך, 7.3% כמהמרים בסיכון בינוני ו 3.7% כמהמרים בעייתיים. (Gavriel-Fried, 2015). במחקר אפידמיולוגי שנערך על ידי הרשות הלאומית למלחמה בסמים בשנת 2016, שבדק בין היתר את תדירות ההימורים בקרב מדגם של 5,220 ישראלים בגילאי 18-65 (למעט תושבי מזרח ירושלים), נשאלה שאלה אחת ביחס להתנהגויות הימורים בשנה האחרונה. מתוך כלל המשתתפים רק 16.3% דיווחו שהימרו

לפחות פעם אחת בשנה החולפת, מתוכן 5.7% הימרו פעם בחודש או יותר (אזרחי ואחרים, 2017). עוד נמצא שגברים הימרו יותר מנשים, ילידי הארץ הימרו יותר מיוצאי אתיופיה או צרפת, מסורתיים הימרו יותר מדתיים, בעלי הכנסה בינונית הימרו יותר מבעלי הכנסה נמוכה או גבוהה, ובעלי השכלה תיכונית עם בגרות או בגרות חלקית הימרו יותר בהשוואה לבעלי השכלה אקדמאית חלקית. במחקר נעשה שימוש גם במדד חומרת בעיות ההימורים אולם הנתונים לא נותחו וחושבו באופן המקובל.

בסקר של מפעל הפיס מדצמבר 2022 על ישראלים בגילאי 18 ומעלה נמצא כי 35.7% השתתפו בהימורים בשנה החולפת לפחות פעם אחת, מתוכם 26.7% סווגו כמהמרים לא בעייתיים, 3.3% כמהמרים בסיכון נמוך, 3.2% כמהמרים בסיכון בינוני ו-2.5% כמהמרים בעייתיים. עוד נמצא כי גברים, בגילאי 35-54, חילונים ומסורתיים, בעלי השכלה על-תיכונית לא אקדמאית, הכנסה ממוצעת ומעלה, תושבי המרכז נטו יותר להשתתף בהימורים. לעומת זאת גברים, בגילאי 18-34, מסורתיים, בעלי השכלה תיכונית, הכנסה ממוצעת, תושבי הדרום, השפלה וירושלים נטו יותר להיות מסווגים כמהמרים בעייתיים (מפעל הפיס, 2023). למיטב ידיעתנו, סיווג שיעור הערבים בישראל ביחס לחומרת בעיות הימורים טרם נאמד באופן מובחן מהאוכלוסיה היהודית. על פי נתוני הדו"ח של השרות לטיפול בהתמכרויות מספר המטופלים המכורים להימורים בשנת 2020 היה 776, וחלקם היו מכורים גם לחומרים פסיכואקטיביים (שבי וארשיד, 2020).

גישת בריאות הציבור

אחת הגישות המרכזיות בהן נהוג להתבונן על התנהגויות מסכנות, הינה גישת בריאות הציבור. גישה זו בוחנת כיצד הסביבה משפיעה על התנהגותו של הפרט תוך חקירת מגוון רחב של משתנים (Korn & Shaffer, 1999), ובוחנת כיצד החברה יכולה לקדם את בריאותם של אנשים. גישה זו מתבססת על התבוננות רחבה, רב מימדית ובין תחומית על ידי זיהוי, המשגה ומיפוי גורמי סיכון חברתיים ואישיים אשר ימנעו התפתחות התנהגויות שעשויות להוביל לנזק (Childress et al., 2002). היבט חשוב של גישה זו מתייחס לרצף של חומרה הקיים בהתנהגויות שונות ואבחנה בין קטגוריות שונות של חומרה (Delfabbro & Kink, 2020).

גישת בריאות הציבור המיושמת בתחום ההתמכרויות, ובכלל זה במחקרי ההימורים, בוחנת מגוון גורמי סיכון והגנה חברתיים שעשויים להאיץ את המעבר מהתנהגויות הימורים המהווה הנאה להתנהגויות הימורים הגורמת לפרט בעיות, ומסייעת לזהות קבוצות בחברה העשויות להיות בסיכון לפיתוח התנהגויות הימורים בעייתית יותר, על הרצף שבין הימורים לא

בעייתיים להימורים בעייתיים (Korn et al., 2003; Shaffer et al., 2004). אחת המסקנות הנובעות מגישה זו היא שלא כל האנשים שנחשפים להימורים יחוו נזק באותה מידה (Atherton & Beynon, 2019), וכי ישנם סוגי הימורים מסוימים אשר קשורים באופן חזק ומובהק יותר לבעיות הימורים כמו הימורים באמצעות המרשתת שנגישים ומהירים יותר משאר ההימורים, או הימורים במכונות מזל והימורי ספורט (Abbott, 2020).

מחקר זה מתבסס על גישת בריאות הציבור. בהתבסס על גישה זו יבחן המחקר הנוכחי את תרומתם של מגוון מאפיינים סוציו-דמוגרפיים - מגדר, גיל, השכלה, תעסוקה, מצב משפחתי, הכנסה, דת, מידת דתיות, אתניות (יהודי/ערבי); הרגלים והתנהגויות הנלווים להימור כמו הימור לבד או בחברת אנשים ועישון, ושתיית אלכוהול בעת ההימור; משתנים סביבתיים וחברתיים כמו: לכידות שכונתית, עוני, ושימוש בקצבאות; משתנים פסיכולוגיים כגון לחץ, דיכאון וחרדה. בשל חשיבות בחינת התנהגויות גם בהקשר בו הן מתקיימות, יבחן מחקר זה את מידת השפעת מגיפת הקורונה על התנהגות ההימורים של הפרט. להלן פרוט משתנים אלה ותורמתם להתנהגויות הימורים:

מגדר

מחקרים מצביעים על הבדלים בין גברים לנשים ביחס למידת המעורבות, עמדות, והעדפת סוגי ההימורים. בהשוואה לגברים, נשים משתתפות בהימורים פחות מגברים ושכיחות מעורבותן בהתנהגויות הימורים בעייתיים נמוכה יותר. הן נוטות להיות בעלות עמדות שליליות יותר ביחס להימורים, וכן נוטות להמר בסוגי הימורים חוקיים וכאלה המבוססים על מזל (Holdsworth et al., 2012; Merkouris et al., 2016).

גיל

אנשים בקבוצות גיל צעירות יחסית (גילאי 18-44) נוטים להמר בשכיחות גבוהה יותר, ויש להם יותר בעיות הימורים בהשוואה לאנשים מקבוצות גיל מבוגרות יותר (Kessler et al., 2008; Potenza et al., 2019).

השכלה

השכלה נמוכה נמצאה אף היא כקשורה למעורבות בהתנהגויות הימורים והימורים בעייתיים (Hahmann et al., 2021; Petry, 2016). ככל שרמת ההשכלה נמוכה יותר, אנשים מעורבים בהימורים בשכיחות גבוהה יותר ואף מבטאים קטגוריות גבוהות יותר של חומרת בעיות ההימורים.

מדדים סוציו-אקונומיים

מעמד סוציו-אקונומי נמוך ומשתנים כגון הכנסה, ואבטלה קשורים למעורבות בהתנהגויות הימורים והימורים בעייתיים (Hahmann et al., 2021; Petry, 2015). באשר להימורים באופן כללי, מחקרים מראים שאנשים עם הכנסה נמוכה נוטים להוציא שיעור גדול יותר מהכנסתם על הימורים (MacDonald et al., 2004; Welte et al., 2006), כמו גם אנשים ממעמד חברתי-כלכלי נמוך, אשר נמדד על ידי השכלה נמוכה ומשלחי יד בעלי יוקרה תעסוקתית נמוכה יותר (Barnes et al., 2013, 2017).

ביחס להימורים בעייתיים, מגוון רחב של מחקרים מצביע שאנשים הגרים בשכונות המאופיינות במצב חברתי כלכלי נמוך (Barnes et al., 2013, 2017; Carrà et al., 2017; Slutske et al., 2015), ומשתייכים למעמד חברתי-כלכלי נמוך (Barnes et al., 2013, 2017; van der Maas, 2016), ובעלי הכנסה נמוכה (Nower et al., 2015; Weinstock et al., 2006) נוטים לדווח על יותר בעיות הימורים. קשר זה מוסבר בדרך כלל כנטייה להמר כדי להפיג תסכול ומתח הנובעים מהמצב הכלכלי הירוד (Beckert & Lutter, 2013), או כאמצעי לשפר את המצב הכלכלי (Casey, 2008).

מצב משפחתי

מרבית המחקרים מעידים על כך שסטאטוס משפחתי של רווקה/עשוי להוות גורם סיכון לבעיות הימורים (Volberg et al., 2001; Wardle et al., 2007).

יחס לדת

מחקרים מראים שמידת דתיות, שימוש בשרותי דת בתדירות גבוהה ואורח חיים דתי, מפחיתים את המעורבות בהתנהגויות הימורים ואת ההסתברות לפתח בעיות הימורים (Hoffmann, 2000; Mutti-Packer et al., 2017). במחקר שנעשה בישראל בקרב סטודנטים יהודים וערבים נמצא קשר שלילי בין מידת הדתיות לבין מעורבות בהתנהגויות הימורים (Gavriel-Fried et al., 2023).

השתייכות לקבוצות מיעוט

השתייכות לקבוצות מיעוט אתניות, וקבוצות מהגרים מהווה גורם סיכון לפיתוח בעיות הימורים (Kessler et al., 2008; Petry et al., 2005). מחקרים במדינות מערביות שהשוו בין מיעוטים אתניים, כמו אפרו-אמריקנים, או מהגרים ממוצא אסיאתי, ובין קבוצות הרוב ממוצא לבן-אירופאי, מצאו שקבוצות מיעוט נוטות יותר להמר ולדווח על יותר בעיות הימורים (Barnes et al., 2017; Caler et al., 2017; Welte et al., 2017). ככל הנראה הבדלים אלה נובעים משילוב בין הבדלים תרבותיים, לחצים נפשיים שקשורים בחוויות ההגירה (Chee & Lui, 2021), ומגורים

בשכונות במצב חברתי-כלכלי ירוד (Barnes et al., 2017). בנוסף, הקשר בין הימורים מקוונים לבין בעיות הימורים הוא חזק יותר בקרב קבוצות מיעוט (Caler et al., 2017).

התנהגויות והרגלים הנלווים להימורים

משתנים אלה מתיחסים לאופן בו מבצע הפרט את ההימור למשל – מהמר לבד, עם חברים, או תחת השפעת אלכוהול. הימורים לבד ותחת השפעת אלכוהול מהווים גורם סיכון להימורים בעייתיים (Quinlan et al., 2014).

סימפטומים פסיכולוגיים

קיים קשר בין לחץ, דיכאון וחרדה לבין הפרעת הימורים, הן במחקרים שהתבססו על מדגמים מייצגים של האוכלוסייה (Kessler et al., 2008; Petry et al., 2005), והן במדגמים קליניים של אנשים עם בעיות הימורים (Barrault et al., 2017; Jauregui et al., 2017). קשר זה מוסבר באמצעות הטענה השכיחה שאנשים רואים בהימורים אמצעי להקלת סימפטומים של דיכאון וחרדה (Blaszczynski & Nower, 2002; Jauregui et al., 2017), אם כי יהיו מקרים בהם סימפטומים אלה יתגברו כתוצאה מהתוצאות השליליות הנלוות להתנהגויות הימורים (Jauregui et al., 2017).

מטרות המחקר

- א. זיהוי ומיפוי כלל סוגי ההימורים הקיימים בישראל (מוסדרים, לא מוסדרים וכן הימורים הנעשים מרחוק באמצעים דיגיטליים במרשתת או פנים מול פנים במקומות פיזיים).
- ב. אומדן מידת המעורבות של האוכלוסייה הבוגרת בישראל בהתנהגויות הימורים, וסיווג מידת המעורבות שלה בהתאם למדד חומרת בעיות ההימורים (מהמרים לא בעייתיים, מהמרים בסיכון קל, מהמרים בסיכון בינוני, ומהמרים בעייתיים).
- ג. זיהוי גורמי סיכון סוציו-דמוגרפיים, חברתיים ופסיכולוגיים ביחס למידת המעורבות בסוגי הימורים שונים, ורצף חומרת בעיות ההימורים (לא בעייתיים, בסיכון קל, בסיכון בינוני, ובעייתיים).
- ד. אומדן השינוי בהתנהגות ההימורים לנוכח משבר הקורונה.
- ה. הערכת שעור הנפגעים העקיפים (בני משפחה וחברים) המדווחים על נזק כתוצאה ממעורבות בהימורים של אדם הקרוב אליהם.

שיטה

דגימה

מחקר זה כלל שני מדגמים. הראשון מדגם מייצג והשני דגימה מכוונת שמטרתה היתה לכלול מספר רב של אנשים עם בעיות הימורים (Watters & Biernacki, 1989).

מדגם מייצג

מדגם זה נועד לשקף את התנהגות ההימורים בחברה הישראלית. המדגם כלל 3,244 איש - 1,409 גברים ו-1,835 נשים, כולם תושבי קבע, בני 18 ומעלה. הוא נדגם מתוך פאנל אינטרנטי הסתברותי. הפאנל נבנה על ידי מכון ב.י. ולוסיל כהן למחקרי דעת קהל באוניברסיטת תל אביב בהתבסס על שתי דגימות אקראיות – פרטים יהודים שנדגמו **ממרשם האוכלוסין הישראלי**, ומשקי בית ערבים (כולל מזרח ירושלים), שנדגמו **ממרשם משקי הבית הישראלי**. במרשם האוכלוסין חסרים פרטי יצירת קשר עבור רבים מן התושבים הערבים, ולכן הם נדגמו בנפרד מתוך מרשם משקי הבית הישראלי. המכון יצר קשר באמצעות הטלפון והדואר עם אנשים שנבחרו אקראית והזמין אותם להצטרף לפאנל, במסגרתו הם יכולים להשתתף במספר מחקרים בשנה תמורת תגמול עבור כל אחד מהם בנפרד. התפלגות המגדרים והגילאים של יהודים שהסכימו להצטרף קרובה מאוד לזו של האוכלוסייה היהודית בישראל (פרט לבני 70+, שלהם יש ייצוג חסר). לא ניתן היה לבצע בדיקה דומה עבור הערבים, מכיוון שמרשם משקי הבית אינו כולל את המידע הדמוגרפי הדרוש. לבעלי השכלה אקדמית יש ייצוג יתר בפאנל, בעוד שלחרדים יש ייצוג חסר (אלון ואחרים, 2022).

ל-10,499 חברי הפאנל היהודים ו-1,302 חברי הפאנל הערבי נשלחו באמצעות הודעת טקסט (SMS) או בדואר האלקטרוני (או שניהם, בהתאם להעדפת חברי הפאנל) הזמנה ושש תזכורות להשתתפות במחקר הנוכחי, עם קישור למחקר (בעברית ליהודים ובערבית לערבים) בין התאריכים 24.7.2022-30.9.2022. המשיבים קיבלו שובר בשווי 40 שקלים תמורת ההשתתפות. בשאלון בעברית פתחו את הקישור 3,583 נשאלים, מתוכם 3,092 מילאו את השאלון עד תומו (שיעור השתתפות של 30.9% מתוך סך חברי הפאנל היהודים). בשאלון בערבית פתחו את הקישור 224 נשאלים, מתוכם 152 מילאו את השאלון עד תומו (שיעור השתתפות של 11.7% מתוך סך חברי הפאנל הערבים). שניים-עשר משיבים שענו על השאלון בעברית היו ערבים, כך שהמדגם הסופי כולל 3,080 יהודים (מתוכם 1,751 נשים) ו-164 ערבים (מתוכם 84 נשים). התפלגות הגיל והמגדר במדגם דומה להתפלגות בכלל האוכלוסייה. לצורך הצגת הנתונים והניתוחים

הסטטיסטיים, כל משיב קיבל משקל שונה על מנת לשקף את הרכב החברה הישראלית מבחינת השכלה ושיוך לאומי. אם לא צוין אחרת, נתוני וניתוחי המדגם שיוצגו הם ממושקלים.

דגימה מכוונת של אנשים שמהמרים

בשל העובדה שבמדגמים המייצגים אוכלוסייה יש בדרך כלל מספר קטן יחסית של אנשים עם בעיית הימורים (מה שעשוי להקשות על האיפיון שלהם), נעשה ניסיון להגיע למספר גדול של אנשים שישנה סבירות גבוהה שהם יסווגו כמהמרים בעיתיים באמצעות דגימה מכוונת (targeted sampling). מטרתה של דגימה מכוונת היא לדגום סוג מסויים של קבוצה או אוכלוסייה זו אליה קשה להגיע במדגמים אקראיים (Watters & Biernacki, 1989). בכדי להגיע לאוכלוסייה זו פנינו למרכזי גמילה למהמרים, מהם דגמנו אנשים שהימרו בשנה האחרונה, לדוכני טוטו ומפעל הפיס בערים שונות ובשעות שונות של היום, שם נדגמו אנשים שהימרו לפחות פעמיים בחודש האחרון, וכן יזמנו קמפיין אינטרנטי שהזמין אנשים שהימרו אף הם פעמיים בחודש האחרון, להשתתף במחקר. כל המשתתפים במחקר הינם תושבי ישראל.

למשיבים הוצעו שלוש דרכים לענות על השאלון: (1) פנים אל פנים בסיוע עוזרת/מחקר ששואלת את השאלות ומסמנת את תשובות המשיב באמצעות טאבלט; (2) שיחה טלפונית, (3) באופן עצמאי, כאשר המשיב מקבל בדוא"ל או בהודעת וואטסאפ קישור לשאלון המלא, מספר סידורי למעקב והסבר על אופן המענה.

בכדי להבטיח את איכות המענה על השאלון, אחת השאלות היתה שאלת תשומת לב. משיבים שלא ענו נכונה על שאלה זו, האפשרות להמשיך ולענות על השאלון הופסקה מידית והשאלון עליו ענו – נפסל. כלל המשיבים יודעו על שאלה זו לפני שהחלו למלא את השאלון. בנוסף, נעשתה בקרת איכות על השאלונים שנענו ללא סיוע של עוזר מחקר – כך שמשיבים שענו באופן לא מובחן על כלל הפריטים (למשל על שאלות שונות נתנו את אותו מענה) והיה חשד שהתשובות שנתנו אינן מהימנות, נגרעו אף הם. סכ"ה היו 24 אנשים שנפסלו בשאלת תשומת הלב, ושלושה אנשים שהשאלונים שמילאו נפסלו, בשל חשד לתשובות לא מהימנות. איסוף הנתונים התבצע במגזר היהודי והערבי בין החודשים יולי 2022 עד יוני 2023 וכלל 707 אנשים, מתוכם 392 יהודים ו-315 ערבים. המשיבים קיבלו פיצוי של 100 ש"ח באמצעות שובר שי אלקטרוני על הזמן שהקדישו למילוי השאלון. בלוח 1 מוצג ההרכב המפורט של המדגם לפי מגדר, לאום ואמצעי המענה. פרטים נוספים אודות מדגם זה מופיעים בנספח א'.

לוח 1: דגימה מכוונת לפי מגדר, לאום ואמצעי המענה ($N = 707$)

סה"כ נדגמים, מתוכם:	707
יהודים	392
ערבים	315
גברים	579
נשים	128
ענו בסיוע עוזר מחקר	308
ענו באופן עצמאי	399

אוכלוסייה

בלוח 2 מוצגים המאפיינים הסוציו-דמוגרפיים של המדגם המייצג, של קבוצת המשתתפים שהימרו לפחות פעם אחת בשנה החולפת (מתוך המדגם המייצג), ושל הדגימה המכוונת – יהודים וערבים.

לוח 2: מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של המדגמים

משתנה	מדגם מייצג		דגימה מכוונת – ערבים (N = 315)	דגימה מכוונת – יהודים (N=392)
	כל המדגם (N=3,244)	הימרו בשנה האחרונה (N=1,626)		
נשים	53.5%	44.8%	5.7%	28.1%
גברים	46.5%	55.2%	94.3%	71.9%
יהודים	79.5%	84.7%	-	-
ערבים	20.5%	15.3%	-	-
עולים	13.3%	13.7%	1.3%	13.6%
רמת דתיות				
לא דתיה/חילונית	40.4%	40.7%	21.3%	41.5%
מסורתית - לא דתיה	23.3%	26.3%	44.6%	29.6%
מסורתית - דתיה	16.0%	16.1%	29.0%	18.3%
דתיה	12.3%	10.1%	4.8%	8.2%
חרדית, דתיה מאוד	7.9%	6.8%	0.3%	2.3%
קבוצת גיל				
18-29	22.9%	21.6%	49.5%	39.3%
30-39	23.1%	23.5%	23.2%	20.3%
40-64	43.7%	43.9%	25.4%	29.0%
65+	10.3%	11.0%	1.9%	11.3%
מצב משפחתי				
נשואה או חיה עם בן/בת זוג קבועה	67.4%	69.2%	43.5%	46.8%
פרודה, גרושה או אלמן/ה	10.7%	10.0%	3.5%	19.0%
רווקה, מעולם לא נישאתי	21.9%	20.8%	53.0%	34.2%
השכלה				
אין תעודת בגרות	29.1%	32.7%	27.3%	35.7%
תעודת בגרות, ללא תואר אקדמי	36.3%	35.2%	40.0%	45.0%
תואר אקדמי	34.6%	32.2%	32.7%	19.3%
מצב תעסוקתי				
עובדת	71.3%	73.6%	71.7%	71.0%
מובטלת	5.7%	6.0%	8.3%	4.6%
מחוץ לכוח העבודה	23.0%	20.4%	20.1%	24.4%
משלח יד				
ניהול ומקצועות חופשיים	43.3%	41.2%	31.1%	29.3%
פקידות, מכירות ושירותים	34.7%	36.1%	34.3%	43.2%
ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים	17.8%	20.8%	29.8%	25.7%
מעולם לא עבדה	4.2%	2.0%	4.9%	1.8%
מצב דיור				
מתגוררת/בדירה בבעלות	51.3%	51.3%	37.6%	28.8%
מתגוררת/בדירה שכורה למרות שיש דירה בבעלות	6.8%	8.3%	5.4%	5.7%
אין דירה בבעלות, מתגוררת/בדירה שכורה	23.6%	22.1%	11.8%	35.5%
מתגוררת/אצל קרוב משפחה/בן זוג/חבר	17.3%	17.0%	9.2%	27.5%
אחר	1.1%	1.2%	0.0%	2.6%
מחוז המגורים				
ירושלים	11.6%	10.1%	3.8%	7.5%
צפון	17.1%	16.9%	70.6%	7.3%
חיפה	12.0%	10.2%	11.2%	7.8%
מרכז	26.2%	28.6%	9.6%	25.6%
תל אביב	16.8%	17.6%	3.8%	27.5%
דרום	11.6%	12.4%	1.0%	21.8%
התנחלויות	4.8%	4.2%	0.0%	2.6%

הערות: עבור המשתנים "משלח יד" ו"מחוז", במדגם המייצג מספרי התצפיות בפועל מעט יותר קטנים מכיוון שמספר משתתפים במחקר לא ציינו נתונים אלה, אך אין לכך השפעה על התוצאות. כך גם לגבי המאפיינים הסוציו-דמוגרפיים בדגימה המכוונת, למעט לאום ומגדר.

² ערבים תושבי ישראל שלא נולדו בתחומי מדינת ישראל
³ לרבות מי שמתגוררים עם המשפחה המורחבת (חמולה)

הליך בניית השאלון. שאלון מעורבות בהתנהגויות הימורים נבנה בהתבסס על מיפוי שערכנו לסוגי ההימורים הקיימים בישראל. לצורך המיפוי נעשו הפעולות הבאות:

1. נעשה סקר אינטרנטי שביקש מאנשים לענות על השאלה – מה הם סוגי ההימורים הקיימים בישראל אשר מוכרים להם. הסקר הופץ ברשתות החברתיות ובקרב אנשים עם הפרעת הימורים. בסך הכול ענו לסקר זה 80 איש, מתוכם 11 אנשים עם בעיית הימורים (בהווה או בעבר), 11 אנשים שהצהירו על עצמם כמהמרים ללא בעיות הימורים, 10 אנשי מקצוע מתחום הטיפול המטפלים במהמרים, 34 אנשים שאינם מהמרים כלל ועוד 14 שצינו "אחר".

2. נעשה מיפוי לסוגי ההימורים בישראל באמצעות אתנוגרפיה דיגיטלית.⁵ בשלב הראשון, נותחו כל הכתבות הדיגיטליות בעיתונים היומיים המרכזיים YNET, הארץ ו-N12 החל מינואר 2021 ועד אפריל 2022 שסומנו בתגיות: הימורים, קזינו, לוטו, טוטו, ווינר, צ'אנס, הגרלות, מפעל הפיס. בשלב השני, מופו כל סוגי ההימורים באתר מפעל הפיס ובאתר טוטו ווינר. בשלב השלישי, נאסף מידע מפייסבוק באופן הבא: תחילה, נערך חיפוש של כל הקבוצות הפתוחות והסגורות שיש בהן פעילות (פוסטים, תגובות, קישורים לכתבות/אתרים וכדומה) עדכנית, באמצעות אותן התגיות שסומנו בעיתונים (הימורים, קזינו, לוטו, טוטו, ווינר, צ'אנס, הגרלות, מפעל הפיס). חיפוש זה העלה 15 קבוצות פתוחות ועוד 20 קבוצות סגורות. בקבוצות הפתוחות נותחו כל הפוסטים והתגובות שהופיעו בהן החל מינואר 2021 ועד אפריל 2022. לבסוף, נאסף מידע מ-11 דפים אישיים בפייסבוק שעלו באמצעות אותן מילות חיפוש (הימורים, קזינו, לוטו, טוטו, ווינר, צ'אנס, הגרלות, מפעל הפיס) ובאמצעות קישורים מתוך הקבוצות הפתוחות. דפים אלו התבררו כסוכני הימורים דיגיטליים שנעזרו בפייסבוק כדי לפרסם את עצמם, את קבוצות הוואטסאפ והטלגרם שלהם ואת הקורסים הדיגיטליים (וובינרים) שהם מעבירים למהמרים פוטנציאליים. בשלב הרביעי, נערך ניתוח של הדיונים בוועדות הכנסת (הוועדה המיוחדת לענייני התמכרויות, סמים ואתגרי הצעירים בישראל, וועדת הכלכלה) שעסקו

⁴ מהימנויות כלי המחקר בהתאם לשלושת המדגמים מופיעות בנספח ב', לוח 105.
⁵ אתנוגרפיה דיגיטלית היא שיטת מחקר לעריכת אתנוגרפיה בעולם מטריאלי ודיגיטלי במקביל (Pink, Underberg & Zorn, 2013 2016). מחקרים רבים עורכים שימוש בשיטה זו, במיוחד בחשיפת תופעות חברתיות, תרבותיות ופוליטיות שעשויות להיות בלתי נגישות לחוקרים באמצעים אחרים (Coleman, 2010). הקו המנחה המשותף לאתנוגרפיות דיגיטליות הוא שיטתיות איסוף הנתונים הדיגיטליים לאורך זמן. כלומר, חוקרים עוקבים באופן שיטתי אחרי נתונים דיגיטליים, שומרים אותם, מקודדים את הנתונים באמצעות מילות מפתח, מארגנים (ומארגנים מחדש) את הקידודים עד ליצירת תמות ברורות, ואז שבים ובוחרים את הנתונים הדיגיטליים באמצעות הצלבה של התמות (Postill & Pink, 2012).

בהימורים החל מינואר 2021 ועד אפריל 2022. לבסוף, נעשתה הצלבה של המידע שעלה מתוך האתנוגרפיה הדיגיטלית בנוגע לסוגי ההימורים בישראל עם מידע שעלה מתוך הסקר האינטרנטי.

3. בתום שני שלבים אלה, התקיימו עשרה ראיונות קצרים של א.נשים עם הפרעת הימורים המבקרים בקבוצות מהמרים אנונימיים (GA). סיכום כל הנתונים של הראיונות, האתנוגרפיה הדיגיטלית, והסקר האינטרנטי העלו 11 סוגי הימורים שכיחים, שניתן לסווג לפי גורם מפקח, שיטת ההימור והסטטוס החוקי. הם מתוארים בלוח 3.

חשוב לציין שבתהליך מיפוי זה אנשים ציינו את הבורסה לניירות ערך, ואת שוק ההון כסוג של הימור. להשקעות בבורסה יש מאפיין משותף עם הימורים: המשקיעים מסכנים הון אישי, על תוצאות תהליך שלא ניתן לסמוך על תוצאותיו, במטרה להשיג תשואה.⁶ לפי נתוני עמותת "אפשר" כ-3% מנפגעי ההימורים המגיעים אליה לטיפול דיווחו כי השקעות בשוק ההון בכלל, ובבורסה לניירות ערך בפרט, הם עיקר ההימור עבורם (מיכאלי, 2020). בשל האמור לעיל, הוחלט לכלול הימורים בבורסה כסוג של הימור והמשתתפים במחקר נשאלו האם הימרו בבורסה במהלך השנה החולפת, לצד סוגי ההימורים האחרים.

בהתבסס על 11 סוגי ההימורים שנמצאו, בתוספת כל הימור מסוג "אחר" (שנועד לכסות סוגי הימורים שלא נמצאו במיפוי) נבנה שאלון בן 12 פריטים. עבור כל פריט, המשיבים התבקשו להשיב באיזו תדירות בשנה האחרונה הם הימרו בכל אחד מן הסוגים בסולם מ-1 (כלל לא) עד 5 (כל שבוע או יותר). עבור כל סוג הימור בו המשתתפים השתתפו לפחות פעם בשנה, הם גם נשאלו מהו האמצעי העיקרי בו הימרו, בהתבסס על האמצעים המפורטים בלוח 3 (למעט הימורים של מפעל הפיס, עבורם נמצא במיפוי אמצעי בודד).⁷ בנוסף נשאלו המשתתפים באיזו תדירות בשנה האחרונה הם נסעו לחו"ל על מנת להמר, באמצעות אותו הסולם.

אופן חישוב השאלון. שאלון זה חושב בשלושה אופנים המבטאים את: 1. מידת המעורבות בהימורים בהתאם לתדירות ההשתתפות; 2. מספר סוגי ההימורים בהם לקח חלק כל משתתף; 3. היקף ההשתתפות בהימורים בהתאם לסוג ההימור: הימור במקומות פיזיים, הימור

⁶ יש לציין שישנם שני מאפיינים של הימורים שנעדרים מרוב הפעילות בשוק ההון: ראשית, לא מדובר במשחק סכום אפס (כלומר, אחד מרוויח על חשבון השני). השקעה במניה או איגרת חוב של חברה שזוכה להצלחה כלכלית תניב רווח הן למשקיעים והן לחברה שמכרה מניות או איגרות חוב. שנית, לאורך זמן ובסוגים רבים של השקעות בשוק ההון, כגון אלה הצמודות למדדים (למשל ת"א-100 או S&P500), סביר שההשקעה תניב רווח מסויים, ולא הפסד.

⁷ במהלך איסוף הנתונים התגלה כי המיפוי לא כיסה את האפשרות של הימורים של מפעל הפיס באמצעות חברות פרטיות המאפשרות להמר באמצעות המרשתת. אנו מניחים שתופעה זו הינה בשוליים ולא משנה מהותית את ממצאי המחקר. יחד עם זאת, אנו מכירים בכך שזוהי אחת ממגבלות מחקר.

באופן מקוון, הימורים מפוקחים והימורים לא חוקיים). להלן פרוט ההמשגה והחישוב של כל אחד מהאופנים :

1. מדד להתנהגויות הימורים שמשקף עד כמה כל משיב מעורב בהימורים בהתאם לתדירות ההימור. המדד מחושב כממוצע התשובות של המשיב על תדירות ההשתתפות ב-11 סוגי ההימורים (ועוד אפשרות אחת שסומנה כאחר), כאשר התשובות מקבלות ערכים מ-1 (כלל לא) ועד 5 (כל שבוע או יותר). למשל, אדם שסימן "כלל לא" בתשעה מן הסוגים ו"מספר פעמים בשנה אך לא כל חודש" בשלושה האחרים יקבל ציון של 1.5 במדד שנע מ-1 (עבור מי שלא השתתף בהימורים כלל בשנה האחרונה) ל-5.

2. מדד המשקף את מספר סוגי ההימורים בו השתתף כל משיב. המדד מחושב כסכום סוגי ההימורים שהמשיב השתתף בהם לפחות פעם אחת בשנה האחרונה. למשל, אדם שסימן "כלל לא" בתשעה מן הסוגים ו"מספר פעמים בשנה אך לא כל חודש" בשלושה האחרים יקבל ציון של 3 במדד שנע מ-0 (עבור מי שלא השתתף בהימורים כלל בשנה האחרונה) ל-12.

3. היקף ההשתתפות בהימורים בהתאם לסוג ההימור. מיפוי ההימורים לפי סוג ההימור והמיקום בו הוא מתבצע או באמצעות איזה גוף, מאפשר להבחין בין הימורים במקומות פיזיים, הימורים מקוונים, הימורים מפוקחים וחוקיים (בהמשך הדו"ח נתייחס אליהם כאל "מפוקחים" בלבד), הימורים חוקיים שאינם מפוקחים, והימורים לא חוקיים (ראה לוח מספר 3).

משיב סווג כמי שהשתתף בהימור מפוקח אם השתתף באחד מסוגי ההימורים של מפעל הפיס או הטוטו ווינר. משיב סווג כמי שהשתתף בהימור לא חוקי אם השתתף באחד מסוגי ההימורים הלא מפוקחים בארץ. משיבים שהשתתפו בהימור חוקי שאינו מפוקח בארץ תחת הגדרת הימור – כגון הימורים בבורסה או הימור בחו"ל נכללו בסיווג של משתתפים בהימורים חוקיים, אך לא בסיווג של הימורים מפוקחים. ישנם כמובן משיבים שהשתתפו ביותר מסוג אחד של הימורים.

גורם מפקח	סוג	אמצעי/מיקום	חוקיות
משרד האוצר אשר מפעיל הימורים באמצעות מפעל הפיס	לוטו צ'אנס, פיס 123,777 כרטיסי גירוד	דוכני ותחנות פיס	חוקי
משרד התרבות והספורט אשר מפעיל הימורי ספורט באמצעות - המועצה להסדר הימורים בספורט	הימורי ספורט של הטוטו ווינר	דוכני ותחנות טוטו ווינר אתר ההימורים והאפליקציה של הטוטו ווינר	חוקי
אין	הימורי ספורט שאינם באמצעות הטוטו ווינר מרוצי סוסים מכונות מזל משחקי שולחן משחקי קלפים בינגו עבור כסף	מקומות הימורים פיזיים בישראל (מועדונים, דירות) מקומות הימורים פיזיים בחו"ל (מועדונים, קזינו) הימורים מקוונים	חוקי (במידה ומתקיים במקומות הימורים בחו"ל) לא חוקי (במידה ומתקיים בארץ או באופן מקוון)
	הימורים בבורסה	מקומות הימורים פיזיים בישראל מקומות הימורים פיזיים בחו"ל הימורים מקוונים פקידי בנקים וברוקרים	חוקי

מדד חומרת בעיות ההימורים (Problem gambling severity index)

המושג "חומרת בעיות הימורים" מתאר הצטברות של תוצאות שליליות בהיבטים שונים של החיים כתוצאה ממעורבות בהימורים במהלך השנה האחרונה (Allami et al., 2021). סולם חומרת בעיות ההימורים כולל תשעה פריטים (Ferris & Wynne, 2001), ונהוג לאמוד בו את חומרת בעיות ההימורים בקרב מדגמים גדולים של אנשים מהאוכלוסייה הכללית ושל מדגמים לאומיים. על שאלון זה משיבים רק אנשים שהימרו בפועל במהלך השנה האחרונה. בסולם נעשה שימוש גם במחקרים שהתקיימו בישראל (Gavriel-Fried, 2015).

בפני משיבים שהימרו הוצגו היגדים לגבי דברים שקרו להם בשנה החולפת עקב הימורים והם התבקשו לדרג את התדירות בה זה קרה להם בסולם מ-0 (אף פעם) ל-3 (כמעט תמיד). למשל: "במהלך 12 החודשים האחרונים, באיזה תדירות הימרת יותר מאשר יכולת להרשות לעצמך להפסיד בפועל?"; מדד חומרת בעיות ההימורים חושב כסכום התשובות של תשעת הפריטים, כאשר טווח הציון נע בין 0-27. המשיבים חולקו לארבע קטגוריות חומרה לפיו ציון = 0

מהמרים לא בעייתיים' ציון 1-2 = "מהמרים בסיכון נמוך, ציון 3-7 = 'מהמרים בסיכון בינוני', וציון 8 ומעלה = 'מהמרים בעייתיים'.

נזק מהימורים (Gambling harm)

סולם נזק מהימורים מודד את מספר הנזקים הקשורים להימורים בהיבטים שונים של החיים (למשל היבט כלכלי או רגשי) שחוו הנשאלים. הוא מורכב מעשרה פריטים (Browne et al., 2018). בפני המשתתפים שהימרו הוצגו היגדים של כן (=1) או לא (=0) לגבי התנסויות מסוימות בשנה החולפת עקב הימורים, כאשר טווח הציון נע בין 0-10. לדוגמה: "הכסף הזמין עבורך לבזבוזים הצטמצם". סולם הנזק מהימורים חושב כסכום התשובות של עשרת הפריטים.

נזק מהימורים של אדם קרוב (Harm from affected other)

סולם הנזק כתוצאה מהימורים של אדם קרוב בודק האם המשיבים מושפעים מהתנהגות ההימורים של אדם אחר בחייהם ועד כמה. הוא מורכב משאלת סינון (Castrén et al., 2021) ומסולם נזק של 11 פריטים (Rockloff et al., 2020). בשאלת הסינון נשאלים המשתתפים במחקר "האם במהלך השנה האחרונה חשבת שמישהו/מישהי בחייך מהמרת יותר מדי?" ומשתתפים שענו "כן" נשאלו שאלה רבת ברירה המאפשרת לזהות מיהו אותו אדם קרוב: "מיהו/מי היא עבורך?" עם עשר אפשרויות הכוללות קרובי משפחה שונים, חברים ועמיתים לעבודה. לאחר מכן הוצגו להם היגדים של כן (=1) או לא (=0) על פגיעה בשנה החולפת עקב ההימורים של המהמר בחייהם, כאשר טווח הציון נע בין 0-11. לדוגמה "הכסף הזמין עבורך לבזבוזים הצטמצם".

נגישות הימורים (Gambling accesibility)

נגישות פיזית למקומות הימורים נמדדה באמצעות תת סולם (חמישה פריטים) שנלקח מתוך סולם נגישות הימורים רחב יותר שהתמקד במכונות הימורים (Hing & Haw, 2009). בגרסה הנוכחית, הוא מודד עד כמה מקומות הימורים פיזיים (באופן כללי) נגישים למשיבים. בפני המשתתפים הוצגו היגדים אודות מידת הקושי למצוא מקום הימורים ולהגיע אליו (לדוגמה: "עד כמה קל או קשה יהיה לך למצוא מקום נוח בו תוכל/י להמר"). המשיבים התבקשו לדרג את מידת הקושי שלהם בסולם שנע בין מ-1 (קל מאוד) ל-4 (קשה מאוד), כאשר טווח הציון נע בין 5 ל-20. סולם הנגישות חושב לפי סכום התשובות, ודירוג גבוה יותר מצביע על כך שקשה יותר למצוא מקום הימורים ולהגיע אליו.

הרגלים והתנהגויות הנלווים להימור

המחקר כלל מגוון שאלות ביחס להרגלי ההימורים כגון שעות היום בהן נוהג הפרט להמר, הוצאה כספית על הימורים ועוד. דוגמאות להיגדים: "במהלך השנה האחרונה עם מי את/ה נוהגת/המר" (עם אפשרויות מענה כגון: תמיד לבד עם חברים או משפחה וכו); "באילו

משעות היום את/ה נוג/ת להמר?"; נשאלו שאלות אודות שינוי התנהגות ההימורים בתקופת הקורונה – המשיבים התבקשו לדרג "האם בעקבות משבר הקורונה חל שינוי בתדירות התנהגות ההימורים בהשוואה לתקופה שלפני הקורונה", על פני סולם ליקרט שנע בין 1- (כיום אני מהמר הרבה יותר) ל 5 (היום אני מהמר הרבה פחות); בעיות הימורים בעבר בתקופה שלפני השנה האחרונה; בנוסף נשאלו שאלות על התנהגויות מסכנות נלוות בעת ההימורים כמו עישון ושתיית אלכוהול.

פניה לסיוע בעקבות בעיית הימורים

המשיבים התבקשו לציין את גורם הסיוע אליו יפנו במקרה שלהם או לבני משפחתם יש או תהיה בעיית הימורים. התשובות האפשריות היו משפחה, חברים, רופא משפחה, מרכז גמילה ועוד.

מניע להמר

נמדד באמצעות שאלה אחת. המשיבים התבקשו לציין את הסיבה העיקרית להימור מתוך שמונה אפשרויות שהוצעו להם, כמו - אמצעי להפחית רגשות שלילים, מניעים חברתיים, או כדרך להגברת ריגוש (Williams et al., 2017).

חוללות עצמית פיננסית (Financial self-efficacy)

סולם החוללות הפיננסית מודד את תחושת המסוגלות העצמית של המשתתפים במחקר בנוגע לכספים, וכולל שישה פריטים (Lown, 2011). בפני המשתתפים הוצגו היגדים על היכולת שלהם להתמודד עם בעיות כספיות והם התבקשו לדרג את הסכמתם בסולם שנע בין 1 (לא נכון בכלל) ל-4 (נכון בדיוק). לדוגמה: "קשה לי להיצמד לתוכנית ההוצאות הכספיות שלי כשמגיעה הוצאה בלתי צפויה." "לצורך חישוב הסולם, בוצע היפוך, כך שלדוגמה "לא נכון בכלל" קיבל ערך של 4 ו"נכון בדיוק" קיבל ערך של 1 והפריטים נסכמו. טווח הציון נע בין 4 ל-24, כאשר ציון גבוה יותר משמעותו חוללות גבוהה יותר.

אשכול חברתי-כלכלי

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס) מחלקת את היישובים בישראל לעשרה אשכולות לפי מצב כלכלי-חברתי. ביישוב באשכול גבוה יותר המצב החברתי-כלכלי טוב יותר (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2022), כאשר טווח הציון נע בין 10-1 (10 נחשב לאשכול הגבוה ביותר ואילו 1 לאשכול הנמוך ביותר). לכל משתתף במחקר ניתן ציון של האשכול של היישוב אליו הוא משתייך על פי הדרוג לשנת 2019.

הלמ"ס מחלקת את היישובים בישראל לאשכולות לפי הקרבה למחוז תל אביב ולריכוזי אוכלוסייה באופן כללי. יישוב באשכול גבוה יותר הוא קרוב יותר למקומות אלה ופריפריאלי פחות (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2022), כאשר טווח הציון נע בין 10-1. לכל משתתף במחקר ניתן האשכול של היישוב שלו לשנת 2020.

לכידות שכונתית (Neighborhood cohesion)

סולם זה מודד את הלכידות החברתית שהמשיב חווה ברמת השכונה, ומורכב מחמישה פריטים (Borkowska & Laurence, 2021). בפני המשיבים הוצגו היגדים לגבי השכנים שלהם והם התבקשו לדרג את מידת הסכמתם בסולם שנע בין 1 (כלל לא מסכים/ה) לבין 5 (מאוד מסכים/ה).⁸ לצורך חישוב הסולם, הפריטים נסכמו כך שציון גבוה יותר משמעותו לכידות גבוהה יותר. טווח הציון נע בין 5-25.

מחסור חומרי (Material deprivation)

מחסור חומרי הוא גישה למדידת עוני שמבוססת על הרעיון שעוני הוא העדר היכולת לצרוך באופן עקבי מוצרים ושירותים בסיסיים בשל חוסר יכולת כלכלית (Nolan & Whelan, 2010). אנו משתמשים במדד שמבוסס על גישה זו כחלופה למדידת עוני על ידי הכנסה מוחלטת או יחסית (נתנון ואחרים, 2013). המדד מתבסס על עבודתם של שידולבסקי ואחרים (2018), שבהסתמך על הספרות הבינלאומית על מחסור חומרי ועל קבוצות מיקוד וסקרי דעת קהל חיברו רשימה של שניים-עשר מוצרים ושירותים שחסך באחד מהם עשוי להעיד שאדם מצוי במחסור חומרי (לדוגמה, לוותר על רכישת תרופות או טיפולים רפואיים נחוצים). מרשימה זו נלקחו שישה פריטים, תוך השמטת פריטים שדומים מדי לפריטים אחרים (לדוגמה, ויתור על סוגי מזון שהושמט לעומת צמצום או ויתור על ארוחות, שהושאר) ופריטים שמאפיינים אנשים שלא סביר שייכללו במדגם (לדוגמה, שינה ברחוב). המשיבים התבקשו לענות ב"כן" (=1) או "לא" (=0) האם נאלצו לוותר על כל אחד מהפריטים. לדוגמה: "האם במהלך השנה האחרונה את/ה או מישהו/מישהי אחרת מבני משק הבית נאלצתם לוותר על רכישת תרופות או טיפולים רפואיים נחוצים כי לא הייתה לכם יכולת לשלם עבורם? (כולל טיפולי שיניים, טיפולי בריאות הנפש, וכו'). הפריטים נסכמו וטווח הציון נע בין 0-6.

---

⁸ עבור אחד הפריטים, "לרוב, אנשים פה בשכונה לא מסתדרים האחד עם השני" בוצע היפוך סולם, כך שלדוגמה "כלל לא מסכים/ה" יקבל ערך של 5 ו"מאוד מסכים/ה" יקבל ערך של 1. ההיפוך נועד לוודא שערכים גבוהים יותר של הפריט ישקפו רמה גבוהה יותר של לכידות שכונתית.

תחושת עוני סובייקטיבי (Subjective poverty)

תחושת עוני סובייקטיבי היא גישה למדידת עוני, המתבססת על הערכה עצמית של המשיבים ומשקפת מאפיינים שאינם מזוהים על ידי מדדי עוני אחרים (Posel & Rogan, 2016). לצורך כך, נעשה שימוש בשני פריטים המבוססים על שתי שאלות מהסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (Achdut et al., 2021). השאלה הראשונה הייתה "מאז גיל 15 ועד היום, האם היו תקופות שבהן חשבת שאתה עני/ה?", שהמשיבים התבקשו לדרג על פני סולם של ארבע אפשרויות שנע בין אף פעם לא לבין לעיתים קרובות. משיבים שלא סימנו "אף פעם" התבקשו לענות על שאלת המשך ולציין "מתי בפעם האחרונה חשבת שאתה עני/ה? ולדרג בין 1 (בשנה האחרונה) לבין 3 (לפני יותר מחמש שנים). לאחר מכן הסולם חושב כמפורט בנספח ג' לוח 106.

שימוש בקצבאות עבור הימורים

המשיבים נשאלו האם בשנה החולפת השתמשו בכסף של קצבה כלשהי (נכות, ילדים, הבטחת הכנסה) עבור ההימורים. התפלגות התשובות נעה מ 1 – אף פעם עד 5 – תמיד.

אושר

פריט אחד המודד אושר. המשתתפים במחקר התבקשו לדרג את רמת האושר שלהם במהלך השנה החולפת על פני רצף שנע מ-1 (נמוכה מאוד) עד 5 (גבוהה מאוד).

שאלוני בריאות המטופל לחרדה (General Anxiety Disorder 2, GAD-2) ודיכאון (Patient Health Questionnaire 2, PHQ-2)

שני מדדים של שני פריטים כל אחד, האומדים סימפטומים של חרדה ודיכאון (Kroenke et al., 2009). בכל היגד, המשתתפים במחקר נשאלו כמה פעמים חוו או הרגישו רגש מסוים בשבועיים החולפים והתבקשו לדרג בין 0 (כלל לא) לבין 3 (כמעט כל יום). לדוגמה "הרגשתי דכדוך, דיכאון או חוסר תקווה". המדד הוא סכום שני הפריטים. טווח הציון נע בין 0-6, כאשר סכום של 3 ומעלה נחשב כאינדיקציה לדיכאון או חרדה.

לחץ

פריט אחד המודד לחץ. המשתתפים במחקר התבקשו לדרג את מידת הלחץ שהרגישו בחודש החולף ("בחודש האחרון, באיזו מידה, אם בכלל, הרגשתי לחץ?") והתבקשו לדרג אותו על סולם בין 0 ל-10 כאשר 0 משמעו שכלל לא הרגישו לחץ, 10 משמעו שהרגישו לחץ באופן קיצוני, ו-5 משמעו לחץ בינוני.

ממצאים (חלק א') –

התנהגויות הימורים בקרב המדגם המייצג

פרק זה יציג את אומדן התנהגויות ההימורים במדגם המייצג בהתאם למידת המעורבות בעשרת סוגי ההימורים שנבחנו (מלבד הימורים בספורט להם יוקדש פרק נפרד), ובהתאם לאופן בו מתקיימים ההימורים – מבחינת מיקום (פיזי), או במרשתת. כן יוצגו מאפייני המהמרים לפי סוגי הימורים (למשל לוטו, כרטיסי גירוד, משחקי קלפים, ועוד), אופני הימורים (למשל באופן מקוון או במקום פיזי או לחליפין הימורים מפוקחים או לא מפוקחים), ויוצגו גם התנהגויות והרגלים הנלווים להימור. חשוב לציין שלעיתים בשל עיגול שברים המספרים אינם מסתכמים בדיוק ב 100%.

מסך כל המשיבים במחקר 49.3% דיווחו על כך שהימרו לפחות בסוג אחד של הימור במהלך השנה האחרונה. ההשתתפות בהימורים הייתה שכיחה יותר בקרב יהודים, גברים, מסורתיים, מובטלים ועובדי צווארון כחול. נמצאו גם מתאמים בין שכיחות ההימורים, מספר סוגי ההימורים בהם האדם השתתף לבין חומרת בעיות ההימורים, כלומר ככל שאנשים מהמרים בשכיחות גבוהה יותר כך הם מהמרים ביותר סוגי ההימורים, וחווים יותר בעיות הימורים.

כ-46.3% מן המשיבים הימרו במקום פיזי, ו-9.3% מהם הימרו באופן מקוון, באמצעות המרשתת (כאשר הייתה חפיפה בין השניים: רוב המשיבים שהימרו באופן מקוון הימרו גם במקום פיזי). גברים, מסורתיים, צעירים ומובטלים נטו יותר להמר באופן מקוון. נמצא גם מתאם בין השתתפות בהימורים מקוונים לבין בעיות הימורים.

כ-43.3% מכלל המשיבים במחקר השתתפו בהימורים חוקיים ומפוקחים (הימורים בטוטו ווינר או במפעל הפיס), ו-6.8% מן המשיבים השתתפו בהימורים לא חוקיים ומרבייתם (5.6%) השתתפו גם בהימורים חוקיים ומפוקחים וגם בהימורים לא חוקיים. גברים, ערבים, מסורתיים ומובטלים נטו יותר להשתתף בהימורים לא חוקיים. נמצא גם מתאם בין השתתפות בהימורים לא חוקיים לבין בעיות הימורים.

אנשים המשתתפים בהימורים ($N=1,626$) הוציאו בממוצע 240.2 שקלים בחודש על הימורים, אך מחצית מהם הוציאו פחות מ-20 שקלים בחודש. הם נטו לרוב להמר לבד, ללא שעה קבועה ביום המוקדשת להימורים. רובם לא שותים או מעשנים בזמן ההימורים. כמחצית מהם ציינו כי המניע העיקרי להמר הוא כדי להרוויח כסף.

כ-2.7% מן המשיבים העידו שיש להם, או הייתה להם בעבר בעיית הימורים, מתוכם 0.5% לא הימרו בשנה החולפת, מידע זה עשוי להעיד על תהליכי החלמה. כאשר המשתתפים במחקר נשאלו למי יפנו במידה ולהם או לקרוב משפחתם תהיה בעיית הימורים, מרביתם, כ-39.5%, ציינו שיפנו לבן משפחה, ורק 2.9% ציינו שיפנו למרכז גמילה של משרד הרווחה.

שכיחות התנהגויות הימורים וחומרת בעיות ההימורים

כפי שניתן לראות בלוח 4, 49.3% מכלל המשיבים השתתפו בהימורים בשנה החולפת. 58.6% מן הגברים השתתפו בהימורים לעומת 41.3% מן הנשים ($X^2 = 96.789; p < 0.001$), ואילו 52.2% מן היהודים השתתפו בהימורים לעומת 36.8% בלבד מן הערבים ($X^2 = 52.120; p < 0.001$). השוואה בין קבוצות אלה (גברים אל מול נשים, ויהודים אל מול ערבים) מעידה על הבדלים מובהקים בין הקבוצות. ממצא מעניין מעיד על כך שלמרות שהתנהגויות הימורים הינה פחות שכיחה בקרב ערבים, שיעורי הערבים שמסווגים כמהמרים בסיכון, בינוני או נמוך, וכמהמרים בעייתיים, גבוהים משיעורי היהודים המסווגים כך. הבדלים אלה ידונו בהרחבה בפרקים על חומרת בעיות ההימורים ועל הדגימות המכוונות של מהמרים יהודים וערבים.

לוח 4: שכיחות התנהגויות הימורים וחומרת בעיות ההימורים ($N=3,244$)

שכיחות חומרת בעיות ההימורים	כלל המשיבים	נשים	גברים	יהודים	ערבים
לא מהמרים	50.7%	58.7%	41.4%	47.5%	63.2%
השתתפו בהימורים בשנה החולפת, מתוכם:	49.3%	41.3%	58.6%	52.5%	36.8%
מהמרים לא בעייתיים	32.6%	29.3%	36.5%	37.4%	14.1%
מהמרים בסיכון נמוך	10.4%	7.7%	13.4%	9.7%	13.1%
מהמרים בסיכון בינוני	5.0%	3.3%	6.9%	4.5%	7.1%
מהמרים בעייתיים	1.3%	0.9%	1.8%	1.0%	2.7%

מניע עיקרי להימורים

המשתתפים שהימרו בשנה החולפת או שיש להם מנוי של מפעל הפיס התבקשו לציין את המניע העיקרי להימורים שלהם, והתפלגות התשובות שלהם מוצגת בלוח 5. המניע השכיח ביותר היה "לזכות בכסף" (52.8%) ואחריה "ריגוש/בילוי או הנאה" (21.1%). למרות שההימורים הפופולריים ביותר מפוקחים על ידי גופים שתפקידם הוא להקצות חלק מכספי ההימורים למטרות ציבוריות, רק 3.3% ציינו כי המניע העיקרית שלהם להמר היא "לתמוך במטרות ראויות אותן מקדמת תעשיית ההימורים".

"מהמרים פסיביים" שהיה להם מנוי של מפעל הפיס בלבד ציינו מניעים אשר שונים

באופן מובהק ממניעים שצינו משיבים שהשתתפו בהימורים באופן אקטיבי ($X^2 = 297.999; p < 0.001$)

0.001). למרות שגם עבורם הסיבה הנפוצה ביותר הייתה "לזכות בכסף" (25.5%), כחמישית (19.2%) מבין המשתתפים שלא הימרו בשנה החולפת אך היה להם מנוי של מפעל הפיס, ציינו תמיכה במטרות ראויות אותן מקדמת תעשיית ההימורים כסיבה העיקרית.

יש לציין שכ-46.7% ממשיבים שהיו מנויי פיס בלבד לא בחרו באף אחת מהסיבות שנתנה, אלא באופציה "אחר" המאפשרת לתת סיבה במלל חופשי. כמעט כל מי שהיה מנוי פיס בלבד והשאיר מלל חופשי ציין שהוא כלל לא מהמר, ומשיבים ספורים ציינו רצון ליהנות מהטבות מועדון הצרכנים של מפעל הפיס כסיבה העיקרית שלהם להימורים. עולה מכך שישנה קבוצה לא מבוטלת של מנויי פיס שלא מחשיבה את המנוי כהימור.

לוח 5: מניע עיקרי להימורים בקרב מהמרים ומנויי פיס ($N = 1,793$)

סה"כ	מנויי פיס בלבד	הימרו בשנה החולפת	כיצד היית מגדיר/ה את הסיבה העיקרית להימורים שלך?
1,793	167	1,626	מס' תצפיות (לא ממושקל)
21.1%	2.9%	22.8%	ריגוש/בילוי או הנאה
52.8%	25.5%	55.1%	לזכות בכסף
1.6%	0.7%	1.7%	לפתח את המיומנויות שלי
3.4%	0.0%	3.8%	תחרותיות או אתגר
1.7%	1.5%	1.7%	להיות בחברת אנשים
3.3%	19.0%	1.9%	לתמוך במטרות ראויות אותן מקדמת תעשיית ההימורים
1.6%	0.0%	1.7%	להירגע, לברוח או להקל על מתח
1.1%	3.6%	0.9%	זה נותן לי להרגיש טוב לגבי עצמי
13.4%	46.7%	10.6%	אחר

מידת המעורבות בהתנהגויות הימורים

כאמור, מידת המעורבות בהימורים חושבה באמצעות שני מדדים: ממוצע תדירות התנהגות הימורים, וסכום סוגי ההימורים בהם לקח חלק כל משתתף. ממוצע התנהגות הימורים של כלל המשיבים ($N = 3,244$) עמד על 1.13. בקרב משיבים שהשתתפו בהימורים בשנה האחרונה ($N = 1,626$) עמד ממוצע התנהגות הימורים על 1.27, והחציון – על 1.25. האדם עם ממוצע תדירות התנהגות הימורים (המדד הראשון) הגבוה ביותר במחקר קיבל 3.17. מספר סוגי ההימורים הממוצע של כלל המשיבים עמד על 0.99. בקרב משיבים שהשתתפו בהימורים בשנה האחרונה עמדו המספר הממוצע והחציון של סוגי ההימורים על 2.00. מספר סוגי ההימורים הגבוה ביותר (המדד השני) שדווח על ידי משיב כלשהו היה 11.

על מנת להשוות את מידת המעורבות בהימורים ביחס למאפיינים סוציו-דמוגרפיים, חילקנו את המדגם לשלוש קבוצות לפי שכיחות תדירות התנהגות ההימורים⁹ – לא מהמרים, מהמרים בתדירות נמוכה (מדד נמוך או שווה לחציון) ומהמרים בתדירות גבוהה (מדד גבוה מהחציון).

השוואה בין שלוש הקבוצות, המתוארת בפירוט בלוח 6, מלמדת אותנו שגברים מעורבים יותר בהימורים מנשים ($X^2 = 109.917; p < 0.001$). ומסורתיים יותר מחילונים ודתיים ($X^2 = 53.596; p < 0.001$). משיבים שמהמרים בתדירות גבוהה גם נוטים יותר להיות מובטלים ($X^2 = 69.155; p < 0.001$), ולהיות מועסקים יותר במשלחי יד של תעשייה, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים ופחות במקצועות חופשיים וניהוליים ($X^2 = 71.306; p < 0.001$) בהשוואה לשתי הקבוצות האחרות. כמו כן, הם נוטים יותר לדווח על בעיות הימורים ($X^2 = 138.904; p < 0.001$) ועל נזק מהימורים ($F = 52.962; p < 0.001$).

---

⁹ המתאם בין שני המדדים (תדירות ההימור ומספר סוגי ההימורים) היה גבוה מאוד ומובהק (Pearson $correlation = 0.907, p < 0.001$), ולכן חלוקה לפי מדד מספר סוגי ההימורים לא תיתן תוצאות שונות מהותית.

לוח 6: מידת המעורבות בהתנהגויות הימורים (N = 3,244)

משתנה	לא מהמרים	מהמרים נמוכה	מהמרים בתדירות גבוהה	מבחן χ^2 בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית בין הקבוצות (p value)	מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's (V)
מסי תצפיות (לא ממוסקל)	1,618	1,141	485	109.917	< 0.001	0.184
מגדר						
נשים	62.0% _a	47.9% _b	38.1% _c			
גברים	38.0% _a	52.1% _b	61.9% _c			
לאום						
יהודים	74.5% _a	85.1% _b	83.7% _b	52.533	< 0.001	0.127
ערבים	25.5% _a	14.9% _b	16.3% _b			
מקום לידה						
ילידי הארץ	87.0% _a	85.3% _a	88.5% _a	3.395	0.183	0.032
עולים	13.0% _a	14.7% _a	11.5% _a			
רמת דתיות						
לא דתיה/חילונית	40.1% _{a, b}	43.0% _b	35.7% _a	53.596	< 0.001	0.091
מסורתית - לא דתיה	20.4% _a	25.9% _b	27.0% _b			
מסורתית - דתיה	15.9% _a	13.2% _a	22.4% _b			
דתיה	14.4% _a	10.8% _b	8.9% _b			
חרדית, דתיה מאוד	9.1% _a	7.1% _a	6.0% _a			
קבוצת גיל						
18-29	24.1% _a	23.1% _{a, b}	18.3% _b	28.131	< 0.001	0.066
30-39	22.7% _a	21.1% _a	28.6% _b			
40-64	43.4% _{a, b}	46.3% _b	38.8% _a			
65+	9.7% _a	9.5% _a	14.3% _b			
מצב משפחתי						
נשוי/אה או חיה עם בן/בת זוג קבועה	65.7% _a	69.1% _a	69.4% _a	5.414	0.247	0.029
פרוד, גרושה או אלמן/ה	11.4% _a	9.7% _a	10.7% _a			
רווקה, מעולם לא נישאתי	22.9% _a	21.2% _a	19.8% _a			
השכלה						
אין תעודת בגרות	25.6% _a	30.2% _b	38.1% _c	34.065	< 0.001	0.072
תעודת בגרות, ללא תואר אקדמי	37.3% _a	35.2% _a	35.1% _a			
תואר אקדמי	37.1% _a	34.6% _a	26.8% _b			
מצב תעסוקתי						
עובדת	69.0% _a	77.0% _b	65.9% _a	69.155	< 0.001	0.103
מובטלת	5.5% _a	3.1% _b	12.3% _c			
מחוץ לכוח העבודה	25.5% _a	19.9% _b	21.8% _{a, b}			
משלח יד						
ניהול ומקצועות חופשיים	45.3% _a	42.5% _{a, b}	38.1% _b	71.306	< 0.001	0.105
פקידות, מכירות ושירותים	33.5% _a	36.1% _a	36.1% _a			
ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים	14.8% _a	20.5% _b	21.2% _b			
מעולם לא עבדה	6.4% _a	0.8% _b	4.6% _a			
מצב דיור						
מתגוררת בדירה בבעלות	51.2% _a	51.7% _a	50.5% _a	21.011	0.007	0.057
מתגוררת בדירה שכורה	5.3% _a	9.1% _b	6.5% _{a, b}			
למרות שיש דירה בבעלות אין דירה בבעלות, מתגוררת בדירה שכורה	25.0% _a	22.3% _a	22.0% _a			
מתגוררת אצל קרוב משפחה/בן זוג/חבר	17.5% _a	15.9% _a	19.4% _a			
אחר	1.0% _a	1.0% _a	1.6% _a			
מדד חומרת בעיות ההימורים PGSI						
מהמרים לא בעייתיים	-	75.6% _a	45.7% _b	138.934	< 0.001	0.295
מהמרים בסיכון נמוך	-	15.8% _a	32.4% _b			
מהמרים בסיכון בינוני	-	6.9% _a	17.1% _b			
מהמרים בעייתיים	-	1.7% _a	4.8% _b			
סולם נזק מהימורים (0-10)						
	-	0.66	1.31	-6.368	< 0.001	-0.392

הערה: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח. למשל אם רשומה אותה אות בשתי קטגוריות שונות עבור משתנה מסוים זה אומר שאין הבדל בין שתי הקטגוריות עבור אותו משתנה.

מידת המעורבות בהתנהגויות הימורים לפי סיווגים עיקריים

סוגי הימורים

בלוח 7 מוצגת שכיחות המשתתפים בסוגי הימורים ביחס לתדירות. סוג ההימור הנפוץ ביותר היה הלוטו, עם 35.8% מהמשתתפים שהימרו בו לפחות פעם אחת. בדומה ללוטו, גם סוגי ההימורים השני, השלישי והרביעי הנפוצים ביותר הם הימורים מפוקחים – כרטיסי גירוד (20.3%), צ'אנס, פיס 123,777 (10.6%) והימורי ספורט של הטוטו ווינר (7.3%). ההימור הכי פחות שכיח היה בינגו תמורת כסף, עם פחות מאחוז בודד מהמשתתפים שהימרו בו בשנה החולפת.

לוח 7: שכיחויות ההשתתפות בכל סוג הימור (N=3,244)

שכיחות השתתפות בשנה האחרונה	כלל לא	1-2 פעמים בשנה	מספר פעמים בשנה אך לא כל חודש	1-3 פעמים בחודש אך לא כל שבוע	כל שבוע או יותר
לוטו	64.17%	15.25%	13.93%	4.57%	2.08%
צ'אנס, פיס 123,777	89.45%	6.06%	2.91%	1.00%	0.59%
כרטיסי גירוד	79.74%	13.45%	5.58%	0.55%	0.68%
הימורי ספורט של הטוטו ווינר	92.70%	4.19%	2.14%	0.58%	0.40%
הימורי ספורט שאינם באמצעות הטוטו ווינר	97.51%	1.92%	0.36%	0.11%	0.10%
מרוצי סוסים	99.77%	0.15%	0.06%	0.02%	0.00%
מכונות מזל	95.97%	3.38%	0.49%	0.16%	0.00%
משחקי שולחן	96.22%	3.35%	0.30%	0.02%	0.10%
משחקי קלפים	95.18%	3.11%	1.29%	0.28%	0.15%
בינגו עבור כסף	99.13%	0.66%	0.22%	0.00%	0.00%
הימורים בבורסה	92.99%	3.32%	2.48%	0.69%	0.53%
אחר	98.65%	1.03%	0.28%	0.02%	0.02%

הימור "פסיבי" באמצעות מנוי של מפעל הפיס. כאמור, בנוסף להשתתפות פעילה בהימורים, קיימת בישראל האפשרות להמר באופן "פאסיבי" באמצעות מנוי של מפעל הפיס. מתוך כלל המדגם, -17.0% מהמשתתפים דיווחו שיש להם מנוי במפעל הפיס. כרבע מהם, שהם 4.2% מכלל המדגם, לא מעורבים באופן פעיל בהימורים מסוג אחר. ניתן לחשוב עליהם כ"מהמרים פסיביים", מכיוון שהם לא יוזמים שום פעולה מלבד התחלת או הפסקת המנוי. לכאורה, האופן בו המנוי פועל לא מאפשר להמר באופן מוגזם או בעייתי. לכן מי שדיווח שיש לו מנוי של מפעל הפיס לא נשאל לגבי חומרת בעיות ההימורים או הנזק מהם, כפי שנעשה ביחס למהמרים "פעילים" כלומר אלה שלוקחים חלק בכל שאר סוגי ההימורים.

קבוצת המהמרים הפסיביים (שכאמור מהווה 4.2% מכלל המדגם) היא קבוצה שמאפייניה הדמוגרפיים הם, כפי שמוצג בלוח 8: כמעט כולם יהודים, וכשני שלישי ממנה הן

נשים. בנוסף, 56.6% אחוז מהם נמצאים בגילאי 40-64 וכמחציתם חילונים. הם גם נוטים יותר להיות בעלי בתים, ונשואים. הבדלים אלה, לעומת משיבים שאינם מהמרים פסיביים, הינם מובהקים סטטיסטית.

לוח 8: מנויי מפעל הפיס – מאפיינים סוציו-דמוגרפיים (N = 167)

משתנה	מנויי פיס בלבד
מס' תצפיות (לא ממושקל)	167
נשים	65.7%
גברים	34.3%
יהודים	97.8%
ערבים	2.2%
עולים	14.6%
רמת דתיות	
לא דתיה/ה חילונית	48.9%
מסורתית – לא דתיה	29.9%
מסורתית – דתיה	7.3%
דתיה	8.8%
חרדית, דתיה מאוד	5.1%
קבוצת גיל	
18-29	5.9%
30-39	16.2%
40-64	56.6%
65+	21.3%
מצב משפחתי	
נשוא/ה או חיה עם בן/בת זוג קבוע/ה	80.3%
פרוד/ה, גרוש/ה או אלמן/ה	9.5%
רווק/ה, מעולם לא נישאתי	10.2%
השכלה	
אין תעודת בגרות	20.6%
תעודת בגרות, ללא תואר אקדמי	39.0%
תואר אקדמי	40.4%
מצב תעסוקתי	
עובדת	73.9%
מובטלת	2.9%
מחוץ לכוח העבודה	23.2%
משלח יד	
ניהול ומקצועות חופשיים	46.7%
פקידות, מכירות ושירותים	44.5%
ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים	8.8%
מעולם לא עבדה	0.0%
מצב דיור	
מתגורר/ת בדירה בבעלות	74.6%
מתגורר/ת בדירה שכורה למרות שיש דירה בבעלות	4.3%
אין דירה בבעלות, מתגורר/ת בדירה שכורה	11.6%
מתגורר/ת אצל קרוב משפחה/בן זוג/חבר	8.7%
אחר	0.7%

הימורים במקומות (land-based) לעומת הימורים מקוונים

הימורים מתרחשים במקומות פיזיים בקהילה, כגון דוכנים ותחנות פיס וטוטו, דירות פרטיות בישראל ואולמות קזינו בחו"ל, ובאופן מקוון, באמצעות מגוון אתרים, אפליקציות ייעודיות ואפילו בהתכתבות עם סוכני הימורים באמצעות אפליקציות מסרים כמו WhatsApp (וואטסאפ) ו-Telegram (טלגרם). עבור רוב סוגי הימורים, המשתתפים במחקר נשאלו באיזה אמצעי הם בדרך כלל הימרו. כ-46.3% מן המשיבים מכלל המדגם המייצג (או 94.0% מכלל המשיבים שהימרו בשנה האחרונה) הימרו במקום פיזי, ו-9.3% מהם הימרו באופן מקוון (18.8% מכלל המשיבים שהימרו בשנה האחרונה במדגם המייצג). מכיוון שאדם יכול להמר במקום פיזי בסוג הימורים אחד וגם באופן מקוון בהימור מסוג אחר,¹⁰ ישנם משתתפים שהימרו בשני האופנים, והרוב הגדול של משיבים שהימרו באופן מקוון הימרו גם במקומות פיזיים (4.0% מן המשיבים שהימרו בשנה האחרונה עשו זאת רק באופן מקוון ו-14.8% עשו זאת גם באופן מקוון וגם באופן פיזי).

בלוח 9 מפורטת שכיחות סוגי ההימורים בהתאם לאופן בו הם מתבצעים (באמצעות הרשת, בדוכנים וכו'). סוגי ההימורים הנפוצים ביותר מכלל ההימורים המקוונים הם מרוצי סוסים והימורי ספורט שלא נעשים באמצעות הטוטו ווינר – 83.0% ו-66.9% ממי שהשתתפו בסוגי ההימורים האלה, בהתאמה, ציינו שהימרו בדרך כלל באמצעי מקוון.

האמצעי המקוון השכיח ביותר משתנה בין סוגי ההימורים. מחשב אישי הוא האמצעי השכיח ביותר להימורים בבורסה, וטלפון נייד הוא האמצעי השכיח ביותר בקרב המשתתפים בהימורי ספורט שלא נעשים באמצעות הטוטו ווינר. אפליקציה היא אמצעי ההימור המקוון השכיח ביותר בקרב המשתתפים בבינגו תמורת כסף (אלה שאינם עושים זאת במקום פיזי). הימור באפליקציית מסרים מיידיים באמצעות סוכן נפוץ בקרב מי שמהמרים על מרוצי סוסים, אבל כמעט ולא נעשה בכך שימוש בקרב מהמרים אחרים, שאינם מהמרים על מרוצי סוסים.

לעומת זאת, 86.7% מן המשתתפים במשחקי שולחן (כמו רולטה), 72.9% מן המשתתפים במשחקי קלפים, ו-60.8% מהמשתתפים בהימורים במכונות מזל מהמרים בדרך כלל במקום פיזי. סוגי ההימורים בהם הימור במקום פיזי בחו"ל הוא הנפוץ ביותר הם משחקי שולחן ומכונות מזל. הימורים במקום פיזי בארץ הם הכי נפוצים בהימור בבינגו. בקרב שחקני קלפים 32.4% מעדיפים להמר במקומות פיזיים בארץ ו-40.4% - במקומות פיזיים בחו"ל.

¹⁰ כפי שצוין בתאור הכלי שמדד התנהגויות הימורים (פרק שיטה), עבור כל סוג הימור ניתן לבחור רק אמצעי הימור עיקרי אחד.

מי שהשתתפו בהימורים בלוטו, בכרטיסי גירוד ובהגרלות אחרות של מפעל הפיס לא נשאלו על האמצעי העיקרי בשל ההנחה שההימורים בהם מתבצעים בדוכנים במקומות שונים ברחבי הארץ. המיפוי שנעשה לא זיהה את האפשרות להמר בסוג זה של הימורים באופן מקוון על ידי חברות שאינן מפקחות. כאמור, זוהי אחת ממגבלות מחקר זה. באשר להימורי ספורט, 61.8% ממי שהשתתפו בהימורי ספורט באמצעות הטוטו ווינר עשו זאת בעיקר באמצעות דוכני ותחנות טוטו, 24.2% באמצעות אתר האינטרנט של הטוטו ו-14.0% באמצעות אפליקציית הטוטו.

לוח 9: אמצעי ההימורים ($N = 1,626$)

אמצעי הימור/סוג הימור	הימורי ספורט דרך הטוטו ווינר	הימורי ספורט שאינם דרך הטוטו ווינר	מרוצי סוסים	מכונות מזל	משחקי שולחן	משחקי קלפים	בינגו עבור כסף	הימורים בבורסה	אחר
במרשתת, באמצעות מחשב אישי	24.2%	9.7%	16.3%	8.3%	5.6%	9.4%	2.5%	25.5%	21.4%
במרשתת, באמצעות טלפון נייד		28.4%	23.8%	25.0%	5.1%	11.3%	4.3%	9.2%	15.2%
באפליקציה, טלפון נייד	14.0%	22.9%	9.9%	4.3%	2.6%	5.5%	30.6%	15.8%	24.6%
וואטסאפ או טלגרם של סוכן הימורים	-	5.9%	33.0%	1.6%	0.0%	0.9%	3.8%	0.5%	2.4%
מקומות הימורים בישראל	61.8%	26.9%	9.1%	8.9%	4.6%	32.4%	43.4%	0.3%	15.7%
מקומות הימורים בחו"ל	-	6.1%	7.9%	51.9%	82.2%	40.4%	15.4%	0.0%	20.7%
פקיד בנק	-	-	-	-	-	-	-	25.0%	-
חברת השקעות/ ברוקר	-	-	-	-	-	-	-	23.7%	-

הערות: כל טור מייצג את ההתפלגות שיטות ההימורים העיקריות אך ורק בקרב מי שהשתתפו באמצעי ההימור בטור לפחות פעם אחת בשנה האחרונה, ולא מקרב כלל המדגם; עבור הימורי ספורט דרך הטוטו ווינר ניתנה אפשרות לענות על שלושה אמצעי הימורים בלבד.

משיבים שדיווחו על הימורים באופן מקוון הם קבוצה שניתן לאפיין אותה מבחינה סוציו-דמוגרפית באופן הבא, כמתואר בלוח 10: כ-67.1% מהם הם גברים. הם נוטים להיות צעירים יותר, ומסורתיים-דתיים יותר בהשוואה לשאר המהמרים. בנוסף, כ-11.3% מהם מובטלים וכ-5.7% מהם ציינו שמעולם לא עבדו. כ-27.9% מהם מתגוררים אצל משפחה או חברים וכ-30.7% מהם רווקים.

משיבים המשתתפים בהימורים מקוונים מדווחים על יותר בעיות הימורים, לעומת שאר המשיבים שמהמרים רק בהימורים במקומות פיזיים.¹¹ 23.9% ו-27.9% ממי שמהמרים באופן מקוון מסווגים כבעלי סיכון נמוך ובעלי סיכון בינוני להימורים בעייתיים, ו-6.6% מהם מסווגים כמהמרים בעייתיים. הם נוטים גם לדווח על מידה חמורה יותר של נזק מהימורים פי שתיים יותר משאר המהמרים. הבדלים אלה, לעומת משיבים שהשתתפו בהימורים, אך לא באופן מקוון, הינם מובהקים סטטיסטית.

---

¹¹ ניתוחים אלה נעשו רק עבור משתתפים שמהמרים במקומות פיזיים בלבד לעומת מהמרים שמשותתפים בהימורים מקוונים.

לוח 10: מאפיינים סוציו-דמוגרפיים בהתאם לאמצעי ההימור

משתנה	משתתפים בהימורים פיזיים	משתתפים בהימורים מקוונים
מס' תצפיות (לא ממושקל)	1,505	301
נשים	45.3%	32.9%
גברים	54.7%	67.1%
יהודים	83.9%	83.4%
ערבים	16.1%	16.6%
עולים	13.4%	12.6%
רמת דתיות		
לא דתיה/חילונית	39.4%	41.3%
מסורתית – לא דתיה	27.5%	22.7%
מסורתית – דתיה	16.4%	22.0%
דתיה	10.1%	8.3%
חרדית, דתיה מאוד	6.6%	5.7%
קבוצת גיל		
18-29	20.9%	29.7%
30-39	23.8%	27.3%
40-64	44.6%	33.0%
65+	10.7%	10.0%
מצב משפחתי		
נשוי/אה או חיה/עם בן/בת זוג קבועה	69.9%	61.3%
פרודה, גרושה או אלמן/ה	10.0%	8.0%
רווקה, מעולם לא נישאתי	20.1%	30.7%
השכלה		
אין תעודת בגרות	33.7%	32.6%
תעודת בגרות, ללא תואר אקדמי	35.5%	33.6%
תואר אקדמי	30.9%	33.9%
מצב תעסוקתי		
עובדת	74.1%	65.1%
מובטלות	6.3%	11.3%
מחוץ לכוח העבודה	19.6%	23.6%
משלח יד		
ניהול ומקצועות חופשיים	40.0%	43.7%
פקידות, מכירות ושירותים	36.6%	33.3%
ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים	21.3%	17.3%
מעולם לא עבדה	2.1%	5.7%
מצב דיור		
מתגוררת/ בדירה בבעלות	51.8%	43.2%
מתגוררת/ בדירה שכורה למרות שיש דירה בבעלות	8.0%	8.3%
אין דירה בבעלות, מתגוררת/ בדירה שכורה	22.3%	19.3%
מתגוררת/ אצל קרוב משפחה/בן זוג/חבר	16.6%	27.9%
אחר	1.3%	1.2%
מדד חומרת בעיות ההימורים PGSI		
מהמרים לא בעייתיים	66.0%	41.5%
מהמרים בסיכון נמוך	21.4%	23.9%
מהמרים בסיכון בינוני	9.8%	27.9%
מהמרים בעייתיים	2.8%	6.6%
סולם נזק מהימורים (0-10)	0.85	1.54

הימורים בחו"ל. המשתתפים במחקר נשאלו על הימורים בחו"ל בשתי צורות: שאלה כללית על מספר הפעמים בהם נסעו להמר בחו"ל בשנה החולפת וכן ניתנה להם האפשרות לציין מקומות הימורים בחו"ל כאמצעי ההימורים העיקרי בחלק מסוגי ההימורים. כ-5.3% מהמשתתפים במחקר נסעו לחו"ל כדי להמר לפחות פעם אחת בשנה החולפת. מעטים מאוד (0.6%) ציינו שהם נוסעים לשם כך יותר מפעם-פעמיים בשנה. כפי שניתן לראות בלוח 11, שיעור התעסוקה של המשיבים אשר דיווחו על הימורים בחו"ל עומד על 80.2%. שיעור זה גבוה באופן מובהק סטטיסטית משעור התעסוקה אצל משיבים שהשתתפו בהימורים, אך לא בחו"ל. שלושת סוגי ההימורים בהם הכי נפוץ להמר בחו"ל הם משחקי שולחן, מכונות מזל וקלפים – 82.2%, 51.9% ו-40.4% מהמשיבים שהשתתפו בהימורים מסוגים אלו, בהתאמה, ציינו שהאמצעי העיקרי שלהם היה הימורים בחו"ל.

לוח 11: מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של אנשים שנסעו להמר בחו"ל בשנה החולפת (N = 177)

משתנה	נסעו להמר בחו"ל
מס' תצפיות (לא ממושקל)	177
נשים	50.0%
גברים	50.0%
יהודים	89.5%
ערבים	10.5%
עולים	15.7%
רמת דתיות	
לא דתיה/חילונית	41.3%
מסורתית - לא דתיה	27.3%
מסורתית - דתיה	20.3%
דתיה	8.7%
חרדית, דתיה מאוד	2.3%
קבוצת גיל	
18-29	27.9%
30-39	23.3%
40-64	37.2%
65+	11.6%
מצב משפחתי	
נשואה או חיה עם בן/בת זוג קבועה	69.8%
פרודה, גרושה או אלמן/ה	9.3%
רווקה, מעולם לא נישאתי	20.9%
השכלה	
אין תעודת בגרות	30.1%
תעודת בגרות, ללא תואר אקדמי	39.9%
תואר אקדמי	30.1%
מצב תעסוקתי	
עובדת	80.2%
מובטלת	1.2%
מחוץ לכוח העבודה	18.6%
משלח יד	
ניהול ומקצועות חופשיים	47.1%
פקידות, מכירות ושירותים	41.3%
ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים	10.5%
מעולם לא עבדה	1.2%
מצב דיור	
מתגוררת/ת בדירה בבעלות	50.6%
מתגוררת/ת בדירה שכורה למרות שיש דירה בבעלות	8.7%
אין דירה בבעלות, מתגוררת/ת בדירה שכורה	26.2%
מתגוררת/ת אצל קרוב משפחה/בן זוג/חבר	14.5%
אחר	0.0%
מדד חומרת בעיות ההימורים PGSI	
מהמרים לא בעייתיים	55.8%
מהמרים בסיכון נמוך	30.2%
מהמרים בסיכון בינוני	10.5%
מהמרים בעייתיים	3.5%
סולם נזק מהימורים (0-10)	0.91

הימור מפוקח והימור לא חוקי

בסך הכול 43.3% מכלל המשיבים במחקר השתתפו בהימורים מפוקחים (או 87.8% מכלל המשיבים שהימרו), ואילו 6.8% מן המשיבים השתתפו בהימורים לא חוקיים (או 13.7% מכלל המשיבים שהימרו) ומרביתם (5.6%) השתתפו גם בהימורים מפוקחים וגם בהימורים לא חוקיים.¹² כפי שניתן לראות בלוח 12, כ-64.5% מהמהמרים המשתתפים בהימורים לא חוקיים הם גברים, וכ-70.0% מהם יהודים (לעומת 55.2% ו-84.7% בקרב כלל המהמרים, בהתאמה). הם נוטים להיות יותר מסורתיים ופחות דתיים, דתיים מאוד או חרדים. הם גם נוטים להיות צעירים יותר ורווקים. כ-14.1% מהם מובטלים וכ-9.1% מהם מעולם לא עבדו. כ-30.9% מהם אינם מתגוררים בדירה בבעלותם או בשכירות, אלא אצל קרובים או חברים.

מהממצאים עולה שכ-8.6% מן המשתתפים בהימורים לא חוקיים מסווגים כמהמרים בעייתיים, ו-31.4% כמהמרים בסיכון בינוני לבעיות הימורים, לעומת 2.7% ו-10.1% בקרב כלל המשיבים שהשתתפו בהימורים, בהתאמה. הבדלים אלה (שחושבו בנפרד), לעומת משיבים שהשתתפו בכל שאר סוגי ההימורים, אך לא בהימורים בלתי חוקיים, הינם מובהקים סטטיסטית ($X^2 = 170.123$; $p < 0.001$). כמו כן, המשתתפים בהימורים לא חוקיים מדווחים על נזק מהימורים פי שניים לעומת כלל המשתתפים בהימורים.

---

¹² אם כוללים את כל ההימורים החוקיים, גם אלה שאינם מפוקחים (כמו הימורים בבורסה, או הימורים בחו"ל), מוצאים כי 47.6% ($N = 1,560$) מכלל המשיבים השתתפו בהימורים כאלה (או 96.4% מכלל המשיבים שהימרו), וכי 6.0% מכלל המשיבים הימרו גם בהימורים חוקיים וגם בהימורים לא חוקיים.

לוח 12: מאפיינים דמוגרפיים של משתתפים בהימורים מפוקחים ובהימורים לא חוקיים

משתתפים בהימורים לא חוקיים	משתתפים בהימורים מפוקחים	משתנה
188	1,392	מס' תצפיות (לא ממושקל)
35.5%	44.9%	נשים
64.5%	55.1%	גברים
70.0%	83.0%	יהודים
30.0%	17.0%	ערבים
12.3%	12.7%	עולים
		רמת דתיות
40.9%	38.5%	לא דתיה חילונית
25.9%	27.6%	מסורתית – לא דתיה
24.1%	17.0%	מסורתית – דתיה
4.5%	10.3%	דתיה
4.5%	6.7%	חרדית, דתיה מאוד
		קבוצת גיל
32.9%	20.8%	18-29
26.9%	24.2%	30-39
33.8%	45.0%	40-64
6.4%	10.0%	65+
		מצב משפחתי
62.7%	69.5%	נשואה או חיה עם בן/בת זוג קבועה
5.5%	10.2%	פרודה, גרושה או אלמן/ה
31.8%	20.3%	רווקה, מעולם לא נישאתי
		השכלה
39.3%	33.8%	אין תעודת בגרות
34.2%	35.9%	תעודת בגרות, ללא תואר אקדמי
26.5%	30.2%	תואר אקדמי
		מצב תעסוקתי
65.9%	74.1%	עובדת
14.1%	6.6%	מובטלות
20.0%	19.4%	מחוץ לכוח העבודה
		משלח יד
32.4%	39.7%	ניהול ומקצועות חופשיים
39.7%	36.3%	פקידות, מכירות ושירותים
18.7%	21.9%	ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים
9.1%	2.1%	מעולם לא עבדה
		מצב דיור
42.3%	51.7%	מתגוררת בדירה בבעלות
6.8%	7.5%	מתגוררת בדירה שכורה למרות שיש דירה בבעלות
18.6%	22.7%	אין דירה בבעלות, מתגוררת בדירה שכורה
30.9%	16.8%	מתגוררת אצל קרוב משפחה/בן זוג/חבר
1.4%	1.3%	אחר
		מדד חומרת בעיות ההימורים PGSI
42.7%	66.2%	מהמרים לא בעייתיים
17.3%	21.1%	מהמרים בסיכון נמוך
31.4%	9.7%	מהמרים בסיכון בינוני
8.6%	3.0%	מהמרים בעייתיים
1.66	0.87	סולם נזק מהימורים (0-10)

הימורים בבורסה. כ-7.0% מן המשיבים דיווחו כי הימרו בבורסה לפחות פעם אחת בשנה החולפת. כ-1.2% מכלל המשתתפים הימרו בבורסה לפחות פעם בחודש (ראה לוח 7 שתי עמודות שמאליות). מחצית מן המהמרים בבורסה עושים זאת באמצעות המרשתת או באמצעות אפליקציה, בעוד שהאחרים מהמרים באמצעות בנקאי או ברוקר (לוח 9).

כפי שניתן לראות בלוח 13, אנשים המהמרים בבורסה הם רובם יהודים ובהשוואה למהמרים אחרים, שאינם מהמרים בבורסה, יש להם גם רוב גברי מובהק (64.9%). הם נוטים להיות מבוגרים יותר (מעל גיל 40), משכילים יותר, עם שיעור גבוה יותר של מנהלים ובעלי מקצועות חופשיים לעומת מהמרים אחרים, שאינם מהמרים בבורסה.

ולבסוף, שיעור המהמרים בבורסה שסווגו כמהמרים בעייתיים עומד על 1.8% ונמוך יותר לעומת שאר המהמרים, אך שיעורי המהמרים המסווגים כמהמרים בסיכון, נמוך או בינוני, גבוהים יותר לעומת שאר המהמרים, שאינם מהמרים בבורסה, ועומדים על 27.8% ו-18.1%, בהתאמה. חשוב לציין שהבדלים אלה (אשר חושבו בנפרד), לעומת משיבים שהימרו בשנה האחרונה אך אינם מהמרים בבורסה, הינם מובהקים סטטיסטית ($X^2 = 30.617$; $p < 0.0010$).

לוח 13: משתתפים בהימורים בבורסה בהתאם למאפיינים סוציו-דמוגרפיים (N = 284)

משתתפים בהימורים בבורסה	משתנה
284	מס' תצפיות (לא ממושקל)
35.1%	נשים
64.9%	גברים
98.7%	יהודים
1.3%	ערבים
20.2%	עולים
	רמת דתיות
52.9%	לא דתיה/חילונית
20.3%	מסורתית – לא דתיה
11.9%	מסורתית – דתיה
8.8%	דתיה
6.2%	חרדית, דתיה מאוד
	קבוצת גיל
20.3%	18-29
20.7%	30-39
39.7%	40-64
21.1%	65+
	מצב משפחתי
74.0%	נשואה או חיה עם בן/בת זוג קבועה
7.9%	פרודה, גרושה או אלמן/ה
18.1%	רווקה, מעולם לא נישאתי
	השכלה
22.5%	אין תעודת בגרות
27.8%	תעודת בגרות, ללא תואר אקדמי
49.8%	תואר אקדמי
	מצב תעסוקתי
70.9%	עובדת
2.2%	מובטלות
26.9%	מחוץ לכוח העבודה
	משלח יד
59.5%	ניהול ומקצועות חופשיים
24.2%	פקידות, מכירות ושירותים
15.9%	ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים
0.4%	מעולם לא עבדה
	מצב דיור
57.7%	מתגוררת/ת בדירה בבעלות
11.5%	מתגוררת/ת בדירה שכורה למרות שיש דירה בבעלות
16.7%	אין דירה בבעלות, מתגוררת/ת בדירה שכורה
13.2%	מתגוררת/ת אצל קרוב משפחה/בן זוג/חבר
0.9%	אחר
	מדד חומרת בעיות ההימורים PGSI
52.4%	מהמרים לא בעייתיים
27.8%	מהמרים בסיכון נמוך
18.1%	מהמרים בסיכון בינוני
1.8%	מהמרים בעייתיים
1.02	סולם נזק מהימורים (0-10)

נגישות להימורים

המשיבים נשאלו גם לגבי היכולת שלהם למצוא ולהגיע למקומות הימורים פיזיים בישראל, והתשובות מוצגות בלוח 14. כ-55.2% מן המשיבים (כולל אלה שלא הימרו) ציינו שיהיה להם קל מאוד או די קל למצוא מקום נוח להמר. כ-52.6% ציינו את זה לגבי מציאת מקום הימורים שנוח ללכת אליו והגעה למקומות שיש בהם הימורים. כ-52.3% אמרו אותו הדבר לגבי ההיגד שהתייחס להימורים מבלי לחכות בתור וכ-51.4% - לגבי מציאת מקום נוח שפתוח כשיש זמן פנוי.

לוח 14: נגישות להימורים, לפי דיווח עצמי ($N = 3,244$)

עד כמה קל או קשה יהיה לך	קל מאוד	די קל	די קשה	קשה מאוד
למצוא מקום נוח בו תוכל/י להמר	30.5%	24.7%	16.7%	28.2%
למצוא מקום הימורים שנוח ללכת אליו	28.2%	24.4%	17.2%	30.3%
להגיע למקומות שיש בהם הימורים	28.1%	24.5%	17.4%	30.0%
להמר במקומות שנוח להמר בהם מבלי לחכות בתור	24.9%	27.4%	18.3%	29.3%
למצוא מקום הימורים נוח שפתוח כאשר יש לך זמן פנוי	26.7%	24.7%	19.0%	29.6%

הרגלים והתנהגויות הנלווים להימור

במחקר הוקדשו מספר שאלות להרגלי ההימורים כגון הימור לבד אל מול הימור עם אנשים נוספים, שינוי בתדירות ההימורים בעקבות משבר הקורונה, סכומי הכסף המוקדשים להימור ועוד.

הימורים בחברה לעומת הימורים לבד

אחת השאלות עסקה בהימורים בחברה לעומת הימורים לבד. כפי שניתן לראות בלוח 15, כ-65.1% מן המשתתפים שהימרו בשנה החולפת דיווחו שהם נהגו תמיד או ברוב הזמן להמר לבד, לעומת 23.3% שנהגו לעשות זאת רב הזמן או תמיד עם חברים ומשפחה.

לוח 15: שכיחות הימורים בחברה לעומת הימורים לבד ($N = 1,626$)

במהלך השנה האחרונה, עם מי את/ה נוהג/ת להמר?	%
תמיד לבד	53.3%
רוב הזמן לבד	11.8%
לפעמים לבד ולפעמים עם חברים או משפחה	11.6%
מידי פעם לבד, אבל רוב הזמן עם חברים או משפחה	3.2%
אני תמיד מהמר/ת עם חברים או משפחה	20.1%

באילו שעות ביום אנשים נוהגים להמר

בלוח 16 מוצגים נתונים על שעות ביום בהם המשיבים נוהגים להמר. כ-57.5% מכלל המהמרים בשנה החולפת דיווחו שאין להם שעה קבועה להימורים. הזמן הפופולרי ביותר עבור בעלי שעה קבועה הוא שעות הערב.

לוח 16: העדפה לשעות ביום בהן נוהגים להמר ($N = 1,626$)

%	בדרך כלל, באילו משעות היום את/ה נוהג/ת להמר?
4.8%	שעות הבוקר
3.7%	שעות הצהריים
5.9%	שעות אחר הצהריים
18.4%	שעות הערב
8.2%	שעות הלילה
57.5%	אין לי שעה קבועה
1.5%	ברוב שעות היום

הוצאה כספית על הימורים

המשתתפים שהימרו בשנה החולפת (כולל אלה שיש להם מנוי של מפעל הפיס) נשאלו: "כמה כסף את/ה מוציא/ה או הוצאת על הימורים בחודש ממוצע?" הישראלי הממוצע מוציא בחודש כ- 119.8 שקלים על הימורים (כולל מנויים של מפעל הפיס). ההוצאה החודשית הממוצעת על הימורים של האנשים שהימרו באופן אקטיבי בשנה האחרונה, היא 240.2 שקלים, וההוצאה החציונית היא 20 שקלים בחודש.¹³

שימוש בקצבאות עבור הימורים

בלוח 17 מוצגים נתונים על שימוש בקצבאות עבור הימורים. כ-2.7% מן המשיבים שהימרו בשנה החולפת דיווחו שהשתמשו בכסף של קצבה כלשהי עבור הימורים. יותר משליש מאלה שדיווחו כי השתמשו בקצבאות ציינו שהם עושים זאת תמיד.

לוח 17: שימוש בקצבאות עבור הימורים ($N = 1,626$)

%	האם קרה לך שהשתמשת בכסף של קצבה כלשהי (נכות, ילדים, הבטחת הכנסה וכו') עבור הימורים שלך?
97.3%	אף פעם
0.9%	לעיתים נדירות
0.6%	לפעמים
0.1%	לעיתים קרובות
1.0%	תמיד

¹³ על מנת לצמצם השפעת תצפיות קיצוניות שיטו את התוצאה, התייחסנו לתצפיות מעל האחוזון ה-99 (בקרוב אנשים שהימרו אקטיבית בשנה האחרונה) כעל שוות בערך לתצפיות באחוזון ה-99, שעמדה במדגם הנוכחי על 10,000 שקלים בחודש.

צריכת סיגריות ואלכוהול בזמן הימורים

מרבית המשתתפים שהימרו בשנה החולפת אינם נוהגים לשתות או לעשן בעת ההימורים. כפי שניתן לראות בלוח 18, כ-11.5% נוהגים לשתות וכ-16.3% לעשן בעת ההימורים. כ-0.4% מן המשתתפים שהימרו שותים תמיד בזמן הימורים ו-2.8% מעשנים תמיד.

לוח 18: צריכת אלכוהול וסיגריות בזמן הימורים (N = 1,626)

כאשר את/ה מהמר/ת, באיזו מידה את/ה נוהג/ת...?	לשתות אלכוהול תוך כדי הימור	לעשן סיגריות תוך כדי הימור
אף פעם	89.5%	83.7%
לעיתים נדירות	4.8%	4.2%
לפעמים	3.7%	6.9%
לעיתים קרובות	1.6%	2.5%
תמיד	0.4%	2.8%

שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה

אחת השאלות עסקה בשינוי בהרגלי ההימור של השנה החולפת, בעקבות מגפת הקורונה. כפי שניתן לראות בלוח 19, כ-9.1% מן המשתתפים במחקר שהימרו בשנה החולפת העידו כי הם מהמרים מעט יותר או הרבה יותר בעקבות מגפת הקורונה, לעומת 32.3% שהעידו כי הם מהמרים הרבה פחות או מעט פחות. מרבית המשיבים במחקר (58.6%) לא דיווחו על שינוי בתדירות התנהגות ההימורים שלהם בעקבות המשבר.

לוח 19: שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה (N = 1,626)

האם בעקבות משבר הקורונה חל שינוי בתדירות התנהגות ההימורים שלך בהשוואה לתקופה שלפני הקורונה?	%
כיום אני מהמר/ת הרבה יותר	2.4%
מעט יותר	6.7%
אותו דבר	58.6%
מעט פחות	6.9%
כיום אני מהמר/ת הרבה פחות	25.4%

חומרת בעיות ההימורים: שכיחות ומאפיינים

פרק זה יציג את התפלגות המשתתפים בהימורים ביחס למדד חומרת בעיות ההימורים וידון בתכונות האופייניות למהמרים בהתאם לחומרת בעיות ההימורים על פני מגוון רחב של משתנים: סוציו-דמוגרפיים, כלכליים – ברמת הפרט, חברתיים-כלכליים ברמת היישוב, ופסיכולוגיים. כמו כן, יוצגו ממצאים לגבי נזק מהימורים. הניתוחים בוצעו רק על אנשים שלקחו חלק בהימורים בשנה האחרונה.

מדד חומרת בעיות ההימורים (PGSI)

המשיבים שדווחו על השתתפות בהימורים בשנה האחרונה התבקשו לענות על תשעה היגדים שמתארים מצבים שמאפיינים אנשים החווים בעיות הימורים. בלוח 20 מוצגת התפלגות התשובות. התשובה הנפוצה ביותר היתה לחזור כדי לנסות להרוויח חזרה כסף שהופסד – כ-18% מכלל המשתתפים בהימורים דיווחו שעשו זאת במידה כזו או אחרת, במהלך השנה האחרונה.

לוח 20: שכיחות היגדים של בעיות הימורים בקרב משתתפים בהימורים ($N = 1,626$)

כמעט תמיד	רוב הזמן	לפעמים	אף פעם	במהלך 12 החודשים האחרונים, באיזה תדירות
0.5%	1.7%	8.4%	89.4%	הימרת יותר מאשר יכולת להרשות לעצמך להפסיד בפועל
0.2%	0.3%	6.8%	92.7%	היה לך צורך להמר בסכומי כסף גדולים יותר בכדי להגיע לאותה רמת ריגוש
1.1%	2.3%	14.9%	81.6%	חזרת בכדי לנסות להרוויח בחזרה את הכסף שהפסדת
0.0%	0.3%	2.5%	97.2%	הלווית כסף או מכרת משהו כדי שיהיה לך כסף להימורים
1.8%	0.7%	5.9%	91.5%	הרגשת שאולי יש לך בעיה עם ההימורים
0.1%	0.7%	4.9%	94.3%	ההימורים גרמו לך בעיות בריאותיות כלשהן כולל מתח או חרדה
1.0%	0.5%	5.0%	93.5%	אנשים מתחו ביקורת על ההימור שלך או אמרו לך שיש לך בעיית הימורים, בין אם חשבת שזה נכון או לא
1.6%	0.8%	1.9%	95.7%	ההימורים שלך גרמו לבעיות כלכליות לך או לבני משק הבית שלך
1.9%	1.4%	10.0%	86.6%	הרגשת אשמה לגבי האופן בו את/ה מהמרת או לגבי מה שקורה כאשר את/ה מהמרת

המשיבים לשאלון זה סווגו לארבע קטגוריות בהתאם למקובל בחישוב שאלון זה הבוחן את חומרת בעיית ההימורים אותה חווה הפרט. כל אחד מהמשתתפים סווג לכל אחת מהקטגוריות הבאות: מהמרים לא בעייתיים כלומר אנשים המהמרים מבלי לחוות בעיות כתוצאה מהימורים (ציון 0), מהמרים בסיכון נמוך (ציון 1-2), מהמרים בסיכון בינוני (ציון 3-7) ומהמרים בעייתיים (ציון 8 ומעלה). כפי שניתן לראות בלוח 21, כאשר מחשבים מדד זה מתוך כלל המשיבים ($N=3,244$), כ-1.3% סווגו כמהמרים בעייתיים. בנוסף, כחמישה אחוזים מכלל המשיבים סווגו כמהמרים בסיכון בינוני וכעשרה אחוזים – כמהמרים בסיכון נמוך.

כאשר מתבוננים על הנתונים ובוחנים אותם ביחס לאנשים שדיווחו שהימרו בשנה האחרונה, כשני שלישי מכלל המשתתפים בהימורים הם מהמרים לא בעייתיים, כחמישית

מסווגים בסיכון נמוך, כעשירית בסיכון בינוני וכשלושה אחוזים מסווגים כמהמרים בעייתיים. לצורך ניתוחים סטטיסטיים, שתי הקטגוריות האחרונות (מהמרים בסיכון בינוני ומהמרים בסיכון גבוהה) אוחדו בכל הניתוחים על המהמרים במדגם המייצג וזאת בשל מיעוט המשיבים שסווגו כבעייתיים.

לוח 21: סיווג קבוצות מהמרים בהתאם לחומרת בעיות ההימורים (N = 3,244)

שיעור מתוך כלל המשיבים (N=3,244)	שיעור מתוך כלל המהמרים בשנה האחרונה (N=1,626)	חומרת בעיות ההימורים
32.6%	66.2%	מהמרים לא בעייתיים
10.4%	21.0%	מהמרים בסיכון נמוך
5.0%	10.1%	מהמרים בסיכון בינוני
1.3%	2.7%	מהמרים בעייתיים

לוח 22 מציג את רצף חומרת בעיות ההימורים ביחס לסוגי ההימורים השונים. כפי שניתן לראות, רק 1.8% מכלל המשיבים שהימרו בבורסה סווגו כמהמרים בעייתיים, לעומת משיבים הימרו במכונות מזל (11.2%), והימורי ספורט באשר הם (בין 7.2%-8.8%). מכלל המשיבים שהימרו בצי'אנס, פיס 123, 777 5.8% סווגו כמהמרים בעייתיים. בשל מספר נמוך של תצפיות של אנשים הלוקחים חלק בהימורים על מרוצי סוסים (8 משתתפים), אין אנו מתייחסים לשעור הגבוה של מהמרים בעייתיים בקטגוריה זו.

לוח 22: חומרת התנהגויות הימורים ביחס לסוגי ההימורים (N=1,626)

סוגי ההימורים	מספר תצפיות (לא ממושקל)	מהמרים לא בעייתיים	מהמרים בסיכון נמוך	מהמרים בסיכון בינוני	מהמרים בעייתיים
לוטו	1,156	67.1%	22.5%	7.4%	3.0%
צי'אנס, פיס 123, 777	245	47.7%	28.4%	18.2%	5.8%
כרטיסי גירוד	625	59.5%	24.7%	12.1%	3.7%
הימורי ספורט של הטוטו ווינר	195	40.3%	27.4%	23.4%	8.8%
הימורי ספורט שאינם באמצעות הטוטו ווינר	39	32.9%	11.3%	48.6%	7.2%
מרוצי סוסים	8	36.3%	0.0%	35.3%	28.4%
מכונות מזל	105	33.6%	27.9%	27.2%	11.2%
משחקי שולחן	106	34.7%	42.1%	17.6%	5.6%
משחקי קלפים	164	46.1%	31.9%	16.4%	5.6%
בינגו עבור כסף	31	39.5%	34.6%	18.5%	7.5%
הימורים בבורסה	284	52.4%	27.8%	18.1%	1.8%
אחר	49	49.7%	20.8%	29.5%	0.0%

דיווח עצמי על בעיות הימורים בעבר

המשיבים נשאלו גם אם לפני השנה החולפת הם הרגישו שיש להם בעיית הימורים או האם מישהו מסביבתם אמר להם שיש להם בעיית הימורים. 2.7% מן המשיבים העידו שהייתה להם בעיית הימורים בעבר. רוב מי שהעידו כך גם הימרו בשנה האחרונה – בסך הכול 2.2% מן המשיבים גם הימרו בשנה האחרונה וגם העידו שהייתה להם בעיית הימורים בעבר. עם זאת, 0.5% מן המשיבים העידו שהייתה להם בעיית הימורים בעבר אך הם לא דיווחו שהימרו בשנה החולפת, כלומר ניתן להניח בזהירות שהם עשויים להיות במידה זו או אחרת בתהליך החלמה.

למי היית פונה במקרה של בעיית הימורים?

המשיבים נשאלו גם למי היו פונים במקרה של בעיית הימורים שלהם או של בני משפחתם, והתשובות מוצגות בלוח 23. מרבית המשיבים, כ-39.5%, ענו שהיו פונים לסיוע מבני משפחה. הדבר נכון גם לגבי המשיבים שכלל לא מהמרים וגם לאנשים שחווים בעיות הימורים בחומרות שונות. אחוז נמוך מאוד מכלל המשיבים בכל הקטגוריות (בין 1.5% בקרב מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני לבין 2.9% בקרב כלל האוכלוסייה) ראה במרכזי גמילה של משרד הרווחה כמקור לקבלת עזרה.

לוח 23: גורם עיקרי לפנייה לסיוע בבעיות הימורים (N = 3,244)

ממדיה של בעייתיים ובסיכון בינוני	מהמרים בסיוע נמוך	מהמרים לא בעייתיים	כלל המהמרים בשנה האחרונה	כלל המשיבים	במידה שלך או למישהו/מישהי מבני/בנות המשפחה שלך יש או תהיה בעיית הימורים, מי הגורם העיקרי אליו תפנה/י לסיוע?
42.0%	38.7%	37.4%	38.2%	39.5%	בן/בת משפחה
18.0%	11.3%	6.8%	9.2%	6.7%	חברה
1.0%	0.3%	2.6%	1.9%	1.7%	רופא/ת משפחה
2.4%	2.4%	2.6%	2.5%	2.7%	מהמרים אנונימיים (GA)
1.5%	1.2%	2.0%	1.8%	2.9%	מרכז גמילה של משרד הרווחה
12.7%	8.0%	12.2%	11.4%	11.6%	עמותה לטיפול בהתמכרויות
2.4%	8.6%	11.2%	9.6%	11.3%	פסיכולוג/ית או פסיכיאטר/ית
2.4%	3.3%	2.8%	2.9%	2.9%	מטפלת/ת אחר
1.0%	2.4%	2.5%	2.2%	3.4%	איש/אשת דת (רב/כומר/קאדי/קס וכו')
16.6%	23.8%	19.9%	20.3%	17.4%	לא אפנה לאף אחד/אחת, סומך/ת רק על עצמי

הבדלים עיקריים בין קטגוריות חומרת בעיות הימורים ביחס למשתני המחקר

ככלל, נמצא שאנשים בקטגוריות של מהמרים בעייתיים ומהמרים בסיוע בינוני שונים באופן מובהק מאנשים בקטגוריות האחרות (מהמרים בסיוע נמוך ומהמרים לא בעייתיים) במספר תכונות: הם נוטים יותר להיות צעירים (גילאי 18-29), רווקים ומובטלים. שיעור גדול יותר מביניהם מעולם לא עבד, ומתגורר אצל קרוב משפחה, בן זוג או חבר. הם גם נוטים להיות

מאושרים פחות ושיעור גדול יותר שלהם מתגורר במחוז הצפון (חמשת הערים הגדולות במחוז הן נצרת, נהריה, עפולה, עכו וטבריה).

ישנם גם מאפיינים רבים דומים בקרב כלל האנשים המשתייכים לשלושת קטגוריות החומרה (מהמרים בעייתיים, מהמרים בסיכון בינוני ומהמרים בסיכון נמוך), אך שונים באופן מובהק מאנשים בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים – כלומר אנשים שמהמרים ולא חווים כל בעיה. אנשים בשלושת קטגוריות החומרה נוטים להיות גברים, ערבים, ילידי הארץ, ומסורתיים, ונוטים להיות משכילים פחות, בהשוואה למהמרים לא בעייתיים. הם נוטים להתגורר ביישובים פריפריאליים יותר, ובמצב חברתי-כלכלי ירוד יותר ומדווחים על רמה נמוכה יותר של לכידות שכונתית. הם מדווחים, בממוצע, על יותר סימפטומים של דיכאון וחרדה ועל תחושה חזקה יותר של לחץ. שיעור התעסוקה שלהם נמוך יותר, והם נוטים יותר להיות מועסקים במשלחי יד של ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים ופחות בתפקידי ניהול ובמקצועות חופשיים. הם מצהירים כי יש להם יכולת נמוכה יותר להתמודד עם בעיות ואתגרים פיננסיים, ונוטים יותר לוותר על מוצרים ושירותים בסיסיים כי הם לא יכולים להרשות אותם לעצמם, לפגור בתשלומים ולהרגיש שהם עניים (בהתאם למדד תחושת עוני סובייקטיבי).

ולבסוף, קיים קשר סטטיסטי מובהק בין חומרת בעיות ההימורים לבין נזק מהימורים. משיבים בקטגוריות של מהמרים בעייתיים ומהמרים בסיכון בינוני חווים כמעט פי שלוש חוויות של נזק מהימורים לעומת מהמרים בסיכון נמוך, ויותר מפי שבע נזק מהימורים לעומת מהמרים לא בעייתיים.

הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למאפיינים סוציו-דמוגרפיים

בתת פרק זה יוצגו ההבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למאפיינים סוציו-דמוגרפיים ואף יוצגו ההבדלים בין המשתתפים עצמם ביחס לקטגוריות חומרת בעיות ההימורים. עבור משתני המגדר, הלאום, הגיל וההשכלה נעשו אף השוואות בין התפלגות חומרת בעיות ההימורים בתוך כל קטגוריה (למשל, השוואה בין התפלגות חומרת בעיות ההימורים בקרב נשים, לעומת התפלגות חומרת בעיות ההימורים בקרב גברים). ההבדלים במשתתפים הדמוגרפיים מתוארים בלוח 24.

לוח 24: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות הימורים ביחס למאפיינים סוציו-דמוגרפיים (N = 1,626)

משתנה	מהמרים לא בעייתיים	מהמרים בסיכון נמוך	מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים בין הקבוצות (p value)	מתאם קרמר לעוצמת הקשר (Cramer's V)
מס' תצפיות (לא ממושקל)	1,169	293	164			
מגדר				14.128	< 0.001	0.094
נשים	48.1% _a	39.9% _b	36.1% _b			
גברים	51.9% _a	60.1% _b	63.9% _b			
לאום				105.145	< 0.001	0.256
יהודים	91.1% _a	74.1% _b	68.3% _b			
ערבים	8.9% _a	25.9% _b	31.7% _b			
מקום לידה				7.445	0.024	0.068
ילידי הארץ	84.8% _a	87.5% _{a, b}	91.7% _b			
עולים	15.2% _a	12.5% _{a, b}	8.3% _b			
רמת דתיות				76.959	< 0.001	0.155
לא דתיה/ה חילונית	45.9% _a	33.0% _b	26.3% _b			
מסורתית – לא דתיה/ה	23.0% _a	31.5% _b	34.6% _b			
מסורתית – דתיה/ה	12.4% _a	20.8% _b	27.8% _b			
דתיה/ה	10.6% _a	9.8% _a	8.3% _a			
חרדית, דתיה/ה מאוד	8.1% _a	4.8% _{a, b}	2.9% _b			
גיל				25.819	< 0.001	0.090
18-29	20.7% _a	19.0% _a	30.2% _b			
30-39	22.4% _a	26.8% _a	23.9% _a			
40-64	47.1% _a	38.7% _b	36.1% _b			
65+	9.8% _a	15.5% _b	9.8% _{a, b}			
מצב משפחתי				20.727	< 0.001	0.080
נשוי/אה או חיה עם בן/בת זוג קבוע/ה	70.1% _a	69.9% _a	63.9% _a			
פרודה, גרושה או אלמן/ה	10.2% _a	12.2% _a	4.9% _b			
רווק/ה, מעולם לא נישאתי	19.7% _a	17.9% _a	31.2% _b			
השכלה				38.903	< 0.001	0.110
אין תעודת בגרות	28.7% _a	42.9% _b	36.6% _{a, b}			
תעודת בגרות, ללא תואר אקדמי	35.0% _{a, b}	31.3% _b	42.4% _a			
תואר אקדמי	36.3% _a	25.9% _b	21.0% _b			
מצב דיור				50.009	< 0.001	0.125
מתגורר/ת בדירה בבעלות	53.4% _a	50.6% _{a, b}	42.0% _b			
מתגורר/ת בדירה שכורה למרות שיש דירה בבעלות	9.1% _a	6.5% _a	6.8% _a			
אין דירה בבעלות, מתגורר/ת בדירה שכורה	23.3% _a	20.2% _a	19.0% _a			
מתגורר/ת אצל קרוב משפחה/בן זוג/חבר	13.4% _a	19.9% _b	31.2% _c			
אחר	0.8% _a	2.7% _b	1.0% _{a, b}			

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות חומרת בעיות הימורים שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

מגדר. כפי שניתן לראות מן ההשוואה בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים בלוח 24, 63.9% מן המהמרים הבעייתיים ובסיכון בינוני הם גברים, ו-36.1% הם נשים. לעומת זאת, רק 51.9% מן המהמרים הלא בעייתיים הם גברים ו-48.1% הם נשים. ההבדלים בין שתי קטגוריות ההימורים הללו (מהמרים לא בעייתיים ומהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני) מובהקים מבחינה סטטיסטית ($X^2 = 14.128$; $p < 0.001$).

לוח 25 מציג את ההבדלים בין גברים לנשים ביחס לחומרת בעיות ההימורים. רק כ-10% מן הנשים שהימרו מוגדרות כמהמרות בעייתיות ובסיכון בינוני, לעומת כ-15% מן הגברים שהימרו. כ-19% מן הנשים שהימרו סווגו כמהמרות בסיכון נמוך, לעומת כ-23% מן הגברים. בהתאם לכך, 71% מן הנשים סווגו כמהמרות לא בעייתיות, לעומת כ-62% בלבד מן הגברים.

לוח 25: הבדלים בין גברים לנשים ביחס לחומרת בעיות ההימורים ($N = 1,626$)

חומרת בעיות ההימורים	נשים	גברים
מהמרים לא בעייתיים	71.0%	62.3%
מהמרים בסיכון נמוך	18.7%	22.9%
מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני	10.3%	14.8%

גיל. כפי שניתן לראות בלוח 24, שיעור בני 18-29 בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני הוא גבוה באופן מובהק משיעור בני הגיל הזה בשתי הקטגוריות האחרות. כמו כן, שיעור בני 40-64 בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים הוא גבוה באופן מובהק משיעור בני הגיל הזה בקטגוריית מהמרים בעייתיים ומהמרים בסיכון ($X^2 = 25.819$; $p < 0.001$).

לוח 26 מציג את ההבדלים בין קבוצות גיל ביחס לחומרת בעיות ההימורים. בני 18-29 הם בעלי השיעור הגבוה ביותר של מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני (18%), ואילו בני 40-64 הם בעלי השיעור הנמוך ביותר שלהם (10%). בני 40-64 הם גם בעלי השיעור הגבוה ביותר של מהמרים לא בעייתיים (71%) ואילו בני 65+ הם בעלי השיעור הנמוך ביותר שלהם (59%). ממצא מעניין הוא השיעור הגבוה של בני 65 ומעלה שהם בעלי השיעור הגבוה ביותר של מהמרים בסיכון נמוך.

לוח 26: הבדלים בין קבוצות הגיל ביחס לחומרת בעיות ההימורים ($N = 1,626$)

חומרת בעיות ההימורים	18-29	30-39	40-64	65+
מהמרים לא בעייתיים	63.5%	63.0%	71.0%	59.1%
מהמרים בסיכון נמוך	18.6%	23.9%	18.5%	29.5%
מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני	18.0%	13.0%	10.5%	11.4%

השכלה. כפי שניתן לראות בלוח 24, שיעור בעלי התואר האקדמי בקטגוריית המהמרים הלא בעייתיים הוא גבוה באופן מובהק משיעור בעלי התואר האקדמי בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני ($X^2 = 38.903; p < 0.001$).

לוח 27 מציג את ההבדלים בין רמת ההשכלה ביחס לחומרת בעיות ההימורים. משיבים עם תעודת בגרות בלבד הם בעלי השיעור הגבוה ביותר של מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני (כ 15%), ואילו משיבים עם תואר אקדמי הם בעלי השיעור הנמוך ביותר שלהם (כ 8%). משיבים עם תואר אקדמי הם גם בעלי השיעור הגבוה ביותר של מהמרים לא בעייתיים (כ 75%) ואילו חסרי תעודת בגרות הם בעלי השיעור הנמוך ביותר שלהם (כ 58%).

לוח 27: הבדלים בין רמת ההשכלה ביחס לחומרת בעיות ההימורים ($N = 1,626$)

תואר אקדמי	תעודת בגרות, ללא תואר אקדמי	אין תעודת בגרות	חומרת בעיות ההימורים
74.7%	65.9%	58.1%	מהמרים לא בעייתיים
16.9%	18.7%	27.5%	מהמרים בסיכון נמוך
8.4%	15.5%	14.3%	מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני

מצב משפחתי. כפי שניתן לראות בלוח 24, שיעור הרווקים בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני הוא גבוה באופן מובהק משיעור הרווקים בשתי הקטגוריות האחרות, בעוד שיעור הפרודים, הגרושים והאלמנים נמוך יותר ($X^2 = 20.727; p < 0.001$).

רמת דתיות. כפי שניתן לראות בלוח 24, שיעור המסורתיים בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני הוא גבוה באופן מובהק משיעור המסורתיים בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים ואילו שיעורי החילונים והדתיים מאוד נמוכים יותר ($X^2 = 76.959; p < 0.001$). כלומר, אנשים שדיווחו שהם מסורתיים, נמצאים בסיכון גבוהה יותר לחוות בעיות הימורים בהשוואה לדתיים וחילונים.

דיוור. כפי שניתן לראות בלוח 24, שיעור המשיבים המתגוררים אצל קרובי משפחה, בני זוג או חברים הוא הגבוה ביותר בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני, ולאחריו בקטגוריית מהמרים בסיכון נמוך. השיעור הכי נמוך של משיבים כאלה הוא בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים. ההבדלים בין שלושת הקבוצות מובהקים ($X^2 = 50.009; p < 0.001$).

עולים לעומת ילידי הארץ. כפי שניתן לראות בלוח 24, שיעור העולים בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני הוא נמוך באופן מובהק משיעור העולים בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים ואילו שיעור ילידי הארץ גבוה יותר ($X^2 = 7.445; p = 0.024$). כלומר, ילידי הארץ הם בסיכון גבוה יותר לחוות בעיות הימורים בהשוואה לעולים.

לאום. כפי שצוין בחלק הראשון של פרק הממצאים, שיעור הערבים שמעורבים בהימורים קטן משיעור היהודים שמעורבים בהימורים. אבל, מרבית הערבים שמעורבים בהימורים הם בסיכון לפתח בעיות הימורים ואילו מרבית היהודים שמהמרים, הם מהמרים לא בעייתיים. כפי שניתן לראות בלוח 24, כ-31.7% מן המהמרים הבעייתיים ובסיכון בינוני הם ערבים ו-68.3% הם יהודים. לעומת זאת, רק 8.9% מן המהמרים הלא בעייתיים הם ערבים ו-91.1% הם יהודים. ההבדלים בין שתי קטגוריות ההימורים הללו (מהמרים לא בעייתיים ומהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני) מובהקים מבחינה סטטיסטית ($X^2 = 105.145$; $p < 0.001$).

לוח 28 מציג את ההבדלים בין יהודים לערבים ביחס לממד חומרת בעיות ההימורים. רק כ-10.3% מן היהודים שהימרו מסווגים כמהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני, לעומת כ-26.4% מן הערבים שהימרו. כ-18.4% מן היהודים שהימרו סווגו כמהמרים בסיכון נמוך, לעומת 35.4% מן הערבים. בהתאם לכך, 71.3% מן היהודים סווגו כמהמרים לא בעייתיים, בהשוואה ל 38.2% בלבד מן הערבים.

לוח 28: הבדלים בין יהודים לערבים ביחס לחומרת בעיות ההימורים ($N = 1,626$)

ערבים	יהודים	חומרת בעיות ההימורים
38.2%	71.3%	מהמרים לא בעייתיים
35.4%	18.4%	מהמרים בסיכון נמוך
26.4%	10.3%	מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני

הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתנים כלכליים ברמת הפרט

בתת פרק זה יוצגו ההבדלים בין הקטגוריות השונות של חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתנים כלכליים ואף יוצגו ההבדלים בין המשתנים עצמם ביחס לקטגוריות חומרת בעיות ההימורים. ההבדלים במשתנים הכלכליים מתוארים בלוח 29.

לוח 29: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתנים כלכליים ברמת הפרט
 (N = 1,626)

משתנה	מהמרים לא בעייתיים	מהמרים בסיכון נמוך	מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים בין הקבוצות (p value)	מתאם קרמר לעוצמת הקשר (Cramer's V)
מס' תצפיות (לא ממושקל)	1,169	293	164			
מצב תעסוקתי				65.352	< 0.001	0.143
עובדת	77.0% _a	66.6% _b	67.8% _b			
מובטלות	3.3% _a	7.8% _b	16.6% _c			
מחוץ לכוח העבודה	19.7% _{a, b}	25.7% _b	15.6% _a			
משלח יד				123.710	< 0.001	0.197
ניהול ומקצועות חופשיים	46.0% _a	34.8% _b	26.7% _b			
פקידות, מכירות ושירותים	37.2% _a	32.1% _a	36.9% _a			
ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים	15.9% _a	32.1% _b	27.2% _b			
מעולם לא עבדה	0.9% _a	0.9% _a	9.2% _b			
ענף כלכלי				80.797	< 0.001	0.159
ייצור, בינוי, וחקלאות	13.6% _a	14.6% _a	11.3% _a			
מנהל ציבורי, חינוך, רווחה ובריאות	30.1% _a	25.7% _a	22.1% _a			
שירותים מקצועיים ופיננסיים, תקשורת ומידע	25.5% _a	21.8% _a	19.6% _a			
מסחר ושירותים אחרים	29.9% _a	37.0% _b	37.7% _{a, b}			
מעולם לא עבדה	0.8% _a	0.9% _a	9.3% _b			
						מדד η^2 לגודל האפקט
ממוצע תחושת חוללות עצמית פיננסית (6-24)	16.17 _a	14.81 _b	14.77 _b	24.713	< 0.001	0.030

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות חומרת בעיות הימורים שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח. למשל אם רשומה אותה אות בשתי קטגוריות שונות עבור משתנה מסויים זה אומר שאין הבדל בין שתי הקטגוריות עבור אותו משתנה. עבור המשתנים "משלח יד" ו"ענף כלכלי", מספרי התצפיות מעט יותר קטנים מכיוון שמספר משתתפים במחקר לא ציינו נתונים אלה, אך אין לכך השפעה על התוצאות. ההבדל בין שיעור המשיבים שצינו שמעולם לא עבדו תחת משלח יד ותחת "ענף כלכלי" נובע מעיגולי שברים, ולמעשה מספרם זהה.

מצב תעסוקתי. כפי שניתן לראות מן ההשוואה בין קטגוריות המהמרים בלוח 29, שיעור המשיבים המובטלים הוא הגבוה ביותר בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני, ולאחריו בקטגוריית מהמרים בסיכון נמוך. השיעור הכי נמוך של משיבים מובטלים נמצא בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים. הבדלים אלה מובהקים. כמו כן, שיעור המשיבים המועסקים בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני הוא נמוך באופן מובהק משיעור המועסקים בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים ($X^2 = 65.352; p < 0.001$).

לוח 30 מציג את ההבדלים בין מצבי תעסוקה שונים ביחס לחומרת בעיית ההימורים. משיבים מובטלים הם בעלי השיעור הגבוה ביותר מכלל המהמרים המסווגים בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני (36%), ואילו משיבים מחוץ לכוח העבודה הם בעלי השיעור

הנמוך ביותר שלהם (כ-10%). משיבים עובדים הם בעלי השיעור הגבוה ביותר של מהמרים לא בעייתיים (69%) ואילו משיבים מובטלים הם בעלי השיעור הנמוך ביותר שלהם (37%).

לוח 30: הבדלים במצבי תעסוקה שונים ביחס לקטגוריות חומרת בעיות ההימורים ($N = 1,626$)

מחוץ לבוח העבודה	מובטלות	עובדות	חומרת בעיות ההימורים
63.9%	36.8%	69.3%	מהמרים לא בעייתיים
26.3%	27.4%	18.9%	מהמרים בסיכון נמוך
9.8%	35.8%	11.8%	מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני

משלח יד. כפי שניתן לראות בלוח 29, שיעור המשיבים שמעולם לא עבדו בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני הוא גבוה באופן מובהק משיעור המשיבים שמעולם לא עבדו בשתי הקטגוריות האחרות. כמו כן, שיעור המשיבים עם משלח יד בתחומי ניהול ומקצועות חופשיים הוא נמוך באופן מובהק משיעור המשיבים עם משלח יד בתחומים אלה בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים. ולבסוף, שיעור המשיבים עם משלח יד בתחומי ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים הוא גבוה באופן מובהק משיעור המשיבים עם משלח יד בתחומים אלה בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים ($X^2 = 123.710$; $p < 0.001$).

ענף כלכלי. כפי שניתן לראות בלוח 29, לא נמצאו הבדלים בין ההשתייכות לענפים כלכליים שונים. ההבדל היחיד שנמצא הינו בשיעור המשיבים שמעולם לא עבדו בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני. שיעור זה גבוה באופן מובהק משיעור המשיבים שמעולם לא עבדו בשתי הקטגוריות האחרות ($X^2 = 80.797$; $p < 0.001$).

חוללות עצמית פיננסית. משתנה חוללות עצמית פיננסית בחן את תחושת המסוגלות העצמית של המשתתפים במחקר בנוגע לכספים. כפי שניתן לראות בלוח 29, המשיבים בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני מדווחים, בממוצע, על רמה נמוכה יותר של חוללות עצמית פיננסית מהמשיבים בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים ($F = 24.713$; $p < 0.001$).

הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתני עוני ומחסור כלכלי

בתת פרק זה יוצגו ההבדלים בין הקטגוריות השונות של חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתני העוני והמחסור הכלכלי. כמו כן, יוצגו ההבדלים בין המשתנים עצמם ביחס לחומרת בעיות ההימורים. ההבדלים במשתני העוני והמחסור הכלכלי מתוארים בלוח 31.

לוח 31: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתגי עוני ומחסור כלכלי ($N = 1,626$)

משתנה						
מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's) (V	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני	מהמרים בסיכון נמוך	מהמרים לא בעייתיים	
			164	293	1,169	מס' תצפיות (לא ממושקל)
0.117	< 0.001	20.036				פיגור בתשלומים
			72.2% _b	78.9% _b	85.0% _a	אין פיגור בתשלומים
			27.8% _b	21.1% _b	15.0% _a	משק הבית פיגר בתשלומים בשנה האחרונה
מדד η^2 לגודל האפקט	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מבחן F להבדלים בין הקבוצות				
0.040	< 0.001	33.697	2.03 _b	1.73 _b	1.14 _a	ממוצע תחושת עוני סובייקטיבי (0-6)
0.014	< 0.001	11.575	0.72 _b	0.65 _b	0.40 _a	ממוצע סולם מחסור חומרי (0-6)

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות חומרת בעיות הימורים שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

פיגור בתשלומים. כפי שניתן לראות בלוח 31, משיבים שסווגו כמהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני או נמוך דיווחו על פיגור בתשלומים בשיעורים גבוהים יותר בהשוואה למשיבים שסווגו כמהמרים לא בעייתיים ($X^2 = 20.036$; $p < 0.001$).

עוני סובייקטיבי. מדד זה בחן את ההערכה העצמית של המשיבים לגבי עָנָוּם. כפי שניתן לראות בלוח 31, משיבים שסווגו כמהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני או נמוך נטו יותר לחשוב שהם עניים בהשוואה למשיבים שסווגו כמהמרים לא בעייתיים ($F = 33.697$; $p < 0.001$).

מחסור חומרי. כפי שניתן לראות בלוח 31, מדד זה בחן האם המשיבים נאלצו לוותר על שורה של מוצרים או שירותים בסיסיים בשל קשיים כלכליים במהלך השנה החולפת. משיבים שסווגו כמהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני או נמוך, חוו יותר מחסור חומרי בהשוואה למשיבים שסווגו כמהמרים לא בעייתיים ($F = 11.575$; $p < 0.001$).

הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתנים חברתיים-כלכליים ברמת

הישוב

בתת פרק זה יוצגו ההבדלים בין הקטגוריות השונות של חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתנים סביבתיים ואף יוצגו ההבדלים בין קטגוריות של המשתנים עצמם ביחס לקטגוריות חומרת בעיות ההימורים. ההבדלים במשתנים הסביבתיים מתוארים בלוח 32.

לוח 32: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתנים סביבתיים ($N = 1,626$)

משתנה	מהמרים לא בעייתיים	מהמרים בסיכון נמוך	מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני	מבחן F להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מדד η^2 לגודל האפקט
מס' תצפיות (לא ממושקל)	1,169	293	164			
אשכול חברתי כלכלי ממוצע של יישוב המגורים (1-10)	6.16 _a	5.34 _b	5.25 _b	26.421	< 0.001	0.033
אשכול פריפריאליות ממוצע של יישוב המגורים (1-10)	6.91 _a	6.48 _b	6.04 _b	13.152	< 0.001	0.016
לכידות שכונתית ממוצעת של שכונת המגורים (5-25)	16.86 _a	16.69 _{a, b}	16.05 _b	4.620	0.010	0.006
מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות						
מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's (V)						
				52.518	< 0.001	
מחוז המגורים						
ירושלים	10.4% _a	11.0% _a	7.8% _a			
צפון	13.2% _a	20.2% _b	30.2% _c			
חיפה	11.0% _a	8.9% _a	8.3% _a			
מרכז	30.6% _a	23.2% _b	26.8% _{a, b}			
תל אביב	18.8% _a	16.1% _a	14.1% _a			
דרום	11.5% _a	17.0% _b	9.3% _a			
ישובים מעבר לקו הירוק	4.6% _a	3.6% _a	3.4% _a			

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות חומרת בעיות הימורים שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח. עבור המשתנים "אשכול חברתי-כלכלי", "אשכול פריפריאליות", ו"מחוז המגורים" מספרי התצפיות מעט יותר קטנים מכיוון שמספר משתתפים במחקר לא ציינו את היישוב, אך אין לכך השפעה על התוצאות.

אשכול חברתי כלכלי. כפי שניתן לראות בלוח 32, החתך הממוצע של האשכול החברתי-

כלכלי אליו משתייכים היישובים בהם מתגוררים מי שמסווגים בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני נמוך יותר ביחס למי שמסווגים בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים ($F = 26.421$; $p < 0.001$).

פריפריאליות. כפי שניתן לראות בלוח 32, מי שמסווגים בקטגוריית מהמרים בעייתיים

ובסיכון בינוני נוטים להתגורר ביישובים יותר פריפריאליים ממי שמסווגים בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים ($F = 13.152$; $p < 0.001$).

לכידות שכונתית. כפי שניתן לראות בלוח 32, המשיבים בקטגוריית מהמרים בעייתיים

ובסיכון בינוני מדווחים, בממוצע, על רמה נמוכה יותר של לכידות שכונתית מהמשיבים בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים ($F = 4.620$; $p = 0.010$).

מיקום גיאוגרפי. כפי שניתן לראות בלוח 32, אנשים שנמצאים בקטגוריה חומרת בעיות הימורים גבוהה יותר נוטים להתגורר במחוז הצפון.¹⁴ ההבדלים בין שלושת קבוצות חומרת בעיות ההימורים במחוז זה מובהקים ($X^2 = 52.518; p < 0.001$).

הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתנים פסיכולוגיים

בתת פרק זה יוצגו ההבדלים בין הקטגוריות השונות של חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתנים פסיכולוגיים ואף יוצגו ההבדלים בין המשתנים עצמם ביחס לקטגוריות חומרת בעיות ההימורים. ההבדלים במשתנים הפסיכולוגיים מתוארים בלוח 33.

לוח 33: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס למשתנים פסיכולוגיים (N = 1,626)

משתנה	מהמרים לא בעייתיים	מהמרים בסיכון נמוך	מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני	מבחן F להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מדד η^2 לגודל האפקט
מסי' תצפיות (לא ממושקל)	1,169	293	164			
תחושת אושר ממוצעת (1-5)	3.40 _a	3.23 _b	3.03 _c	18.299	< 0.001	0.022
תחושת דיכאון ממוצעת (0-6)	1.75 _a	2.14 _b	2.18 _b	11.997	< 0.001	0.015
תחושת חרדה ממוצעת (0-6)	1.54 _a	1.80 _b	2.23 _c	15.714	< 0.001	0.019
תחושת לחץ ממוצעת (0-10)	4.14 _a	4.67 _b	4.96 _b	9.253	< 0.001	0.011

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות חומרת הימורים שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

אושר. כפי שניתן לראות בלוח 33, המשיבים שסווגו בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני מדווחים, בממוצע, על רמת האושר הנמוכה ביותר, ואחריהם משיבים שסווגו בקטגוריית מהמרים בסיכון נמוך. על רמת האושר הגבוהה ביותר מדווחים משיבים בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים. ההבדלים בין שלושת הקבוצות מובהקים ($F = 18.299; p < 0.001$).

דיכאון. כפי שניתן לראות בלוח 33, המשיבים שסווגו בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני מדווחים, בממוצע, על רמה גבוהה יותר של דיכאון מהמשיבים שסווגו בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים ($F = 11.997; p < 0.001$).

חרדה. כפי שניתן לראות בלוח 33, המשיבים שסווגו בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני מדווחים, בממוצע, על רמת החרדה הגבוהה ביותר, ואחריהם משיבים שסווגו בקטגוריית מהמרים בסיכון נמוך. על רמת החרדה הנמוכה ביותר מדווחים משיבים שסווגו בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים. ההבדלים בין שלושת הקבוצות מובהקים ($F = 15.714; p < 0.001$).

¹⁴ המחוז שכולל בין היתר את נפות רמת הגולן, צפת, עכו, כינרת ויזרעאל, והערים הגדולות בו הן נצרת, נהריה, עפולה ועכו.

לחץ. כפי שניתן לראות בלוח 33, המשיבים שסווגו בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני מדווחים, בממוצע, על רמה גבוהה יותר של לחץ מהמשיבים שסווגו בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים ($F = 9.253; p < 0.001$).

מדד נזק מהימורים

המשיבים שהשתתפו בהימורים התבקשו לענות האם חוו חוויות שונות המאפיינות נזק מהימורים. בלוח 34 מוצגת התפלגות התשובות. החוויה הנפוצה ביותר הייתה תחושת חרטה על ההימורים – כ-18% מכלל המשתתפים בהימורים דיווחו שחוו זאת בשנה האחרונה.

לוח 34: שכחות חוויות של נזק מהימורים בקרב משתתפים בהימורים ($N = 1,626$)

לא	כן	במהלך 12 החודשים האחרונים, האם חווית אחד או יותר מהדברים הבאים כתוצאה מההימורים שלך?
84.2%	15.8%	הכסף הזמין עבורך לבזבזים הצטמצם
87.4%	12.6%	החסכונות שלך הצטמצמו
87.2%	12.8%	ההוצאות שלך על בילויים כגון אכילה במסעדות, יציאה לקולנוע ופעילויות פנאי אחרות פחתו
82.2%	17.8%	התחרטת על ההימורים שלך
91.3%	8.7%	הרגשת בושה בגלל ההימורים שלך
99.0%	1.0%	מכרת חפצים אישיים בגלל ההימורים שלך
96.5%	3.5%	הגדלת את מסגרות האשראי שלך
95.8%	4.2%	בילית פחות זמן עם אנשים היקרים לך
95.5%	4.5%	הרגשת מצוקה ביחס להימורים שלך
94.4%	5.6%	הרגשת שאת/ה כישלון

הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס לנזק מהימורים

בלוח 35 מוצגים ההבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס לנזק מהימורים. הנזק שנחווה כתוצאה מהימורים הוא הגבוה ביותר עבור מהמרים בקטגוריית מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני, ולאחריו בקטגוריית מהמרים בסיכון נמוך. הנזק הנמוך ביותר נחווה בקטגוריית מהמרים לא בעייתיים. הבדלים אלה מובהקים ($F = 248.931; p < 0.001$).

לוח 35: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים ביחס לנזק מהימורים ($N = 1,626$)

משתנה	מהמרים לא בעייתיים	מהמרים בסיכון נמוך	מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני	מבחן F להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)
מס' תצפיות (לא ממושקל)	1,169	293	164		
נזק ממוצע מהימורים	0.39 _a	1.12 _b	2.88 _c	248.931	< 0.001

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות חומרת הימורים שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתתפים המוצגים בטור הימני של הלוח.

נפגעים נוספים (Affected Others) –

אנשים שנפגעו מבעיות הימורים של אנשים בסביבתם

הקרובה

פרק זה יציג את שיעורם במדגם המייצג של הנפגעים הנוספים – אנשים שבסביבתם הקרובה יש אדם שיש לו בעיות הימורים. הוא ידון באופן בו הם נפגעים מהתנהגות זו ובתכונות האופייניות לנפגעים הנוספים על פני מגוון רחב של משתנים: סוציו-דמוגרפיים, כלכליים – ברמת הפרט, חברתיים-כלכליים ברמת היישוב, ופסיכולוגיים. כמו כן, הוא יציג את הממצאים לגבי נזק ממהמרים בסביבה הקרובה ואת הקשר בין קרבה לאדם הסובל מבעיות הימורים לבין הסיכוי להיות מוגדר בעצמך כמהמר בעייתי.

ל-10.6% מן המשיבים (בערך אחד מכל תשעה) במדגם המייצג היה בחייהם אדם שמהמר יותר מדי. הנזק הנפוץ ביותר שנגרם להם מאדם זה היה נזק רגשי, כגון הרגשת חוסר אונים כתוצאה מההימורים. משיבים שבחייהם היה אדם שמהמר יותר מדי נטו יותר להמר בעצמם ולסבול מבעיות הימורים. ניתן לאפיין אותם באופן הבא: לעומת שאר המשיבים, הם נוטים יותר להיות גברים, צעירים, מסורתיים ובעלי השכלה נמוכה. הם מדווחים על רמה נמוכה יותר של לכידות חברתית בשכונה שלהם ועל רמה נמוכה יותר של אושר. שיעור ההעסקה שלהם גדול יותר, והם נוטים יותר להיות מועסקים במשלחי יד וענפים כלכליים של "צווארון כחול".

היקף התופעה

כפי שניתן לראות בלוח 36, 10.6% ($N = 312$) מן המשיבים ציינו שבמהלך השנה האחרונה היה בחייהם אדם שמהמר יותר מדי. לרוב היה מדובר בקרוב משפחה – כ-58.7% מן המשיבים שבחייהם היה אדם כזה ציינו שמדובר בקרוב משפחה, כלומר מדובר בכ-6.2% מן האוכלוסייה. מתוך קבוצה זו, הקטגוריה השכיחה ביותר היתה בן/ת משפחה שאינו מתגוררת באותו משק הבית ושאינו בן זוג, הורה או ילד. קטגוריה שכיחה נוספת, היו חבר/ה עם בעיות הימורים, 28.4% השיבו על קטגוריה זו.

לוח 36: שיעור הנפגעים הנוספים ביחס לסוג קרבה, ונוק ממוצע ממהמר קרוב (N = 312)

האם במהלך השנה האחרונה חשבת שמישהו/מישהי בחייך מהמרת יותר מדי?	% מכלל המדגם	% מכלל הא/נשים שאדם בחייהם מהמר יותר מדי
בן/בת זוג	1.9%	18.3%
הורה	1.2%	11.5%
ילד/ה	0.4%	3.8%
מישהו/מישהי אחרת במשק הבית שלך	0.2%	2.1%
בן/בת משפחה אחרת שאיננה מתגוררת עימך באותו משק בית	2.2%	21.2%
בן/בת זוג לשעבר	0.2%	1.9%
סה"כ משיבים עם קרוב משפחה שמהמר יותר מדי	6.2%	58.7%
חברה	3.0%	28.4%
שכנה	0.2%	2.1%
עמיתה לעבודה	1.2%	10.9%
סה"כ	10.6%	100%

מדד נזק לנפגעים נוספים

הנפגעים הנוספים התבקשו לענות האם חוו ארועים או חוויות שונות המאפיינות נזק מהימורים של אדם קרוב. לוח 37 מציג את התפלגות התשובות. החוויה הנפוצה ביותר הייתה הרגשת חוסר אונים בגלל הימורי האדם הקרוב – 30.1% ממשיבים אלה דיווחו שחוו זאת בשנה האחרונה. ככלל, החוויות השכיחות ביותר שדווחו היו כולן רגשיות.

לוח 37: שכיחות חוויות של נזק בקרב נפגעים נוספים (N = 312)

לא	כן	במהלך 12 החודשים האחרונים, האם הושפעת באופן אישי כתוצאה מההימורים של מישהו/מישהי אחרת באחד או יותר מהדברים הבאים?
79.3%	20.7%	הכסף הזמין עבורך לבזבוזים הצטמצם
82.2%	17.8%	נהנית פחות מהזמן אותו בילית עם אנשים היקרים לך
85.2%	14.8%	הקדשת פחות זמן להשתתפות באירועים חברתיים (שאינם קשורים בהימורים)
72.7%	27.3%	חשת במתח רב יותר במערכות היחסים שלך עם האדם המהמר (חשדנות, שקרים וכו')
74.0%	26.0%	הרגשת מצוקה בגלל ההימורים שלו/ה
72.0%	28.0%	כעסת על חוסר השליטה שלך בהימורים שלו/ה
69.9%	30.1%	הרגשת חוסר אונים בגלל ההימורים שלו/ה
85.0%	15.0%	טיפלת בעניינים שקשורים להימורים שלו/ה במקום להיות עסוק/ה בעניינים שלך (כמו עבודה ולימודים)
89.2%	10.8%	הוא/היא העלימו כספים וחפצים ללא הסכמתך המפורשת
85.9%	14.1%	החסכונות שלך הצטמצמו
94.9%	5.1%	היית קורבן של אלימות במשפחה

בלוח 38 מוצג הנזק הממוצע ממהמר לפי סוג הקרבה. את הנזק הגדול ביותר חוו מי שבחייהם היה בן/ת זוג לשעבר שהימרה – הם חוו בממוצע שבע חוויות שקשורות לנזק ממנו. ככלל, אנשים עם מהמר במשפחה נטו לחוות יותר נזק בהשוואה לאנשים עם חבר, שכן או עמית לעבודה שמהמרים.

לוח 38: נזק ממוצע ממהמר קרוב לפי סוג קרבה ($N = 312$)

קרבה למשיב	נזק ממוצע מהמהמר (0-11)
בן/בת זוג	2.93
הורה	2.07
ילד/ה	4.20
מישהו/מישהי אחר/ת במשק הבית שלך	3.64
בן/בת משפחה אחר/ת שאינן/ה מתגורר/ת עימך באותו משק בית	1.79
בן/בת זוג לשעבר	7.03
סה"כ משיבים עם קרוב משפחה שמהמר יותר מדי	2.59
חברה	1.58
שכנה	0.29
עמית/ה לעבודה	1.14
סה"כ	2.10

ההבדלים העיקריים בין נפגעים נוספים לבין שאר המשיבים

בתת-פרק זה יוצגו הבדלים בין נפגעים נוספים לבין לשאר המשיבים, ביחס למאפיינים סוציו-דמוגרפיים, משתנים כלכליים ברמת הפרט, משתנים חברתיים-כלכליים ברמת היישוב ומשתנים פסיכולוגיים.

הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למאפיינים סוציו-דמוגרפיים

המאפיינים הסוציו-דמוגרפיים של נפגעים נוספים מתוארים בלוח 39. הם מוצגים בהשוואה לשאר המשיבים.

לוח 39: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למאפיינים סוציו-דמוגרפיים (N = 3,244)

משתנה	נפגעים נוספים	שאר המשיבים	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's) (V
מס' תצפיות (לא ממושקל)	312	2,932			
מגדר			14.011	< 0.001	0.066
נשים	44.1% _a	54.7% _b			
גברים	55.9% _a	45.3% _b			
לאום			1.364	0.243	0.021
יהודים	77.1% _a	79.8% _a			
ערבים	22.9% _a	20.2% _a			
מקום לידה			0.984	0.321	0.017
ילידי הארץ	88.4% _a	86.4% _a			
עולים	11.6% _a	13.6% _a			
רמת דתיות			34.582	< 0.001	0.103
לא דתיה/ חילונית	35.5% _a	41.0% _b			
מסורתית - לא דתיה	24.4% _a	23.2% _a			
מסורתית - דתיה	26.2% _a	14.8% _b			
דתיה	8.4% _a	12.7% _b			
חרדית, דתיה מאוד	5.5% _a	8.2% _a			
גיל			12.145	0.007	0.061
18-29	28.5% _a	22.2% _b			
30-39	20.6% _a	23.4% _a			
40-64	44.5% _a	43.6% _a			
65+	6.4% _a	10.8% _b			
מצב משפחתי			0.428	0.807	0.011
נשוי/אה או חיה עם בן/בת זוג קבועה	68.9% _a	67.3% _a			
פרודה, גרושה או אלמן/ה	9.9% _a	10.8% _a			
רווקה, מעולם לא נישאתי	21.2% _a	21.9% _a			
השכלה			25.916	< 0.001	0.089
אין תעודת בגרות	38.8% _a	27.9% _b			
תעודת בגרות, ללא תואר אקדמי	37.4% _a	36.1% _a			
תואר אקדמי	23.8% _a	35.9% _b			
מצב דיור			3.728	0.444	0.034
מתגורר/ת בדירה בבעלות	48.3% _a	51.6% _a			
מתגורר/ת בדירה שכורה למרות שיש דירה בבעלות	7.8% _a	6.7% _a			
אין דירה בבעלות, מתגורר/ת בדירה שכורה	22.8% _a	23.7% _a			
מתגורר/ת אצל קרוב משפחה/בן זוג/חבר	19.4% _a	17.0% _a			
אחר	1.7% _a	1.0% _a			

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

מגדר. כפי שניתן לראות מן ההשוואה בין נפגעים נוספים לבין שאר המשיבים בלוח 39, כ-55.9% מן הנפגעים הנוספים הם גברים, ו-44.1% הן נשים. לעומת זאת, רק 45.3% משאר המשיבים (שאינן בחייהם אדם המהמר יותר מדלי) הם גברים ו-54.7% הם נשים. ההבדלים בין שתי הקטגוריות מובהקים מבחינה סטטיסטית ($X^2 = 14.011$; $p < 0.001$).

ניתוח נפרד שבחן רק את תת הקבוצה שדיווחה על בן משפחה קרוב שהימר יותר מידי הראתה ש 41.1% מבין אלה שהיה להם בן משפחה שמהמר יותר מידי הם גברים ו 58.9% הן נשים. לעומת זאת, בקרב שאר המשיבים שדיווחו על אדם שמהמר יותר מידי אשר נכלל במעגלים חברתיים אחרים נמצא כי 77.5% מהם הם גברים ורק 22.5% הן נשים. ההבדלים בין הקטגוריות מובהקים מבחינה סטטיסטית ($X^2 = 44.801$; $p < 0.001$).

גיל. כפי שניתן לראות בלוח 39, שיעור בני 18-29 בקרב הנפגעים הנוספים הוא גבוה באופן מובהק משיעורם בקרב שאר המשיבים, ואילו שיעור בני ה-65 ומעלה נמוך באופן מובהק ($X^2 = 12.145$; $p < 0.001$).

השכלה. כפי שניתן לראות בלוח 39, שיעור חסרי תעודת הבגרות בקרב הנפגעים הנוספים הוא גבוה באופן מובהק משיעורם בקרב שאר המשיבים, ואילו שיעור בעלי התואר האקדמי נמוך באופן מובהק ($X^2 = 25.916$; $p < 0.001$).

רמת דתיות. כפי שניתן לראות לוח 39, שיעור המסורתיים-דתיים בקרב הנפגעים הנוספים הוא גבוה באופן מובהק משיעורם בקרב שאר המשיבים, ואילו שיעורי החילונים והדתיים נמוכים יותר ($X^2 = 34.582$; $p < 0.001$).

מצב משפחתי, עולים, לאום, דיור. כפי שניתן לראות לוח 39, לא קיימים הבדלים מובהקים ביחס ללאום, שיעור העולים, מצב המשפחתי או מצב הדיור בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים.

הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתנים כלכליים ברמת הפרט
המשתנים הכלכליים של הנפגעים הנוספים מתוארים לוח 40. הם מוצגים בהשוואה לשאר המשיבים.

לוח 40: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתנים כלכליים ברמת הפרט
(N = 3,244)

משתנה	נפגעים נוספים	שאר המשיבים	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's) (V
מס' תצפיות (לא ממושקל)	312	2,932			
מצב תעסוקתי			8.609	0.014	0.052
עובדות	77.9% _a	70.5% _b			
מובטלות	3.8% _a	5.9% _a			
מחוץ לכוח העבודה	18.3% _a	23.6% _b			
משלח יד			27.205	< 0.001	0.092
ניהול ומקצועות חופשיים	38.6% _a	43.8% _a			
פקידות, מכירות ושירותים	35.4% _a	34.7% _a			
ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים	25.5% _a	16.8% _b			
מעולם לא עבדה	0.6% _a	4.7% _b			
ענף כלכלי			38.664	< 0.001	0.109
ייצור, בינוי, חקלאות	8.7% _a	14.0% _b			
מנהל ציבורי, חינוך, רווחה ובריאות	36.3% _a	30.5% _b			
שירותים מקצועיים ופיננסיים, תקשורת ומידע	17.7% _a	24.3% _b			
מסחר ושירותים אחרים	36.6% _a	26.6% _b			
מעולם לא עבדה	0.6% _a	4.7% _b			
מדד כהן לגודל האפקט Cohen's) (d					
ממוצע תחושת חוללות עצמית פיננסית (6-24)	15.38 _a	16.18 _b	4.136	< 0.001	0.105

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח. עבור המשתנים "משלח יד" ו"ענף כלכלי", מספרי התצפיות מעט יותר קטנים מכיוון שמספר משתתפים במחקר לא ציינו נתונים אלה, אך אין לכך השפעה על התוצאות.

מצב תעסוקתי. כפי שניתן לראות לוח 40, שיעור המועסקים בקרב הנפגעים הנוספים הוא גבוה באופן מובהק משיעורם בקרב שאר המשיבים, ושיעור אלה שמחוץ לכוח העבודה נמוך יותר ($X^2 = 8.609$; $p = 0.014$).

משלח יד. כפי שניתן לראות בלוח 40, הנפגעים הנוספים נוטים יותר לעבוד במשלחי יד של "צווארון כחול" (ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים), לעומת שאר המשיבים. כמו כן, שיעורם של אלה שמעולם לא עבדו הינו נמוך יותר בקרב הנפגעים הנוספים ($p < X^2 = 27.205$; 0.001).

ענף כלכלי. כפי שניתן לראות בלוח 40, לעומת שאר המשיבים, הנפגעים הנוספים נוטים יותר לעבוד בענפי המסחר, המנהל ציבורי, החינוך, הרווחה והבריאות, ופחות בענפי השירותים מקצועיים ופיננסיים, התקשורת והמידע, הייצור, הבינוי, והחקלאות ($p < X^2 = 38.664$).

חוללות עצמית פיננסית. כפי שניתן לראות בלוח 40, הנפגעים הנוספים מדווחים, בממוצע, על רמה נמוכה יותר של חוללות עצמית פיננסית משאר המשיבים ($t = 4.136; p < 0.001$).

הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתני עוני ומחסור כלכלי

משתני עוני ומחסור כלכלי מתוארים בלוח 41. כפי שניתן לראות, לא קיימים הבדלים מובהקים במשתנים אלה בקרב הנפגעים הנוספים לעומת שאר המשיבים.

לוח 41: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתני עוני ומחסור כלכלי (N = 3,244)

משתנה	נפגעים נוספים	שאר המשיבים	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מתאם קרמר לעוצמת הקשר (Cramer's V)
מסי' תצפיות (לא ממוסקל)	312	2,932			
פיגור בתשלומים			0.703	0.402	0.015
אין פיגור בתשלומים	82.0% _a	80.1% _a			
משק הבית פיגר בתשלומים בשנה האחרונה	18.0% _a	19.9% _a			
			מבחן t להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מדד כהן לגודל האפקט (Cohen's d)
ממוצע תחושת עוני סובייקטיבי (0-6)	1.52 _a	1.36 _a	-1.647	0.100	-0.091
ממוצע סולם מחסור חומרי (0-6)	0.58 _a	0.65 _a	1.104	0.270	0.054

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתנים חברתיים-כלכליים ברמת

הישוב

המשתנים הכלכליים של הנפגעים הנוספים מתוארים בלוח 42. הם מוצגים בהשוואה לשאר המשיבים.

לוח 42: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתנים חברתיים-כלכליים ברמת הישוב (N = 3,244)

משתנה	נפגעים נוספים	שאר המשיבים	מבחן t להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מדד כהן לגודל האפקט Cohen's (d)
מס' תצפיות (לא ממושקל)	312	2,932			
אשכול חברתי כלכלי ממוצע של יישוב המגורים (1-10)	5.50 _a	5.71 _a	1.701	0.090	0.091
אשכול פריפריאליות ממוצע של יישוב המגורים (1-10)	6.46 _a	6.66 _a	1.380	0.168	0.083
לכידות שכונתית ממוצעת של שכונת המגורים (5-25)	16.44 _a	17.12 _b	3.573	< 0.001	0.194

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח. עבור המשתנים "אשכול חברתי-כלכלי", "אשכול פריפריאליות", ו"מחוז המגורים מספרי התצפיות מעט יותר קטנים מכיוון שמספר משתתפים במחקר לא ציינו את היישוב, אך אין לכך השפעה על התוצאות.

אשכול חברתי-כלכלי/פריפריאליות. כפי שניתן לראות בלוח 42, לא קיים הבדל מובהק

באשכול החברתי-כלכלי או באשכול הפריפריאליות של מקום המגורים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים.

לכידות שכונתית. כפי שניתן לראות בלוח 42, הנפגעים הנוספים מדווחים, בממוצע, על

רמה נמוכה יותר של לכידות שכונתית בהשוואה לשאר המשיבים ($t = 3.573; p < 0.001$).

הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתנים פסיכולוגיים

המשתנים הפסיכולוגיים של הנפגעים הנוספים מתוארים בלוח 43. הם מוצגים בהשוואה

לשאר המשיבים.

לוח 43: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לשאר המשיבים ביחס למשתנים פסיכולוגיים (N = 3,244)

משתנה	נפגעים נוספים	שאר המשיבים	מבחן t להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מדד כהן לגודל האפקט Cohen's (d)
מס' תצפיות (לא ממושקל)	312	2,932			
תחושת אושר ממוצעת (1-5)	3.24 _a	3.38 _b	3.236	0.001	0.161
תחושת דיכאון ממוצעת (0-6)	1.96 _a	1.90 _a	-0.696	0.487	-0.036
תחושת חרדה ממוצעת (0-6)	1.87 _a	1.76 _a	-1.270	0.205	-0.066
תחושת לחץ ממוצעת (0-10)	4.56 _a	4.47 _a	-0.532	0.595	-0.030

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

אושר. כפי שניתן לראות בלוח 43, הנפגעים הנוספים מדווחים, בממוצע, על רמת אושר

נמוכה יותר, בהשוואה לשאר המשיבים ($t = 3.236; p < 0.001$).

לחץ, דיכאון וחרדה. כפי שניתן לראות בלוח 43, לא קיים הבדל מובהק בתחושות

הדיכאון, החרדה או הלחץ בקרב הנפגעים הנוספים לעומת שאר המשיבים. מכיוון שממצא זה

מנוגד לידע הקיים בספרות המחקרית, לפיו אנשים שמישהו בחייהם הימר יותר מדי נוטים יותר

לחוות דיכאון, חרדה ולחץ, במיוחד במקרה של בן זוג מהמר (Riley et al., 2021), נבדקו ההבדלים גם בפילוח מגדרי. נעשתה השוואה בין נשים שמישהו בחייהן הימר יותר מדי לשאר הנשים במדגם, וביצענו בדיקה דומה עבור גברים. התוצאות מוצגות בלוח 44. נשים שמישהו בחייהן הימר יותר מדי מדווחות על רמות גבוהות יותר באופן מובהק של לחץ בהשוואה לנשים מכלל המדגם ($t = -2.369$; $p < 0.019$), אך אצל גברים לא קיים הבדל זה. כמו כן ניתן לראות הבדלים בין גברים לנשים שיש להם מישהו בחייהם שמהמר יותר מידי. נשים בהשוואה לגברים חוות יותר לחץ ($t = 5.301$; $p < 0.001$), דיכאון ($t = 3.686$; $p < 0.001$) וחרדה ($t = 5.226$; $p < 0.001$).

לוח 44: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למשתנים פסיכולוגיים, בחלוקה מגדרית ($N = 3,244$)

משתנה	נפגעים נוספים	שאר המשיבים	מבחן t להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מדד כהן לגודל האפקט Cohen's (d)
נשים					
מסי' תצפיות (לא ממושקל)	167	1,668			
תחושת דיכאון ממוצעת (0-6)	2.27 _a	2.04 _a	-1.859	0.065	-0.145
תחושת חרדה ממוצעת (0-6)	2.34 _a	2.09 _a	-1.927	0.055	-0.142
תחושת לחץ ממוצעת (0-10)	5.40 _a	4.88 _b	-2.369	0.019	-0.185
גברים					
מסי' תצפיות (לא ממושקל)	145	1,264			
תחושת דיכאון ממוצעת (0-6)	1.72 _a	1.74 _a	0.309	0.853	0.013
תחושת חרדה ממוצעת (0-6)	1.50 _a	1.36 _a	-1.265	0.207	-0.094
תחושת לחץ ממוצעת (0-10)	3.90 _a	3.98 _a	0.369	0.713	-0.028

הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס להתנהגויות הימורים

בלוח 45 מוצגת השוואה בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למעורבות בהימורים. כ-67% מן הנפגעים הנוספים השתתפו בהימורים בשנה החולפת, לעומת כ-47% משאר המשיבים ($X^2 = 50.464$; $p = 0.402$).

לוח 45: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס למעורבות בהימורים ($N = 3,244$)

משתנה	נפגעים נוספים	שאר המשיבים	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים בין הקבוצות (p value)	מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's (V)
מסי' תצפיות (לא ממושקל)	312	2,932			
השתתפו בהימורים בשנה החולפת	67.4%	47.2%	50.464	< 0.001	0.125
לא השתתפו בהימורים בשנה החולפת	32.6%	52.8%			

בלוח 46 מוצגת השוואה דומה ביחס לחומרת בעיות ההימורים. כ-22.1% מן הנפגעים הנוספים שהשתתפו בהימורים בשנה החולפת, מסווגים כמהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני, לעומת 11.2% בלבד בקרב שאר המשיבים. רק 47.6% מן הנפגעים הנוספים שהשתתפו בהימורים מסווגים כמהמרים לא בעייתיים, לעומת כ-69.3% משאר המשיבים. כאשר נעשה ניתוח זה בחלוקה בין אנשים להם בן משפחה שמהמר יותר מידי לבין אנשים שיש להם חברים, שכנים, או עמיתים לעבודה שמהמרים יותר מידי נמצא שכ-16.1% מן המשיבים שיש להם בן משפחה שהימר יותר מדי והשתתפו בהימורים בשנה החולפת, מוגדרים כמהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני, לעומת 28.9% בקרב המשיבים שיש להם חבר, שכן או עמית לעבודה שהימר יותר מדי. כ-58.5% מן המשיבים שיש להם בן משפחה שהימר יותר מדי שהשתתפו בהימורים מוגדרים כמהמרים לא בעייתיים, לעומת כ-36.0% בקרב המשיבים שיש להם חבר, שכן או עמית לעבודה שהימר יותר מדי.

לוח 46: הבדלים בין הנפגעים הנוספים לבין שאר המשיבים ביחס לחומרת הימורים ($N = 1,626$)

משתנה	נפגעים נוספים	שאר המשיבים	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מתאם קרמר לעוצמת הקשר (Cramer's V)
מסי' תצפיות (לא ממושקל)	194	1,432			
מהמרים לא בעייתיים	47.6% _a	69.3% _b	43.280	< 0.001	0.164
מהמרים בסיכון נמוך	30.3% _a	19.4% _b			
מהמרים בעייתיים ובסיכון בינוני	22.1% _a	11.2% _b			

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

הימורי ספורט

פרק זה התמקד במשתתפים בהימורי ספורט, וזאת בשל שכיחות גבוהה של בעיות הימורים בקרב תת קבוצה זו (כפי שניתן לראות בלוח מספר 22 שהופיע בפרק הימורים בעיתיים, 59.6% מכלל המעורבים בהימורי ספורט של הטוטו-ווינר ו 67.1% מהמעורבים בהימורי ספורט אחרים סווגו באחת מהקטגוריות של הימורים בעיתיים).

כ-8.2% מן המשיבים השתתפו בהימורי ספורט כלשהם בשנה החולפת, מרביתם במסגרת הטוטו ווינר. לעומת מי שהשתתפו בהימורים שאינם הימורי ספורט, מהמרי ספורט נטו יותר להיות גברים, ערבים, צעירים, מסורתיים, רווקים ולא משכילים. הם נטו יותר להמר לבד ולהשתמש בקצבאות לצרכי הימורים.

מרבית המשתתפים בהימורי הספורט עשו זאת במקומות פיזיים, כמו תחנות ודוכני טוטו. אלה שהשתתפו בהימורי ספורט מקוונים דיווחו על חומרה גבוהה יותר של בעיות הימורים. משתתפים בהימורי ספורט גם נטו לדווח על נזק רב יותר כתוצאה מהימורים.

שכיחות ואמצעי הימור

הימור בספורט הינו סוג ההימורים הפופולרי ביותר, אחרי הגרלות מפעל הפיס. כפי שניתן לראות בלוח 47, כ-7.3% מן המשיבים השתתפו בהימורי הספורט במסגרת הטוטו ווינר בשנה החולפת וכ-2.5% השתתפו בהימורי ספורט במסגרות אחרות. בסך הכול כ-8.2% מן המשיבים במדגם, או 16.6% מכלל המשתתפים בהימורים, השתתפו בהימורי ספורט כלשהם בשנה החולפת.¹⁵

לוח 47: שכיחות ההשתתפות בהימורי ספורט (N = 3,244)

שכיחות השתתפות בשנה האחרונה	כלל לא	1-2 פעמים בשנה	מספר פעמים בשנה אך לא כל חודש	1-3 פעמים בחודש אך לא כל שבוע	כל שבוע או יותר
הימורי ספורט של הטוטו ווינר	92.70%	4.19%	2.14%	0.58%	0.40%
הימורי ספורט שאינם באמצעות הטוטו ווינר	97.51%	1.92%	0.36%	0.11%	0.10%

הערות: נתונים אלה מופיעים גם בפרק על התנהגויות הימורים ומובאים כאן שוב לשם הנוחות.

¹⁵ קיימת חפיפה מסוימת בין השתתפות בהימורים בטוטו ווינר לבין השתתפות בהימורי ספורט אחרים, ולכן מספר זה קטן מסכום האנשים שהשתתפו בהימורי טוטו ווינר והאנשים שהשתתפו בהימורי ספורט במסגרות אחרות.

אנשים שלקחו חלק בהימורי הספורט נטו יותר לעשות את זה במקומות פיזיים בקהילה כלומר בתחנות ודוכנים פיזיים של הטוטו. כפי שניתן לראות בלוח 48, הימורי ספורט באמצעות הטוטו ווינר נטו יותר להתרחש בתחנות ודוכנים פיזיים של הטוטו, בעוד הימורי ספורט אחרים נטו להתקיים באופן מקוון.

לוח 48: אמצעי/מיקום הימורי ספורט ($N = 210$)

הימורי ספורט שאינם באמצעות הטוטו ווינר	הימורי ספורט באמצעות הטוטו ווינר	אמצעי ההימור/המיקום בו התקיים
9.7%	24.2%	במרשתת, באמצעות מחשב אישי
28.4%		במרשתת, באמצעות טלפון נייד
22.9%	14.0%	באפליקציה, באמצעות טלפון נייד
5.9%	-	וואטסאפ או טלגרם של סוכן הימורים
26.9%	61.8%	מקומות הימורים בישראל
6.1%	-	מקומות הימורים בחו"ל

הערות: נתונים אלה מופיעים גם בפרק על התנהגויות הימורים ומובאים כאן שוב לשם הנוחות.

מהמרים בספורט: מאפיינים סוציו-דמוגרפיים

המאפיינים הסוציו-דמוגרפיים של משיבים במדגם המייצג שהשתתפו בהימורי ספורט מתוארים לוח 49. כ-74.0% מהם גברים וכ-31.9% ערבים. רק כ-9.4% הם עולים. לעומת שאר המהמרים הם נוטים להיות מסורתיים יותר, צעירים יותר, רווקים, ומשכילים פחות. כמו כן, הם נוטים יותר להיות מובטלים ופחות להשתייך למקצועות ה"צווארון הלבן" (מקצועות חופשיים וניהוליים), ולגור יותר אצל קרובים וחברים לעומת שאר המהמרים. הבדלים אלה, לעומת משיבים שהשתתפו בהימורים, אך לא בהימורי ספורט, הינם מובהקים סטטיסטית.

לוח 49: מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של מהמרי ספורט (N = 210)

משתנה	משתתפים בהימורי ספורט	משתתפים בהימורי ספורט פיזיים	משתתפים בהימורי טוטו ווינר
מס' תצפיות (לא ממושקל)	210	104	195
נשים	26.0%	26.8%	26.2%
גברים	74.0%	73.2%	73.8%
יהודים	68.3%	70.1%	71.7%
ערבים	31.7%	29.9%	28.3%
עולים	9.4%	7.9%	9.3%
רמת דתיות			
לא דתיה/חילונית	36.7%	35.4%	30.8%
מסורתית - לא דתיה	30.7%	29.9%	33.3%
מסורתית - דתיה	23.5%	26.0%	26.2%
דתיה	8.0%	7.9%	8.4%
חרדית, דתיה מאוד	1.1%	0.8%	1.3%
קבוצת גיל			
18-29	28.0%	40.2%	28.7%
30-39	26.5%	20.5%	28.7%
40-64	37.9%	33.1%	34.6%
65+	7.6%	6.3%	8.0%
מצב משפחתי			
נשוי/אה או חיה עם בן/בת זוג קבועה	58.3%	51.6%	56.7%
פרודה, גרושה או אלמנה	12.1%	7.9%	13.0%
רווקה, מעולם לא נישאתי	29.5%	40.5%	30.3%
השכלה			
אין תעודת בגרות	43.0%	42.5%	41.4%
תעודת בגרות, ללא תואר אקדמי	37.0%	33.9%	38.8%
תואר אקדמי	20.0%	23.6%	19.8%
מצב תעסוקתי			
עובדת	61.9%	64.6%	58.6%
מובטלות	20.8%	17.3%	23.2%
מחוץ לכוח העבודה	17.4%	18.1%	18.1%
משלח יד			
ניהול ומקצועות חופשיים	26.5%	29.9%	28.0%
פקידות, מכירות ושירותים	42.0%	35.4%	36.9%
ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים	23.9%	22.0%	26.7%
מעולם לא עבדה	7.6%	12.6%	8.5%
מצב דיור			
מתגוררת/בדירה בבעלות	44.7%	31.7%	42.2%
מתגוררת/בדירה שכורה למרות שיש דירה בבעלות	4.9%	4.8%	5.5%
אין דירה בבעלות, מתגוררת/בדירה שכורה	17.4%	19.8%	17.7%
מתגוררת/אצל קרוב משפחה/בן זוג/חבר	32.2%	42.1%	33.8%
אחר	0.8%	1.6%	0.8%

חומרת בעיות ההימורים של מהמרים בספורט

חומרת בעיות ההימורים של מהמרי ספורט מוצגת בלוח 50. הם נוטים לחוות בעיות הימורים במידה רבה יותר משאר המהמרים, שלא השתתפו בהימורי ספורט ($p < 0.001$). $X^2 = 108.804$; כ-7.9% מן המשתתפים בהימורי ספורט משתייכים לקטגוריית מהמרים בעייתיים, 21.5% לקטגוריית המהמרים בסיכון בינוני, ו-26.4% בסיכון נמוך.

לוח 50: חומרת בעיות ההימורים ביחס להשתתפות בהימורי ספורט ($N = 1,626$)

מדת חומרת בעיות ההימורים PGSI	משתתפים בהימורי ספורט	משתתפים בהימורים שאינם הימורי ספורט	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים בין הקבוצות (p value)	מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's (V)
מס' תצפיות (לא ממושקל)	210	1,416			
מהמרים לא בעייתיים	44.2%	70.6%	100.804	< 0.001	0.251
מהמרים בסיכון נמוך	26.4%	19.9%			
מהמרים בסיכון בינוני	21.5%	7.9%			
מהמרים בעייתיים	7.9%	1.6%			

נזק מהימורי ספורט

משתתפים בהימורי ספורט נטו לדווח על יותר נזק מהימורים. כפי שניתן לראות בלוח 51, בכל אחת מהחוויות המתוארת בסולם הנזק מהימורים, שיעור המשתתפים בהימורי ספורט שדיווחו עליה היה גבוה באופן מובהק משיעור המשתתפים בהימורים שאינם הימורי ספורט. הנזק הממוצע של משתתפים בהימורי ספורט היה יותר מפי שתיים מזה של המשתתפים בהימורים שאינם הימורי ספורט ($t = -5.431, p < 0.001$).

לוח 51: נזק מהימורים של משתתפים בהימורי ספורט לעומת שאר המשתתפים בהימורים ($N = 1,626$)

משתתפים בהימורים שאינם הימורי ספורט	משתתפים בהימורי ספורט	משתתפים בהימורים שאינם הימורי ספורט
210	1,416	מס' תצפיות (לא ממושקל)
		שיעור המשיבים שבמהלך 12 החודשים האחרונים, חוו אחד או יותר מהדברים הבאים כתוצאה מההימורים שלהם
28.7%	13.2%	הכסף הזמין עבורך לבזבוזים הצטמצם
19.6%	11.2%	החסכונות שלך הצטמצמו
19.6%	11.5%	ההוצאות שלך על בילויים כגון אכילה במסעדות, יציאה לקולנוע ופעילויות פנאי אחרות פחתו
30.6%	15.2%	התחרטת על ההימורים שלך
18.1%	6.9%	הרגשת בוש בלגל ההימורים שלך
2.3%	0.7%	מכרת חפצים אישיים בגלל ההימורים שלך
5.7%	3.1%	הגדלת את מסגרות האשראי שלך
7.2%	3.6%	בילית פחות זמן עם אנשים היקרים לך
14.0%	2.5%	הרגשת מצוקה ביחס להימורים שלך
10.6%	4.6%	הרגשת שאתה/ה כישלון
1.56	0.73	ממוצע סולם נזק מהימורים (0-10)

הרגלים והתנהגויות הנלווים להימור המייחדים מהמרי ספורט

ישנם מספר הרגלים והתנהגויות המאפיינים הימורים בהם קיימים הבדלים מובהקים ומעניינים בין משתתפים בהימורי ספורט לבין שאר המשיבים שהשתתפו בהימורים, אך לא בהימורי ספורט.

הימורים בחברה לעומת הימורים לבד

כפי שניתן לראות בלוח 52, משתתפים בהימורי ספורט נטו יותר להמר לבד ופחות להמר עם משפחה וחברים ממשיבים שהשתתפו בשאר סוגי ההימורים ($X^2 = 11.306$; $p = 0.023$). כ-66.4% מן המשתתפים בהימורי ספורט נהגו תמיד או ברוב הזמן להמר לבד, לעומת 18.5% שנהגו לעשות זאת עם חברים ומשפחה.

לוח 52: הימורים בחברה לעומת הימורים לבד ($N = 1,626$)

מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's (V)	מובהקות סטטיסטית להבדלים בין הקבוצות (p value)	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	השתתפו בהימורים , אך לא בהימורי ספורט	משתתפים בהימורי ספורט	במהלך השנה האחרונה, עם מי את/ה נוהג/ת להמר?
			1,416	210	מס' תצפיות (לא ממושקל)
0.084	0.023	11.306	53.8% _a	50.9% _a	תמיד לבד
			11.1% _b	15.5% _a	רוב הזמן לבד
			10.9% _b	15.1% _a	לפעמים לבד ולפעמים עם חברים או משפחה
			3.1% _a	3.4% _a	מידי פעם לבד, אבל רוב הזמן עם חברים או משפחה
			21.1% _b	15.1% _a	אני תמיד מהמר/ת עם חברים או משפחה

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה

מגיפת הקורונה לוותה בשינוי תדירות ההימורים של משתתפים בהימורי ספורט. כפי שניתן לראות בלוח 53, כ-10.2% מהמהמרים בספורט העידו שהם השתתפו יותר בהימורים (בין אם הרבה יותר או מעט יותר) בעקבות מגיפת הקורונה, לעומת 45.6% שדיווחו שהם מהמרים פחות בעקבות משבר הקורונה.

ניתן לראות שיותר משתתפים בהימורי ספורט, דיווחו על שינוי בתדירות ההימורים בהשוואה למשיבים שהשתתפו בשאר סוגי ההימורים ($X^2 = 35.776$; $p < 0.001$). ההבדל העיקרי הוא בשיעור המשיבים שהפחיתו את התדירות.

לוח 53: שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה ($N = 1,626$)

מתאם קרמר לעוצמת הקשר) Cramer's (V	מובהקות סטטיסטית להבדלים בין הקבוצות (p value)	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	השתתפו בהימורים , אך לא בהימורי ספורט	משתתפים בהימורי ספורט	האם בעקבות משבר הקורונה חל שינוי בתדירות התנהגות ההימורים שלך בהשוואה לתקופה שלפני הקורונה?
			1,416	210	מס' תצפיות (לא ממושקל)
0.149	< 0.001	35.776	2.7% _a	0.8% _a	כיום אני מהמר/ת הרבה יותר
			6.1% _b	9.4% _a	מעט יותר
			61.5% _b	44.2% _a	אותו דבר
			6.4% _b	9.8% _a	מעט פחות
			23.3% _b	35.8% _a	כיום אני מהמר/ת הרבה פחות

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

שימוש בקצבאות עבור הימורים

כפי שניתן לראות בלוח 54, תופעה השימוש בקצבאות עבור הימורים רווחת הרבה יותר בקרב משתתפים בהימורי ספורט, לעומת משיבים שהשתתפו בשאר סוגי ההימורים ($\chi^2 = 43.559; p < 0.001$). כ-8.7% מן המשתתפים בהימורי ספורט דיווחו שהשתמשו בכסף של קצבה כלשהי עבור ההימורים. מתוכם, 5.7% ציינו שהם עושים זאת תמיד.

לוח 54: שימוש בקצבאות עבור הימורים ($N = 1,626$)

מתאם קרמר לעוצמת הקשר) Cramer's (V	מובהקות סטטיסטית להבדלים בין הקבוצות (p value)	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	השתתפו בהימורים , אך לא בהימורי ספורט	משתתפים בהימורי ספורט	האם קרה לך שהשתמשת בכסף של קצבה כלשהי (נכות, ילדים, הבטחת הכנסה וכו') עבור ההימורים שלך?
0.165	< 0.001	43.559	98.5%	91.3%	אף פעם
			1.5%	8.7%	סה"כ משיבים שהשתמשו בקצבה, מתוכם:
			0.6%	2.6%	לעיתים נדירות
			0.7%	0.0%	לפעמים
			0.1%	0.4%	לעיתים קרובות
			0.1%	5.7%	תמיד

הערות: בגלל מספר התצפיות הנמוך בחלק מהקטגוריות, אוחדו ארבע הקטגוריות "לעיתים נדירות", "לפעמים", "לעיתים קרובות" ו"תמיד" לצורך ביצוע המבחן הסטטיסטי.

ממצאים (חלק ב') –

דגימה מכוונת: מגזר יהודי

פרק זה מתמקד בדגימה המכוונת במגזר היהודי שנערכה במקביל למדגם המייצג. כאמור, נכללו בה 392 משיבים יהודים מעל גיל 18 אשר הימרו לפחות פעמיים בחודש האחרון, והיא נועדה להגדיל את מספר האנשים שנמצאים על רצף חומרת בעיות ההימורים המיוצגים המחקר. הפרק ידון בהתנהגויות ההימורים שלהם בהתאם למידת המעורבות בסוגי ההימורים השונים, אופני ההימור, חוקיותו, יוצגו מאפייני המהמרים לפי סוגי הימורים (למשל לוטו, כרטיסי גירוד, משחקי קלפים, ועוד) ואופני הימורים (למשל באופן מקוון או במקום פיזי), חומרת הימורים ונזק מהימורים, ויוצגו גם התנהגויות והרגלים הנלווים להימורים. בנוסף תעשה השוואה בחלק מהמשתתפים בין נתוני המדגם הנוכחי לבין נתוני המדגם המייצג.

שכיחות התנהגויות הימורים

כ-95.4% מן המשיבים הימרו בשנה האחרונה במקום פיזי, ו-61.0% מהם באופן מקוון. כ-94.1% מכלל המשיבים במחקר השתתפו בהימורים מפוקחים, ו-63.3% מן המשיבים השתתפו בהימורים לא חוקיים. 57.7% מן המשיבים השתתפו גם בהימורים חוקיים וגם בהימורים לא חוקיים. לצד הימורים מפוקחים על ידי המדינה שהיו פופולריים, כמו לוטו, צ'אנס וכרטיסי גירוד, משחקי קלפים היו אחד מסוגי ההימורים הפופולריים ביותר בדגימה המכוונת של יהודים שמהמרים, ו-59.2% מהם השתתפו בהם לפחות פעם אחת בשנה החולפת.

מהמרים יהודים שנכללו בקבוצה זו הוציאו בממוצע כ-4,885.6 שקלים בחודש על הימורים, אך מחצית מהם הוציאו פחות מ-1,000 שקלים בחודש. הם נטו לרוב להמר לבד, ללא שעה קבועה ביום המוקדשת להימורים. רבים מהם נהגו לצרוך סיגריות ואלכוהול בתדירות כלשהי בזמן הימורים, ו-27.0% ציינו כי הם תמיד מעשנים בזמן הימורים. רבים מהם (22.3%) ציינו כי הם נוהגים להשתמש בקצבאות עבור הימורים לפעמים, לעיתים קרובות או תמיד, ו-7.7% מהם ציינו כי הם עושים זאת תמיד. כ-41.2% מהם ציינו כי המניע העיקרי שהם מהמרים היא לצורך ריגוש, בילוי או הנאה ו-38.4% ציינו שזה כדי להרוויח כסף.

כ-42.6% מן המשיבים במדגם זה סווגו כמהמרים בעייתיים, 27.3% סווגו כמהמרים בסיכון בינוני, 14.5% סווגו כמהמרים בסיכון נמוך ו-15.6% סווגו כמהמרים לא בעייתיים. כ-45.9% מן המשיבים העידו שהייתה להם בעיית הימורים בעבר, ורוב המשיבים שהעידו שהייתה להם בעיית הימורים בעבר (76.1% ממשויבים אלה) סווגו כמהמרים בעייתיים גם בשנה החולפת.

כאשר המשתתפים במחקר נשאלו למי יפנו במידה ולהם או לקרוב משפחתם תהיה בעיית הימורים, מרביתם, כ-32.1%, ציינו שיפנו לבן משפחה, ורק 9.7% ציינו מרכז גמילה של משרד הרווחה.

מרבית המשיבים דווחו על חוויות של נזק מהימורים, כגון תחושת חרטה על ההימורים והצטמצמות הכסף הזמין לבזבזים. ממצא מעניין הוא של-43.2% מן המשיבים היה אדם בחייהם עליו הם העידו שהוא מהמר יותר מדי, בדרך כלל חבר, ושיעורים גבוהים מהם גם חווה נזק מאדם זה, כגון תחושת כעס על חוסר השליטה שלהם בהימורים המופרזים שלו.

לעומת מהמרים יהודים במדגם המייצג, המשיבים במדגם זה נטו לדווח יותר על רמות גבוהות יותר של עוני, מחסור, חרדה ודיכאון. הם גם נטו יותר לשתות ולעשן בזמן הימורים ולעשות שימוש בקצבאות לעיתים קרובות יותר. ולבסוף, נראה שבעקבות משבר הקורונה הם נטו להמר יותר, לעומת המהמרים במדגם המייצג, שנטו להמר פחות.

מניע עיקרי להימורים

כפי שניתן לראות בלוח 54, המניע השכיח ביותר להימורים היה "ריגוש/בילוי או הנאה" (41.2%), ואחריו "לזכות בכסף" (38.4%). למרות שהרוב הגדול של המשיבים השתתפו בהימור שמפוקח על ידי המדינה והכנסותיו משמשות למטרות ציבוריות (הימורי מפעל הפיס וטוטו ווינר), אף אחד מהם לא ציין את המניע "לתמוך במטרות ראויות אותן מקדמת תעשיית ההימורים".

לוח 55: מניע עיקרי להימורים (N=392)

כיצד היית מגדיר/ה את הסיבה העיקרית להימורים שלך?	%
ריגוש/בילוי או הנאה	41.2%
לזכות בכסף	38.4%
לפתח את המיומנויות שלי	3.3%
תחרותיות או אתגר	3.8%
להיות בחברת אנשים	1.8%
לתמוך במטרות ראויות אותן מקדמת תעשיית ההימורים	0.0%
להירגע, לברוח או להקל על מתח	7.2%
זה נותן לי להרגיש טוב לגבי עצמי	1.5%
אחר	2.8%

מידת המעורבות בהתנהגויות הימורים ביחס לסיווגים עיקריים

סוגי הימורים

בלוח 56 מתוארת שכיחות המשתתפים בסוגי הימורים ביחס לתדירות. חשוב להזכיר שבהתאם לקריטריון ההכללה של מדגם זה, כל המשתתפים במדגם הימרו בשנה החולפת.

שכיחות השתתפות בשנה האחרונה	כלל לא	1-2 פעמים בשנה	מספר פעמים בשנה אך לא כל חודש	1-3 פעמים בחודש אך לא כל שבוע	כל שבוע או יותר
לוטו	20.2%	7.4%	15.6%	23.0%	33.9%
צ'אנס, פיס 123,777	41.8%	6.1%	9.7%	11.5%	30.9%
כרטיסי גירוד	36.5%	12.8%	16.6%	14.8%	19.4%
הימורי ספורט של הטוטו ווינר	52.6%	5.4%	10.2%	11.0%	20.9%
הימורי ספורט שאינם באמצעות הטוטו ווינר	62.0%	4.3%	8.9%	10.2%	14.5%
מרוצי סוסים	92.6%	2.8%	1.3%	1.5%	1.8%
מכונות מזל	74.2%	11.0%	6.9%	2.8%	5.1%
משחקי שולחן	63.3%	11.2%	10.2%	5.6%	9.7%
משחקי קלפים	40.8%	7.9%	10.2%	14.5%	26.5%
בינגו עבור כסף	89.5%	3.3%	2.0%	2.0%	3.1%
הימורים בבורסה	79.6%	3.6%	7.7%	3.1%	6.1%
אחר	92.9%	1.8%	0.8%	1.8%	2.8%

סוגי ההימורים הנפוצים ביותר היו הלוטו, עם 79.8% מהמשתתפים שהימרו בו לפחות פעם אחת, כרטיסי גירוד (63.5%), משחקי קלפים (59.2%) וצ'אנס, פיס 123,777 (58.2%). סוג ההימור הכי פחות שכיח היה מרוצי סוסים, עם 7.4% מהמשתתפים שהימרו בו בשנה החולפת. בנוסף להשתתפות אקטיבית בהימורים, ל-33.2% מהמשיבים היה גם מנוי של מפעל הפיס. כ-58.2% מן המהמרים היהודים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורי ספורט כלשהם, בין אם היו אלה הימורים המופעלים על ידי הטוטו ווינר או בהימורי ספורט המופעלים על ידי ספקים אחרים.

מיקום ואופן ההימור

כ-95.4% מן המשיבים הימרו במקום פיזי בשנה האחרונה, ו-61.0% מהם הימרו באופן מקוון. בלוח 57 מפורטת שכיחות סוגי ההימורים בהתאם לאופן בו הם מתבצעים (באמצעות המרשתת, בדוכנים וכו'). סוגי ההימורים שבהם הימורים מקוונים הם הנפוצים ביותר הימורי ספורט שאינם באמצעות הטוטו ווינר, הימורים בבורסה ומרוצי סוסים – 87.9%, 75.0% ו-72.4% ממי שהשתתפו בסוגי ההימורים האלה, בהתאמה, ציינו שהימרו בדרך כלל באמצעי מקוון. האמצעי המקוון הפופולרי ביותר בהימורי טוטו מקוונים היה האפליקציה, בעוד שבסוגי ההימורים האחרים שנבדקו, האמצעי המקוון היה "ברשת האינטרנט, באמצעות הטלפון הנייד" (כלומר, לא באמצעות אפליקציה).

סוגי ההימורים הנפוצים שהתקיימו במקום פיזי (בארץ או בחו"ל) הם מכונות מזל (61.4% מהמשתתפים בסוג הימור זה), משחקי שולחן (56.6%) ומשחקי קלפים (55.2%).

הימורים במקום פיזי בארץ הם הכי נפוצים במשחקי קלפים ובבינגו עבור כסף. יש לציין שעבור סוגי הימורים המופעלים על ידי מפעל הפיס, לא הייתה אפשרות תשובה ביחס לאמצעי הימור וההנחה היא שהם נעשו באמצעות דוכנים. סוגי ההימורים בהם הימור במקום פיזי בחו"ל הוא הנפוץ ביותר הם מכונות מזל ומשחקי שולחן.

לוח 57: אמצעי הימורים (N=392)

אחר	הימורים בבורסה	בינגו עבור כסף	משחקי קלפים	משחקי שולחן	מכונות מזל	מרוצים סוסים	הימורי ספורט שאינם באמצעות הטוטו ווינר	הימורי ספורט באמצעות הטוטו ווינר	אמצעי הימור/סוג הימור
22.5%	27.5%	14.6%	15.9%	16.6%	15.8%	20.7%	23.5%	17.2% (באתר)	במרשתת, באמצעות מחשב אישי
33.8%	23.8%	19.5%	17.2%	20.0%	17.8%	24.1%	34.9%		במרשתת, באמצעות טלפון נייד
17.5%	22.5%	14.6%	9.5%	4.8%	4.0%	13.8%	17.4%	26.9%	באפליקציה, באמצעות טלפון נייד
5.0%	1.3%	2.4%	2.2%	2.1%	1.0%	13.8%	12.1%	-	וואטסאפ או טלגרם של סוכן הימורים
15.0%	0.0%	36.6%	39.7%	17.9%	14.9%	10.3%	6.7%	55.9%	מקומות הימורים בישראל
6.3%	0.0%	12.2%	15.5%	38.6%	46.5%	17.2%	5.4%	-	מקומות הימורים בחו"ל
-	7.5%	-	-	-	-	-	-	-	פקיד בנק
-	17.5%	-	-	-	-	-	-	-	חברת השקעות/ברוקר

מעורבות בהימורים בהתאם למידת החוקיות

בנוסף, 94.1% מן המשיבים השתתפו בהימורים מפוקחים (הימורים בטוטו ווינר או במפעל הפיס) בשנה החולפת. 92.6% מן המשיבים השתתפו בהימורים מפוקחים במקום פיזי (כמו תחנות טוטו ולוטו) ו-20.9% השתתפו בהימורים מפוקחים באופן מקוון (כמו אתר הטוטו). לעומת זאת, כ-63.3% השתתפו בהימורים לא חוקיים. כ-28.1% מן המשיבים השתתפו בהימורים לא חוקיים במקומות פיזיים, ו-58.3% עשו זאת באופן מקוון. 57.7% מן המשיבים השתתפו גם בהימורים מפוקחים וגם בהימורים לא חוקיים.¹⁶

נגישות הימורים

כפי שניתן לראות בלוח 58, כ-92.1% מן המשיבים ציינו שיהיה להם קל מאוד או די קל למצוא מקום נוח להמר. כ-88.3% ציינו את זה לגבי מציאת מקום הימורים שנוח ללכת אליו וכ-

¹⁶ אם כוללים את כל ההימורים החוקיים, גם אלה שאינם מפוקחים בישראל (בורסה והימורים בחו"ל), מוצאים כי 96.2% מכלל המשיבים השתתפו בהימורים כאלה, וכי 59.4% מכלל המשיבים הימרו גם בהימורים חוקיים וגם בהימורים לא חוקיים.

89.8% לגבי הגעה למקומות שיש בהם הימורים. כ-90.1% אמרו אותו הדבר לגבי הימורים מבלי לחכות בתור וכ-89.3% - לגבי למצוא מקום נוח שפתוח כשיש זמן פנוי.

לוח 58: נגישות הימורים (N=392)

קשה מאוד	די קשה	די קל	קל מאוד	עד כמה קל או קשה יהיה לך
3.8%	4.1%	23.0%	69.1%	למצוא מקום נוח בו תוכלי להמר
4.3%	7.4%	29.1%	59.2%	למצוא מקום הימורים שנוח ללכת אליו
4.3%	5.9%	27.3%	62.5%	להגיע למקומות שיש בהם הימורים
3.1%	6.9%	28.1%	62.0%	להמר במקומות שנוח להמר בהם מבלי לחכות בתור
4.1%	6.6%	29.1%	60.2%	למצוא מקום הימורים נוח שפתוח כאשר יש לך זמן פנוי

הימורים בחו"ל

כפי שהוזכר גם בפרק הממצאים אודות המדגם המייצג, גם כאן, המשתתפים במחקר נשאלו על הימורים בחו"ל בשתי צורות: שאלה כללית על מספר הפעמים בהם נסעו להמר בחו"ל בשנה החולפת וכן ניתנה להם האפשרות לציין מקומות הימורים בחו"ל כאמצעי ההימורים העיקרי בחלק מסוגי ההימורים. כ-35.2% מהמשיבים ציינו שנסעו לחו"ל כדי להמר לפחות פעם אחת בשנה החולפת, מתוכם 28.6% עשו זאת רק פעם או פעמיים בשנה, 9.4% עשו זאת מספר פעמים בשנה אך לא כל חודש, 1.3% עשו זאת מספר פעמים בחודש אך לא מדי שבוע, ו-0.3% עשו זאת לפחות פעם בשבוע.

מדד חומרת בעיות ההימורים (PGSI)

בלוח 59 מוצגת שכיחות ההיגדים השונים שמאפיינים אנשים הסובלים מבעיית הימורים. הסימפטום הנפוץ ביותר היה לחזור כדי לנסות להרוויח חזרה כסף שהופסד – כ-69.6% מכלל המשתתפים בהימורים דיווחו שעשו זאת בשנה האחרונה.

לוח 59: שכיחות ההיגדים של בעיות ההימורים (N=392)

במהלך 12 החודשים האחרונים, באיזה תדירות	אף פעם	לפעמים	רוב הזמן	כמעט תמיד
הימרת יותר מאשר יכולת להרשות לעצמך להפסיד בפועל	48.5%	24.0%	11.2%	16.3%
היה לך צורך להמר בסכומי כסף גדולים יותר בכדי להגיע לאותה רמת ריגוש	48.2%	25.0%	11.2%	15.6%
חזרת בכדי לנסות להרוויח בחזרה את הכסף שהפסדת	30.4%	27.8%	18.9%	23.0%
הלווית כסף או מכרת משהו כדי שיהיה לך כסף להימורים	67.9%	14.5%	8.4%	9.2%
הרגשת שאולי יש לך בעיה עם ההימורים	43.1%	24.7%	9.4%	22.7%
ההימורים גרמו לך בעיות בריאותיות כלשהן כולל מתח או חרדה	57.7%	20.4%	9.7%	12.2%
אנשים מתחו ביקורת על ההימור שלך או אמרו לך שיש לך בעיית הימורים, בין אם חשבת שזה נכון או לא	41.8%	27.8%	12.0%	18.4%
ההימורים שלך גרמו לבעיות כלכליות לך או לבני משק הבית שלך	63.5%	12.0%	7.4%	17.1%
הרגשת אשמה לגבי האופן בו את/ה מהמרת או לגבי מה שקורה כאשר את/ה מהמרת	45.4%	23.0%	10.5%	21.2%

המשיבים סווגו לארבע קטגוריות של חומרת בעיית ההימורים אותה חווה הפרט, בדומה לחלוקה שנעשתה עבור המדגם המייצג: מהמרים לא בעייתיים (ציון 0), מהמרים בסיכון נמוך (ציון 1-2), מהמרים בסיכון בינוני (ציון 3-7) ומהמרים בעייתיים (ציון 8 ומעלה). כפי שניתן לראות בלוח 60, 15.6% מן המשיבים מסווגים כמהמרים לא בעייתיים, 14.5% מסווגים כמהמרים בסיכון נמוך, 27.3% מסווגים בסיכון בינוני ו-42.6% אחוזים מסווגים כמהמרים בעייתיים.

לוח 60: התפלגות חומרת בעיות ההימורים (N=392)

חומרת בעיות ההימורים	%
מהמרים לא בעייתיים	15.6%
מהמרים בסיכון נמוך	14.5%
מהמרים בסיכון בינוני	27.3%
מהמרים בעייתיים	42.6%

דיווח עצמי על בעיות הימורים בעבר

המשתתפים במחקר נשאלו גם אם לפני השנה החולפת הם הרגישו שיש להם בעיית הימורים או האם מישוהו מסביבתם אמר להם שיש להם בעיית הימורים. ככלל, כ-45.9% מן המשיבים העידו שהייתה להם בעיית הימורים בעבר. לוח 61 מראה שכשלושה רבעים מן המשיבים שהעידו שהייתה להם בעיית הימורים בעבר גם סווגו בהווה כמהמרים בעייתיים. מבין המשיבים שלא דיווחו על בעיה כזו, רק 14.2% סווגו כמהמרים בעייתיים.

לוח 61: דיווח עצמי על בעיית הימורים בעבר (N=392)

לא	כן	האם את/ה חושב/ת שהייתה לך בעיית הימורים בעבר (לפני יותר משנה), <u>אן</u> <u>שאמרו לך אי פעם בעבר שיש לך בעיית הימורים?</u>
26.9%	2.2%	מהמרים לא בעייתיים
22.6%	5.0%	מהמרים בסיכון נמוך
36.3%	16.7%	מהמרים בסיכון בינוני
14.2%	76.1%	מהמרים בעייתיים

למי הייתה פונה במקרה של בעיית הימורים?

כפי שניתן לראות בלוח 62, במקרה של בעיית הימורים שלהם או של בני משפחתם, מרבית המשיבים, כ-32.1%, היו פונים בבקשה לסיוע מבני משפחה. בערך אחד מכל עשרה משיבים (כ-9.7%) ראה במרכזי גמילה של משרד הרווחה כמקור לקבלת עזרה.

לוח 62: גורם עיקרי לפנייה לסיוע בבעיות הימורים (N=392)

במידה שלך או למישהו/מישהי מבני/בנות המשפחה שלך יש או תהיה בעיית הימורים, מי הגורם העיקרי אליו תפנה/י לסיוע?	%
בן/בת משפחה	32.1%
חברה	11.7%
רופא/ת משפחה	0.3%
מהמרים אנונימיים (GA)	6.1%
מרכז גמילה של משרד הרווחה	9.7%
עמותה לטיפול בהתמכרויות	10.2%
פסיכולוג/ית או פסיכיאטר/ית	3.3%
מטפלת/ת אחר	2.6%
איש/אשת דת (רב/כומר/קאדי/קס וכו')	0.8%
לא אפנה לאף אחד/אחת, סומך/ת רק על עצמי	23.2%

מאפיינים סביבתיים, פסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור

בלוח 63 מוצגים מאפיינים סביבתיים, פסיכולוגיים, וכן מאפייני עוני ומחסור של הדגימה

המכוונת. נתונים אלה יושוו בהמשך הדו"ח לאוכלוסיה הכללית (ראה לוח 73).

לוח 63: מאפיינים סביבתיים פסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור (N = 392)

מדד	ממוצע	סטיית תקן
לכידות שכונתית ממוצעת של שכונת המגורים (5-25)	15.77	4.17
תחושת דיכאון ממוצעת (0-6)	2.13	1.75
תחושת חרדה ממוצעת (0-6)	2.23	1.91
ממוצע תחושת חוללות עצמית פיננסית (6-24)	14.96	4.16
ממוצע תחושת עוני סובייקטיבי (0-6)	1.56	1.93
ממוצע סולם מחסור חומרי (0-6)	0.67	1.34

מדד נזק מהימורים

המשיבים שהשתתפו בהימורים התבקשו לענות האם חוו חוויות שונות המאפיינות נזק

מהימורים. בלוח 64 מוצגת שכיחות החוויות המאפיינות נזק מהימורים. שתי החוויות הנפוצה

ביותר היו תחושת חרטה על ההימורים – כ-59.9% מכלל המשתתפים בהימורים דיווחו שחוו זאת

בשנה האחרונה, והצטמצמות הכסף הזמין לבזבוזים (57.1%).

לוח 64: שכיחות חוויות של נזק מהימורים ($N = 392$)

לא	כן	במהלך 12 החודשים האחרונים, האם חווית אחד או יותר מהדברים הבאים כתוצאה מההימורים שלך?
42.9%	57.1%	הכסף הזמין עבורך לבזבזים הצטמצם
57.9%	42.1%	החסכונות שלך הצטמצמו
54.6%	45.4%	ההוצאות שלך על בילויים כגון אכילה במסעדות, יציאה לקולנוע ופעילויות פנאי אחרות פחתו
40.1%	59.9%	התחרטת על ההימורים שלך
60.2%	39.8%	הרגשת בושה בגלל ההימורים שלך
87.0%	13.0%	מכרת חפצים אישיים בגלל ההימורים שלך
68.9%	31.1%	הגדלת את מסגרות האשראי שלך
54.6%	45.4%	בילית פחות זמן עם אנשים היקרים לך
62.0%	38.0%	הרגשת מצוקה ביחס להימורים שלך
64.8%	35.2%	הרגשת שאתה/ה כישלון

נזק בהתאם למדד חומרת בעיות ההימורים

כפי שניתן לראות בלוח 65, הנזק שנחווה כתוצאה מהימורים הוא הגבוה ביותר בקטגוריית מהמרים בעייתיים, ולאחריו בקטגוריית מהמרים בסיכון בינוני. הנזק הנמוך ביותר נחוה בקטגוריית מהמרים בסיכון נמוך ומהמרים לא בעייתיים. הבדלים אלה מובהקים ($F = 266.944$; $p < 0.001$). מדד הנזק הממוצע לכלל המשיבים עמד על 4.07 (כלומר, המשיבים חוו בממוצע 4.07 חוויות של נזק מהימורים בשנה החולפת).

לוח 65: הבדלים בין קטגוריית חומרת בעיות ההימורים ביחס לנזק מהימורים ($N=392$)

משתנה	מהמרים לא בעייתיים	מהמרים בסיכון נמוך	מהמרים בסיכון בינוני	מהמרים בעייתיים	מבחן F להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)
מס' תצפיות (לא ממוסקל)	61	57	107	167		
נזק ממוצע מהימורים	0.41a	1.18 _a	2.72 _b	7.26 _c	266.944	< 0.001

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

נפגעים נוספים

כפי שניתן לראות בלוח 66, כ-43.1% מן המשיבים ציינו שבמהלך השנה האחרונה היה בחייהם אדם שמהמר יותר מדי. לרוב היה מדובר בחבר – כ-60.9% מן המשיבים שבחייהם היה אדם כזה ציינו שמדובר בחבר (כ-26.3% מכלל המשיבים). דרגות הקרבה הנפוצות ביותר היו חבר, בן משפחה שאינו מתגורר באותו משק הבית ושאינו בן זוג, בן זוג, והורה.

לוח 66: שיעור הנפגעים הנוספים לפי סוג קרבה ($N = 392$)

האם במהלך השנה האחרונה חשבת שמישהו/מישהי בחייך מהמרת/יתר מדי?	% מכלל המשיבים	% מכלל האנשים שענו "כן"
לא	56.9%	-
כן, מתוכם:	43.1%	-
בן/בת זוג	3.1%	7.1%
הורה	2.6%	5.9%
ילד/ה	0.5%	1.2%
מישהו/מישהי אחרת במשק הבית שלך	1.0%	2.4%
בן/בת משפחה אחרת שאיננה מתגוררת עימך באותו משק בית	5.6%	13.0%
בן/בת זוג לשעבר	0.3%	0.6%
סה"כ שציינו קרובי משפחה	13.0%	30.2%
חברה	26.3%	60.9%
שכנה	1.3%	3.0%
עמיתה לעבודה	1.5%	3.6%
אחרת	1.0%	2.4%

מדד נזק בקרב נפגעים נוספים

הנפגעים הנוספים ($N = 169$) התבקשו לענות האם חוו חוויות שונות המאפיינות נזק מהימורים של אדם קרוב. בלוח 67 מוצגת התפלגות התשובות. החוויה הנפוצה ביותר הייתה כעס על חוסר השליטה בהימורי האדם הקרוב – כ-53.8% מהנפגעים הנוספים דיווחו שחוו זאת בשנה האחרונה. חוויות שכיחות נוספות כללו תחושת מתח רב יותר במערכת היחסים עם האדם שמהמר (47.3%), הנאה פחותה מהזמן אותו המשיב בילה עם האנשים היקרים לו (43.8%) והצטמצמות הכסף הזמין לבזבוזים (40.2%). מדד הנזק לנפגעים הנוספים עמד על 3.75 (כלומר, הם חוו בממוצע 3.75 חוויות), כאשר טווח התשובות הפוטנציאלי היו 0-11.

לוח 67: שכיחות חוויות של נזק בקרב הנפגעים הנוספים ($N = 169$)

לא	כן	במהלך 12 החודשים האחרונים, האם הושפעת באופן אישי כתוצאה מההימורים של מישהו/מישהי אחרת באחד או יותר מהדברים הבאים?
59.8%	40.2%	הכסף הזמין עבורך לבזבוזים הצטמצם
56.2%	43.8%	נהנית פחות מהזמן אותו בילית עם אנשים היקרים לך
60.4%	39.6%	הקדשת פחות זמן להשתתפות באירועים חברתיים (שאינם קשורים בהימורים)
52.7%	47.3%	חשת במתח רב יותר במערכות היחסים שלך עם האדם המהמר (חשדנות, שקרים וכו')
61.5%	38.5%	הרגשת מצוקה בגלל ההימורים שלו/ה
46.2%	53.8%	כעסת על חוסר השליטה שלך בהימורים שלו/ה
60.9%	39.1%	הרגשת חוסר אונים בגלל ההימורים שלו/ה
69.2%	30.8%	טיפלת בעניינים שקשורים להימורים שלו/ה במקום להיות עסוקה/עניינים שלך (כמו עבודה ולימודים)
87.6%	12.4%	הוא/היא העלימו כספים וחפצים ללא הסכמתך המפורשת
76.3%	23.7%	החסכונות שלך הצטמצמו
94.1%	5.9%	היית קורבן של אלימות במשפחה

הרגלים והתנהגויות הנלווים להימור

הימורים בחברה לעומת הימורים לבד

אחת השאלות עסקה בהימורים בחברה לעומת הימורים לבד. כפי שניתן לראות בלוח 68 כ-59.4% מן המשיבים נהגו תמיד או ברוב הזמן להמר לבד, לעומת 18.1% שנהגו לעשות זאת בעיקר עם חברים ומשפחה.

לוח 68: הימורים בחברה לעומת הימורים לבד (N=392)

%	במהלך השנה האחרונה, עם מי את/ה נוהג/ת להמר?
33.9%	תמיד לבד
25.5%	רוב הזמן לבד
22.4%	לפעמים לבד ולפעמים עם חברים או משפחה
9.4%	מידי פעם לבד, אבל רוב הזמן עם חברים או משפחה
8.7%	אני תמיד מהמר/ת עם חברים או משפחה

באילו שעות ביום אנשים נוהגים להמר

בלוח 69 מוצגים נתונים על שעות ביום בהם המשיבים נוהגים להמר. כ-35.5% מן המשיבים דיווחו שאין להם שעה קבועה להימורים. הזמן הפופולרי ביותר עבור אנשים שדיווחו על הימורים בשעה קבועה הוא שעות הערב (30.6%), ואחריהן שעות הלילה (18.4%). חשוב לציין כי המשיבים בדגימה המכוונת יכלו לבחור לענות על יותר מתשובה אחת, לכן סכום האפשרויות הינו גדול מ-100%.

לוח 69: העדפה לשעות ביום בהן נוהגים להמר (N=392)

%	בדרך כלל, באילו משעות היום את/ה נוהג/ת להמר?
7.4%	שעות הבוקר
4.3%	שעות הצהריים
8.2%	שעות אחר הצהריים
30.6%	שעות הערב
18.4%	שעות הלילה
35.5%	אין לי שעה קבועה
9.4%	ברוב שעות היום

הוצאה כספית על הימורים

ההוצאה החודשית הממוצעת על הימורים של המשיבים הייתה 4885.6 שקלים, וההוצאה

החציונית עמדה על 1,000 שקלים בחודש.¹⁷

¹⁷ על מנת לצמצם השפעת תצפיות קיצוניות שיטו את התוצאה, התייחסנו לתצפיות מעל האחוזון ה-99 (בקרוב כלל המהמרים בסיכון, יהודים וערבים כאחד) כעל שוות בערך לתצפיות באחוזון ה-99, שעמדה על 50,000 שקלים בחודש.

שימוש בקצבאות עבור הימורים

כפי שניתן לראות בלוח 70, כ-29.8% מן המשיבים דיווחו שהשתמשו בכסף של קצבה כלשהי עבור ההימורים. כ-7.7% ציינו שהם עושים זאת תמיד, ו 6.9% לעיתים קרובות.

לוח 70: שימוש בקצבאות עבור הימורים (N=392)

האם קרה לך שהשתמשת בכסף של קצבה כלשהי (נכות, ילדים, הבטחת הכנסה וכו') עבור ההימורים שלך?	%
אף פעם	70.2%
לעיתים נדירות	6.6%
לפעמים	8.7%
לעיתים קרובות	6.9%
תמיד	7.7%

צריכת סיגריות ואלכוהול בזמן הימורים

כפי שניתן לראות בלוח 71, כ-33.2% מן המשיבים נוהגים לשתות בזמן הימורים בתדירות כלשהי וכ-52.6% נוהגים לעשן. רק 2.0% מן המשיבים שותים תמיד בזמן הימורים, לעומת 27.0% שמעשנים תמיד.

לוח 71: צריכת אלכוהול וסיגריות בזמן הימורים (N=392)

כאשר אתה/מהמר/ת, באיזו מידה אתה/נוהג/ת...?	לשתות אלכוהול תוך כדי?	לעשן סיגריות תוך כדי?
אף פעם	66.8%	47.4%
לעיתים נדירות	15.6%	4.6%
לפעמים	11.2%	8.9%
לעיתים קרובות	4.3%	12.0%
תמיד	2.0%	27.0%

שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה

אחת השאלות עסקה בשינוי בהרגלי ההימור של השנה החולפת, בעקבות מגיפת הקורונה. כפי שניתן לראות בלוח 72, כ-39.0% מן המשיבים העידו כי בעקבות מגיפת הקורונה חל גידול בתדירות ההימורים שלהם (מהמרים מעט יותר או הרבה יותר), לעומת 14.3% שהעידו כי תדירות ההימור שלהם פחתה בעקבות משבר זה (מהמרים הרבה פחות או מעט פחות).

לוח 72: שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה (N=392)

האם בעקבות משבר הקורונה חל שינוי בתדירות התנהגות ההימורים שלך בהשוואה לתקופה שלפני הקורונה?	%
כיום אני מהמר/ת הרבה יותר	19.1%
מעט יותר	19.9%
אותו דבר	46.7%
מעט פחות	7.4%
כיום אני מהמר/ת הרבה פחות	6.9%

הבדלים בין משתתפים מהמגזר היהודי במדגם המייצג ובין משתתפים מהמגזר היהודי בדגימה המכוונת ביחס להתנהגויות הימורים והתנהגויות נלוות

בתת-פרק זה נשווה בין היהודים מן המדגם המייצג שהשתתפו בהימורים בשנה האחרונה ($N = 1,569$) ובין המשיבים בדגימה המכוונת של יהודים ($N = 392$). חשוב להביא בחשבון שהדגימה המכוונת אינה מייצגת ושישנן השוואות שלא ניתן לעשות או שיש להתייחס לממצאים אלה בזהירות. למשל – ההבדלים בחומרת בעיות ההימורים בין המדגמים נובעים מכך שמדגם אחד התמקד במהמרים בסיכון לבעיות הימורים. עם זאת, ישנם מספר הבדלים בהתנהגויות הימורים ובהתנהגויות מאפיינות הימורים שחשוב לתת עליהם את הדעת.

ראשית, ישנם הבדלים מובהקים סטטיסטית במאפיינים הסביבתיים, הפסיכולוגיים ומאפייני העוני והמחסור של שתי הקבוצות, והם מוצגים בלוח 73. לעומת היהודים המשתתפים בהימורים במדגם המייצג (המייצגים את כלל היהודים המהמרים באוכלוסייה), מהמרים יהודים בדגימה המכוונת נוטים לדווח על רמת לכידות שכונתית נמוכה יותר, על יותר חרדה ודיכאון, על חוללות עצמית פיננסית נמוכה יותר, על תחושת עוני גבוהה יותר ועל יותר מחסור חומרי.

לוח 73: הבדלים בין מהמרים יהודים במדגם המייצג לבין יהודים בדגימה המכוונת ביחס למאפיינים סביבתיים, פסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור ($N = 1961$)

מדד	מדגם מייצג – יהודים שהימרו	דגימה מכוונת – יהודים	מבחן t להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מדד כהן לגודל האפקט (Cohen's d)
מספר תצפיות (לא ממושקל)	1,569	392			
לכידות שכונתית ממוצעת של שכונת המגורים (5-25)	16.84	15.77	4.683	< 0.001	0.295
תחושת דיכאון ממוצעת (0-6)	1.70	2.13	-4.451	< 0.001	-0.284
תחושת חרדה ממוצעת (0-6)	1.50	2.23	-7.065	< 0.001	-0.466
ממוצע תחושת חוללות עצמית פיננסית (6-24)	16.30	14.96	5.931	< 0.001	0.374
ממוצע תחושת עוני סובייקטיבי (0-6)	1.16	1.56	-3.794	< 0.001	-0.243
ממוצע סולם מחסור חומרי (0-6)	0.40	0.67	-3.657	< 0.001	-0.242

שנית, בקרב שתי הקבוצות קיימים הבדלים בהתנהגות ההימורים, כפי שניתן לראות בלוח 74. בעוד ש-61.0% מהיהודים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורים מקוונים, רק 18.4% מן היהודים המשתתפים בהימורים במדגם המייצג השתתפו בסוג הימור זה ($p < 292.104$; $X^2 = 0.001$). כמו כן, בעוד ש-63.3% מהיהודים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורים לא חוקיים, רק 11.3% מן המשתתפים בהימורים במדגם המייצג השתתפו בסוג הימור זה ($p < 505.658$; $X^2 =$

0.001). בנוסף, בעוד ש-58.2% מהיהודים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורי ספורט, רק 13.3% מן היהודים המשתתפים בהימורים במדגם המייצג השתתפו בהימורים אלה ($p < X^2 = 368.216$;
0.001). גם בהשתתפות בהימורים מפוקחים קיים הבדל מובהק סטטיסטית בין שתי הקבוצות, אך בשני מדגמים אלה הרוב המכריע משתתף בהימורים מפוקחים.

לוח 74: הבדלים בין מהמרים יהודים במדגם המייצג לבין יהודים בדגימה המכוונת ביחס ל התנהגויות הימורים (N = 1961)

מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's) (V	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	דגימה מכוונת – יהודים	מדגם מייצג – יהודים שמהמרים	התנהגויות הימורים
			392	1,569	מספר תצפיות (לא ממושקל)
0.038	0.092	2.833	95.4%	93.1%	משתתפים בהימורים פיזיים
0.381	< 0.001	292.104	61.0%	18.4%	משתתפים בהימורים מקוונים
0.097	< 0.001	19.078	94.1%	86.0%	משתתפים בהימורים מפוקחים
0.502	< 0.001	505.658	63.3%	11.3%	משתתפים בהימורים לא חוקיים
0.428	< 0.001	368.216	58.2%	13.3%	משתתפים בהימורי ספורט

שלישית, ישנם הבדלים מובהקים סטטיסטית במספר התנהגויות והרגלים הנלווים להימורים, כפי שניתן לראות לוח 75. המשיבים בדגימה המכוונת של יהודים שמהמרים נוטים יותר לשלב בין הימורים לבד והימורים בחברה ($X^2 = 133.357$; $p < 0.001$), לעומת יהודים המשתתפים בהימורים במדגם המייצג אשר רובם נוטים להמר לבד. כמו כן, בעוד שמשיבים בדגימה המכוונת דיווחו על כך שהם מהמרים יותר מאז מגיפת הקורונה, יהודים שהשתתפו בהימורים במדגם המייצג דיווחו על הפחתה ($X^2 = 293.447$; $p < 0.001$). ולבסוף, לעומת יהודים מהמדגם המייצג, המשיבים בדגימה המכוונת נוטים לשתות ($X^2 = 128.342$; $p < 0.001$) ולעשן ($X^2 = 367.595$; $p < 0.001$) לעיתים קרובות יותר בזמן שהם מהמרים, ואף משתמשים לעיתים יותר קרובות בקצבאות רווחה כדי להמר ($X^2 = 326.700$; $p < 0.001$).

לוח 75: הבדלים בין מהמרים יהודים במדגם המייצג לבין יהודים בדגימה המכוונת ביחס להרגלים והתנהגויות נלווים להימור (N = 372)

מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's) (V	מובהקות סטטיסטית להבדלים בין הקבוצות (p value)	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	דגימה מכוונת – יהודים	מדגם מייצג – יהודים שמהמרים	התנהגות נלווית
			392	1,569	מספר תצפיות (לא ממושקל)
0.258	< 0.001	133.357			הימורים בחברה לעומת הימורים לבד
			33.9% _b	51.3% _a	תמיד לבד
			25.5% _b	12.1% _a	רוב הזמן לבד
			22.4% _b	11.8% _a	לפעמים לבד ולפעמים עם חברים או משפחה
			9.4% _b	3.6% _a	רוב הזמן עם חברים או משפחה
			8.7% _b	21.2% _a	תמיד עם חברים או משפחה
0.382	< 0.001	293.447			שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה
			19.1% _b	1.7% _a	הרבה יותר
			19.9% _b	7.3% _a	מעט יותר
			46.7% _b	64.4% _a	אותו דבר
			7.4% _a	5.7% _a	מעט פחות
			6.9% _b	21.0% _a	הרבה פחות
0.257	< 0.001	132.595			צריכת אלכוהול בזמן הימורים
			66.8% _b	89.6% _a	אף פעם
			15.6% _b	4.0% _a	לעיתים נדירות
			11.2% _b	4.3% _a	לפעמים
			6.4% _b	2.2% _a	לעיתים קרובות או תמיד
0.436	< 0.001	382.074			צריכת סיגריות בזמן הימורים
			47.4% _b	84.7% _a	אף פעם
			4.6% _a	3.6% _a	לעיתים נדירות
			8.9% _a	6.5% _a	לפעמים
			12.0% _b	2.6% _a	לעיתים קרובות
			27.0% _b	2.5% _a	תמיד
0.429	< 0.001	369.614			שימוש בקצבאות עבור הימורים
			70.2% _b	97.9% _a	אף פעם
			6.6% _b	1.1% _a	לעיתים נדירות
			8.7% _b	0.7% _a	לפעמים
			6.9% _b	0.1% _a	לעיתים קרובות
			7.7% _b	0.1% _a	תמיד

הערות: בגלל מספר התצפיות הנמוך בחלק מהקטגוריות, אוחדו שתי הקטגוריות "לעיתים קרובות" ו"תמיד" לקטגוריה "לעיתים קרובות או תמיד" לצורך ביצוע המבחן הסטטיסטי של צריכת אלכוהול. האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

ממצאים (חלק ג') –

דגימה מכוונת: מגזר ערבי

פרק זה מתמקד בדגימה המכוונת של משתתפים מהמגזר הערבי שהתקיימה בנוסף לדגימה המייצגת. כאמור, נכללו בה 315 משיבים ערבים מעל גיל 18 אשר הימרו לפחות פעמיים בחודש האחרון. הפרק ידון בהתנהגויות ההימורים שלהם בהתאם למידת המעורבות בהימורים, והאופן בו מתקיימים ההימורים – מבחינת מיקום (פיזי), או במרשתת. כן יוצגו מאפייני המהמרים לפי סוגי הימורים (למשל לוטו, כרטיסי גירוד, משחקי קלפים, ועוד) ואופני הימורים (למשל באופן מקוון או במקום פיזי), ויוצגו גם מאפיינים סביבתיים ופסיכולוגיים של המהמרים, התנהגויות והרגלים הנלווים להימור, חומרת בעיות ההימורים, ונזק מהימורים.

שכיחות התנהגויות הימורים

כ-97.8% מן המשיבים הימרו במקום פיזי בשנה האחרונה, ו-45.7% מהם הימרו באופן מקוון. כ-99.4% מכלל המשיבים במחקר השתתפו בהימורים חוקיים, ו-45.7% מן המשיבים השתתפו בהימורים לא חוקיים. כ-45.1% מן המשיבים השתתפו גם בהימורים חוקיים וגם בהימורים לא חוקיים. סוגי ההימורים הפופולריים ביותר בדגימה המכוונת של ערבים שמהמרים היו הימורים המפוקחים על ידי המדינה כמו לוטו, צ'אנס, כרטיסי גירוד, וטוטו ווינר.

המשיבים בדגימה המכוונת של ערבים שמהמרים הוציאו במוצע כ-2,669 שקלים בחודש על הימורים, אך מחצית מהם הוציאו פחות מ-700 שקלים בחודש. הם נטו לרוב להמר לבד, ללא שעה קבועה ביום המוקדשת להימורים. רבים מהם נהגו לצרוך סיגריות ואלכוהול בתדירות כלשהי בזמן הימורים, ו-25.7% ציינו כי הם תמיד מעשנים בזמן הימורים. רבים מהם גם ציינו כי הם נוהגים להשתמש בקצבאות עבור הימורים בתדירות כלשהי, אך רק 1.3% מהם ציינו כי הם עושים זאת תמיד. כ-40.3% מהם ציינו כי המניע העיקרי שהם מהמרים היא לצורך ריגוש, בילוי או הנאה ו-39.7% ציינו שזה כדי להרוויח כסף.

כ-42.9% מן המשיבים סווגו כמהמרים בעייתיים, 32.1% סווגו בסיכון בינוני, 14.0% סווגו בסיכון נמוך, ו-11.1% מן המשיבים סווגו כמהמרים לא בעייתיים. כ-30.5% מן המשיבים העידו שהייתה להם בעיית הימורים בעבר, ורובם (82.3%) סווגו כמהמרים בעייתיים גם לפי הדיווח שלהם במדד חומרת התנהגות ההימורים בשנה החולפת.

מרבית המשיבים חוו גם חוויות של נזק מהימורים, כגון תחושת חרטה על ההימורים והצטמצמות הכסף הזמין לבזבזים. ל-67.3% מן המשיבים היה אדם בחייהם עליו הם העידו

שהוא מהמר יותר מדי, בדרך כלל חבר, ושיעור גבוה מהם גם חווה נזק מאדם זה, כגון הרגשת מצוקה בשל ההימורים המופרזים שלו. כאשר המשתתפים במחקר נשאלו למי יפנו במידה ולהם או לקרוב משפחתם תהיה בעיית הימורים, מרביתם, כ-38.1%, ציינו שלא יפנו לאף אחד, ורק 1.6% ציינו מרכז גמילה של משרד הרווחה.

באופן מפתיע, לעומת מהמרים ערבים במדגם המייצג, המשיבים במדגם זה נטו לדווח על פחות דיכאון ותחושת עוני, ועל רמה גבוהה יותר של חוללות עצמית פיננסית, ונטו יותר להמר בחברה. בנוסף, הם נטו לשתות ולעשן בזמן הימורים ולעשות שימוש בקצבאות לעיתים קרובות יותר, ואף הגבירו את ההימורים שלהם בעקבות משבר הקורונה.

ולבסוף, ההבדלים בהתנהגות ההימורים ובהתנהגויות מאפיינות הימורים בין המשיבים מהמגזר הערבי למשיבים מהמגזר היהודי משתי הדגימות המכוונות היו מעטים יחסית. משיבים ערבים נטו יותר לעשן בזמן ההימורים ופחות לעשות שימוש בקצבאות. משיבים ערבים בדגימה המכוונת גם דיווחו על רמה גבוהה יותר של לכידות שכונתית, בהשוואה למשיבים היהודים.

מניע עיקרי להימורים

כפי שניתן לראות בלוח 76, המניע העיקרי להימורים שצוין הכי הרבה היה "ריגוש/בילוי או הנאה" (40.3%) ואחריה "לזכות בכסף" (39.7%). למרות שהרוב הגדול של המשיבים השתתפו בהימור שמפוקח על ידי המדינה שהכנסותיו משמשות למטרות ציבוריות (הימורי מפעל הפיס וטוטו ווינר), רק 0.3% ציינו את המניע "לתמוך במטרות ראויות אותן מקדמת תעשיית ההימורים".

לוח 76: מניע עיקרי להימורים (N=315)

כיצד היית מגדיר/ה את הסיבה העיקרית להימורים שלך?	%
ריגוש/בילוי או הנאה	40.3%
לזכות בכסף	39.7%
לפתח את המיומנויות שלי	1.3%
תחרותיות או אתגר	6.0%
להיות בחברת אנשים	4.4%
לתמוך במטרות ראויות אותן מקדמת תעשיית ההימורים	0.3%
להירגע, לברוח או להקל על מתח	5.1%
זה נותן לי להרגיש טוב לגבי עצמי	2.5%
אחר	0.3%

מידת המעורבות בהתנהגויות הימורים לפי סיווגים עיקריים

סוגי הימורים

בלוח 77 מוצגת שכיחות המשתתפים בסוגי הימורים ביחס לתדירות. כל המשתתפים

במדגם הימרו בשנה החולפת.

לוח 77: שכיחויות ההשתתפות של כל סוג הימור (N=315)

שכיחות השתתפות בשנה האחרונה	כלל לא	1-2 פעמים בשנה	מספר פעמים פעמים אחד כל חודש	1-3 פעמים בחודש אך לא כל שבוע	כל שבוע או יותר
לוטו	24.8%	7.6%	18.4%	21.6%	27.6%
צ'אנס, פיס 123,777	26.3%	8.3%	11.4%	19.0%	34.9%
כרטיסי גירוד	26.3%	8.6%	19.0%	24.8%	21.3%
הימורי ספורט של הטוטו ווינר	30.8%	7.9%	13.7%	19.0%	28.6%
הימורי ספורט שאינם באמצעות הטוטו ווינר	72.7%	9.2%	7.9%	5.4%	4.8%
מרוצי סוסים	91.4%	4.1%	1.6%	1.9%	1.0%
מכונות מזל	73.7%	12.4%	7.6%	3.2%	3.2%
משחקי שולחן	66.0%	16.2%	10.8%	3.8%	3.2%
משחקי קלפים	59.7%	14.6%	11.4%	6.7%	7.6%
בינגו עבור כסף	89.2%	6.0%	2.2%	1.9%	0.6%
הימורים בבורסה	79.0%	8.6%	6.0%	4.1%	2.2%
אחר	94.9%	2.5%	2.2%	0.0%	0.3%

סוגי ההימורים הנפוצים ביותר בקרב האוכלוסייה הערבית שנדגמה היה הלוטו, עם 75.2% מהמשתתפים שהימרו בו לפחות פעם אחת, צ'אנס, פיס 123,777 (73.7%) כרטיסי גירוד (73.7%), והימורי ספורט של הטוטו ווינר (69.2%). סוג ההימור הכי פחות שכיח היה מרוצי סוסים, עם 8.6% מהמשתתפים שהימרו בו בשנה החולפת. יש לזכור, עם זאת, שמרבית האנשים שנדגמו בדגימה המכוונת של ערבים שמהמרים נדגמו בתחנות הימורים פיזיים מפוקחים, כמו דוכני פיס וטוטו, מה שמשפיע על התוצאות. בנוסף להשתתפות אקטיבית בהימורים, ל-32.4% מהמשיבים היה גם מנוי של מפעל הפיס. כ-71.7% מן המהמרים הערבים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורי ספורט כלשהם, בין אם באמצעות הטוטו ווינר או בהימורי ספורט אחרים.

מיקום ואופן ההימור

כ-97.8% מן המשיבים הימרו במקום פיזי בשנה האחרונה, ו-45.7% מהם הימרו באופן מקוון. בלוח 78 מפורטת שכיחות סוגי ההימורים בהתאם לאופן בו הם מתבצעים (באמצעות הרשת, בדוכנים וכו'). סוגי ההימורים שבהם הימורים מקוונים הם הנפוצים ביותר הם הימורים בבורסה, מרוצי סוסים והימורי ספורט שאינם באמצעות הטוטו ווינר, 86.4%, 70.4% ו-68.5% ממי שהשתתפו בסוגי ההימורים האלה, בהתאמה, ציינו שהימרו בדרך כלל באמצעי מקוון.

האמצעי המקוון הפופולרי ביותר בהימורי טוטו מקוונים היה האפליקציה, בעוד בסוגי ההימורים האחרים שנבדקו (למעט משחקי שולחן) האמצעי המקוון הפופולרי ביותר היה "ברשת האינטרנט, באמצעות הטלפון הנייד" (כלומר, לא באמצעות אפליקציה).

באופן כללי, סוגי ההימורים עבורם הימורים במקום פיזי (בארץ או בחו"ל) היו הנפוצים ביותר הם הימורי ספורט באמצעות הטוטו ווינר (74.8% מהמשתתפים בסוג הימור זה), משחקי שולחן (69.2%), ומכונות מזל (63.9%). הימורים במקום פיזי בארץ הם הכי נפוצים בהימורי ספורט באמצעות הטוטו ווינר, בביגו עבור כסף ומשחקי קלפים. סוגי ההימורים בהם הימור במקום פיזי בחו"ל הוא הנפוץ ביותר הם משחקי שולחן ומכונות מזל. יש לציין שעבור סוגי הימורים המופעלים על ידי מפעל הפיס, לא היתה אפשרות מענה ביחס למקום ההימור.

לוח 78: אמצעי ההימורים (N=315)

אחר	הימורים בבורסה	ביגו עבור כסף	משחקי קלפים	משחקי שולחן	מכונות מזל	מרוצי סוסים	הימורי ספורט שאינם באמצעות הטוטו ווינר	הימורי ספורט באמצעות הטוטו ווינר	אמצעי הימור/סוג הימור
22.0%	24.2%	14.7%	12.6%	12.1%	12.0%	14.8%	18.5%	10.1% (באתר)	במרשתת, באמצעות מחשב אישי
28.0%	30.3%	20.6%	18.1%	12.1%	18.1%	37.0%	31.5%		במרשתת, באמצעות טלפון נייד
14.0%	27.3%	8.8%	14.2%	5.6%	6.0%	3.7%	16.3%	15.1%	באפליקציה, באמצעות טלפון נייד
0.0%	4.5%	5.9%	0.8%	0.9%	0.0%	14.8%	2.2%	-	וואטסאפ או טלגרם של סוכן הימורים
32.0%	1.5%	41.2%	29.1%	20.6%	26.5%	22.2%	19.6%	74.8%	מקומות הימורים בישראל
4.0%	0.0%	8.8%	25.2%	48.6%	37.3%	7.4%	12.0%	-	מקומות הימורים בחו"ל
-	4.5%	-	-	-	-	-	-	-	פקיד בנק
-	7.6%	-	-	-	-	-	-	-	חברת השקעות/ברוקר

מעורבות בהימורים בהתאם למידת החוקיות

בנוסף, 99.0% מן המשיבים השתתפו בשנה האחרונה בהימורים מפוקחים (הימורים בטוטו ווינר או כאלה המופעלים על ידי מפעל הפיס). 97.1% מן המשיבים השתתפו בהימורים מפוקחים במקום פיזי (כמו תחנות טוטו ולוטו) ו-17.5% השתתפו בהימורים מפוקחים באופן מקוון (כמו אתר הטוטו). כ-45.7% מן המשיבים השתתפו בהימורים לא חוקיים. מתוכם, 20.7%

עשו זאת במקומות פיזיים, ו-33.0% עשו זאת באופן מקוון. 45.1% מן המשיבים השתתפו גם בהימורים חוקיים וגם בהימורים לא חוקיים.¹⁸

נגישות להימורים

כפי שניתן לראות בלוח 79, כ-85.7% מן המשיבים ציינו שיהיה להם קל מאוד או די קל למצוא מקום נוח להמר. כ-81.6% ציינו את זה לגבי מציאת מקום הימורים שנוח ללכת אליו וכ-86.3% לגבי הגעה למקומות שיש בהם הימורים. כ-84.5% אמרו אותו הדבר לגבי הימורים מבלי לחכות בתור וכ-84.2% - לגבי למצוא מקום נוח שפתוח כשיש זמן פנוי.

לוח 79: נגישות להימורים (N=315)

קשה מאוד	די קשה	די קל	קל מאוד	עד כמה קל או קשה יהיה לך
6.7%	7.6%	25.4%	60.3%	למצוא מקום נוח בו תוכלי להמר
6.3%	12.1%	26.0%	55.6%	למצוא מקום הימורים שנוח ללכת אליו
7.0%	6.7%	22.5%	63.8%	להגיע למקומות שיש בהם הימורים
7.0%	8.6%	26.7%	57.8%	להמר במקומות שנוח להמר בהם מבלי לחכות בתור
5.7%	10.2%	28.3%	55.9%	למצוא מקום הימורים נוח שפתוח כאשר יש לך זמן פנוי

הימורים בחו"ל

כפי שהוזכר גם בפרק הממצאים אודות המדגם המייצג, גם כאן, המשתתפים במחקר נשאלו על הימורים בחו"ל בשתי צורות: שאלה כללית על מספר הפעמים בהם נסעו להמר בחו"ל בשנה החולפת וכן ניתנה להם האפשרות לציין מקומות הימורים בחו"ל כאמצעי ההימורים העיקרי בחלק מסוגי ההימורים. כ-29.8% מהמשיבים ציינו שנסעו לחו"ל כדי להמר לפחות פעם אחת בשנה החולפת, מתוכם 24.1% עשו זאת רק פעם או פעמיים בשנה, 4.4% עשו זאת מספר פעמים בשנה אך לא כל חודש, 1.0% עשו זאת מספר פעמים בחודש אך לא מדי שבוע, ו-0.3% עשו זאת לפחות פעם בשבוע.

מדד חומרת בעיות ההימורים (PGSI)

בלוח 80 מוצגת שכיחות ההיגדים שמאפיינים אנשים הסובלים מבעיית הימורים. ההיגד הנפוץ ביותר היה לחזור כדי לנסות להרוויח חזרה כסף שהופסד – כ-77.1% מכלל המשתתפים בהימורים דיווחו שעשו זאת בשנה האחרונה.

¹⁸ אם כוללים את כל ההימורים החוקיים, גם אלה שאינם מפורחים, מוצאים כי 99.4% מכלל המשיבים השתתפו בהימורים כאלה, וכי 45.1% מכלל המשיבים הימרו גם בהימורים חוקיים וגם בהימורים לא חוקיים.

לוח 80: שכיחות היגדים של חומרת בעיות ההימורים (N=315)

כמעט תמיד	רוב הזמן	לפעמים	אף פעם	במהלך 12 החודשים האחרונים, באיזה תדירות
7.3%	17.1%	39.4%	36.2%	הימרת יותר מאשר יכולת להרשות לעצמך להפסיד בפועל
6.7%	17.5%	34.0%	41.9%	היה לך צורך להמר בסכומי כסף גדולים יותר בכדי להגיע לאותה רמת ריגוש
21.0%	23.2%	33.0%	22.9%	חזרת בכדי לנסות להרוויח בחזרה את הכסף שהפסדת
3.2%	4.8%	14.0%	78.1%	הלווית כסף או מכרת משהו כדי שיהיה לך כסף להימורים
10.8%	12.7%	29.2%	47.3%	הרגשת שאולי יש לך בעיה עם ההימורים
6.0%	7.9%	19.7%	66.3%	ההימורים גרמו לך בעיות בריאותיות כלשהן כולל מתח או חרדה
11.4%	12.4%	31.4%	44.8%	אנשים מתחו ביקורת על ההימור שלך או אמרו לך שיש לך בעיית הימורים, בין אם חשבת שזה נכון או לא
9.5%	7.3%	17.8%	65.4%	ההימורים שלך גרמו לבעיות כלכליות לך או לבני משק הבית שלך
15.2%	15.2%	31.1%	38.4%	הרגשת אשמה לגבי האופן בו אתה/ה מהמרת/ת או לגבי מה שקורה כאשר אתה/ה מהמרת/ת

המשיבים חולקו לארבע קטגוריות של חומרת בעיות ההימורים אותה חווה הפרט, בדומה לחלוקה שנעשתה עבור המדגם המייצג, גם כאן סווגו המשיבים לארבע קטגוריות של חומרת בעיות ההימורים: מהמרים לא בעייתיים (ציון 0), מהמרים בסיכון נמוך (ציון 1-2), מהמרים בסיכון בינוני (ציון 3-7) ומהמרים בעייתיים (ציון 8 ומעלה). כפי שניתן לראות בלוח 81, רק 11.1% מן המשיבים מסווגים כמהמרים לא בעייתיים, 14.0% מסווגים כמהמרים בסיכון נמוך, 32.1% מסווגים בסיכון בינוני ו-42.9% אחוזים מסווגים כמהמרים בעייתיים.

לוח 81: התפלגות חומרת בעיות ההימורים (N=315)

חומרת בעיות הימורים	%
מהמרים לא בעייתיים	11.1%
מהמרים בסיכון נמוך	14.0%
מהמרים בסיכון בינוני	32.1%
מהמרים בעייתיים	42.9%

דיווח עצמי על בעיות הימורים בעבר

המשתתפים במחקר נשאלו גם אם לפני השנה החולפת הם הרגישו שיש להם בעיית הימורים או האם מישהו מסביבתם אמר להם שיש להם בעיית הימורים. כפי שניתן לראות בלוח 82, כ-30.5% מן המשיבים דיווחו שהייתה להם בעיית הימורים בעבר. מתוכם, 82.3% סווגו כמהמרים בעייתיים גם לפי מדד חומרת בעיות ההימורים שנמדד עבור השנה החולפת. מבין המשיבים שלא דיווחו על בעיה כזו, 25.6% סווגו כמהמרים בעייתיים.

לוח 82: דיווח עצמי על בעיית הימורים בעבר (N=315)

לא	כן	האם את/ה חושב/ת שהייתה לך בעיית הימורים בעבר (לפני יותר משנה), <u>או</u> שאמרו לך אי פעם בעבר שיש לך בעיית הימורים?
15.5%	1.0%	מהמרים לא בעייתיים
19.2%	2.1%	מהמרים בסיכון נמוך
39.7%	14.6%	מהמרים בסיכון בינוני
25.6%	82.3%	מהמרים בעייתיים

למי היית פונה במקרה של בעיית הימורים?

כפי שניתן לראות בלוח 83, במקרה של בעיית הימורים שלהם או של בני משפחתם, כ-38.1% מהמשיבים ציינו כי לא יפנו לאף אחד. כ-32.1%, היו פונים בבקשה לסיוע מבני משפחה. רק 1.6% מן המשיבים ראו במרכזי גמילה של משרד הרווחה כמקור לקבלת עזרה.

לוח 83: גורם עיקרי לפנייה לסיוע בבעיות הימורים (N=315)

%	במידה שלך או למישהו/מישהי מבני/בנות המשפחה שלך יש או תהיה בעיית הימורים, מי הגורם העיקרי אליו תפנה/י לסיוע?
32.4%	בן/בת משפחה
20.0%	חבר/ה
1.3%	רופא/ת משפחה
1.3%	מהמרים אנונימיים (GA)
1.6%	מרכז גמילה של משרד הרווחה
1.9%	עמותה לטיפול בהתמכרויות
0.6%	פסיכולוגית או פסיכיאטרית
1.3%	מטפלת אחר
1.6%	איש/אשת דת (רב/כומר/קאדי/קס וכו')
38.1%	לא אפנה לאף אחד/אחת, סומך/ת רק על עצמי

מאפיינים סביבתיים, פסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור

בלוח 84 מוצגים מאפיינים סביבתיים ופסיכולוגיים, וכן מאפייני עוני ומחסור בדגימה המכוונת של ערבים שמהמרים.

לוח 84: מאפיינים סביבתיים ופסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור (N=315)

מדד	ממוצע	סטיית תקן
לכידות שכונתית ממוצעת של שכונת המגורים (5-25)	16.65	3.89
תחושת דיכאון ממוצעת (0-6)	2.10	1.70
תחושת חרדה ממוצעת (0-6)	2.22	1.80
ממוצע תחושת חוללות עצמית פיננסית (6-24)	14.82	4.07
ממוצע תחושת עוני סובייקטיבי (0-6)	1.75	1.78
ממוצע סולם מחסור חומרי (0-6)	0.72	1.52

מדד נזק מהימורים

המשיבים שהשתתפו בהימורים התבקשו לענות האם חוו חוויות שונות המאפיינות נזק מהימורים. בלוח 85 מוצגת שכיחות החוויות המאפיינות נזק מהימורים. החוויה הנפוצה ביותר הייתה תחושת חרטה על ההימורים – כ-53.3% מכלל המשתתפים בהימורים דיווחו שחוו זאת בשנה האחרונה, ו כ 52.7% דיווחו על הצטמצמות הכסף הזמין לבזבזים (52.7%).

לוח 85: שכיחות חוויות של נזק מהימורים ($N = 315$)

לא	כן	במהלך 12 החודשים האחרונים, האם חווית אחד או יותר מהדברים הבאים כתוצאה מההימורים שלך?
47.3%	52.7%	הכסף הזמין עבורך לבזבזים הצטמצם
52.4%	47.6%	החסכונות שלך הצטמצמו
54.3%	45.7%	ההוצאות שלך על בילויים כגון אכילה במסעדות, יציאה לקולנוע ופעילויות פנאי אחרות פחתו
46.7%	53.3%	התחרטת על ההימורים שלך
62.9%	37.1%	הרגשת בושה בגלל ההימורים שלך
89.2%	10.8%	מכרת פנצים אישיים בגלל ההימורים שלך
76.2%	23.8%	הגדלת את מסגרות האשראי שלך
60.0%	40.0%	בילית פחות זמן עם אנשים היקרים לך
64.4%	35.6%	הרגשת מצוקה ביחס להימורים שלך
67.0%	33.0%	הרגשת שאת/ה כישלון

נזק בהתאם למדד חומרת בעיות ההימורים

מדד הנזק הממוצע לכלל המשיבים עמד על 3.80 (כלומר, המשיבים חוו בממוצע 3.80 חוויות של נזק מהימורים בשנה החולפת), כאשר טווח הציון האפשרי נע בין 0 ל-10. כפי שניתן לראות בלוח 86, הנזק שנחווה כתוצאה מהימורים הוא הגבוה ביותר בקטגוריית המהמרים הבעייתיים, ולאחריו בקטגוריות מהמרים בסיכון בינוני. הנזק הנמוך ביותר נחווה בקטגוריות מהמרים בסיכון נמוך ומהמרים לא בעייתיים. הבדלים אלה מובהקים ($F = 153.789$; $p < 0.001$).

לוח 86: הבדלים בין קטגוריות חומרת בעיות ההימורים בנוק מהימורים ($N=315$)

משתנה	מהמרים לא בעייתיים	מהמרים בסיכון נמוך	מהמרים בסיכון בינוני	מהמרים בעייתיים	מבחן F להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)
מס' תצפיות (לא ממושקל)	35	44	101	135		
נזק ממוצע מהימורים	0.23a	0.77a	2.58b	6.61c	153.789	< 0.001

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

נפגעים נוספים

כפי שניתן לראות בלוח 87, כ-67.3% מן המשיבים ציינו שבמהלך השנה האחרונה היה בחייהם אדם שמהמר יותר מדי. לרוב היה מדובר בחבר – כ-60.4% מן המשיבים שבחייהם היה אדם כזה ציינו שמדובר בחבר (כ-40.6% מכלל המשיבים). דרגות הקרבה הנפוצות ביותר היו חבר, בן משפחה שאינו מתגורר באותו משק הבית (ואינו בן זוג, הורה, או ילד) ובן משפחה (שאינו בן זוג, הורה, או ילד) במשק הבית.

לוח 87: שיעור הנפגעים הנוספים לפי סוג קרבה ($N = 315$)

האם במהלך השנה האחרונה חשבת שמישהו/מישהי בחייך מהמרת יותר מדי?	% מכלל המשיבים	% מכלל הא/נשים שענו "כן"
לא	32.7%	-
כן, מתוכם:	67.3%	-
בן/בת זוג	3.5%	5.2%
הורה	1.9%	2.8%
ילד/ה	0.0%	0.0%
מישהו/מישהי אחרת במשק הבית שלך	6.0%	9.0%
בן/בת משפחה אחרת שאינו/ה מתגורר/ת עימך באותו משק בית	8.9%	13.2%
בן/בת זוג לשעבר	0.3%	0.5%
סה"כ שצינו קרובי משפחה	13.0%	30.2%
חברה	40.6%	60.4%
שכנה	1.6%	2.4%
עמיתה לעבודה	2.9%	4.2%
אחרת	1.6%	2.4%

מדד נזק לנפגעים נוספים

הנפגעים הנוספים ($N=212$) התבקשו לענות האם חוו חוויות שונות המאפיינות נזק מהימורים של אדם קרוב. לוח 88 מוצגת התפלגות התשובות. החוויה הנפוצה ביותר הייתה כעס על חוסר השליטה בהימורי האדם הקרוב – כ-50.0% מהנפגעים הנוספים דיווחו שחוו זאת בשנה האחרונה. חוויות שכיחות נוספות כללו הרגשת מצוקה בגלל ההימורים שלו (39.2%), הצטמצמות החסכוניות (38.2%) ותחושת מתח רב יותר במערכת היחסים עם האדם שמהמר (37.7%). מדד הנזק הממוצע לנפגעים הנוספים עמד על 3.73 (כלומר, הם חוו בממוצע 3.73 חוויות).

לוח 88: שכיחות חוויות של נזק לנפגעים הנוספים (N = 212)

לא	כן	במהלך 12 החודשים האחרונים, האם הושפעת באופן אישי כתוצאה מההימורים של מישו/מישהי אחר/ת באחד או יותר מהדברים הבאים?
62.7%	37.3%	הכסף הזמין עבורך לבזבזים הצטמצם
64.6%	35.4%	נהנית פחות מהזמן אותו בילית עם אנשים היקרים לך
67.0%	33.0%	הקדשת פחות זמן להשתתפות באירועים חברתיים (שאינם קשורים בהימורים)
62.3%	37.7%	חשת במתח רב יותר במערכות היחסים שלך עם האדם המהמר (חשדנות, שקרים וכו')
60.8%	39.2%	הרגשת מצוקה בגלל ההימורים שלו/ה
50.0%	50.0%	כעסת על חוסר השליטה שלך בהימורים שלו/ה
62.7%	37.3%	הרגשת חוסר אונים בגלל ההימורים שלו/ה
64.2%	35.8%	טיפולת בעניינים שקשורים להימורים שלו/ה במקום להיות עסוקה/ה בעניינים שלך (כמו עבודה ולימודים)
76.9%	23.1%	הוא/היא העלימו כספים וחפצים ללא הסכמתך המפורשת
61.8%	38.2%	החסכונות שלך הצטמצמו
94.3%	5.7%	היית קורבן של אלימות במשפחה

הרגלים והתנהגויות הנלווים להימור

הימורים בחברה לעומת הימורים לבד

אחת השאלות עסקה בהימורים בחברה לעומת הימורים לבד. כפי שניתן לראות בלוח 89, כ-55.5% מן המשיבים נהגו תמיד או ברוב הזמן להמר לבד, לעומת 24.7% שנהגו לעשות זאת עם חברים ומשפחה.

לוח 89: הימורים בחברה לעומת הימורים לבד (N=315)

%	במהלך השנה האחרונה, עם מי את/ה נוהגת להמר?
29.5%	תמיד לבד
26.0%	רוב הזמן לבד
19.7%	לפעמים לבד ולפעמים עם חברים או משפחה
11.4%	מידי פעם לבד, אבל רוב הזמן עם חברים או משפחה
13.3%	אני תמיד מהמר/ת עם חברים או משפחה

באילו שעות ביום אנשים נוהגים להמר

בלוח 90 מוצגים נתונים על שעות ביום בהם המשיבים נוהגים להמר. כ-34.8% מכלל המהמרים בשנה החולפת דיווחו שאין להם שעה קבועה להימורים. הזמן הפופולרי ביותר עבור מהמרים בעלי שעה קבועה הוא שעות הלילה (27.9%), ואחריהן שעות הערב (25.4%). חשוב לציין כי המשיבים יכלו לבחור יותר מזמן אחד, ולכן סכום האפשרויות הינו גדול מ-100%.¹⁹

¹⁹ כ-29 משיבים קיבלו שאלון בו הם יכלו לבחור רק אפשרות בודדת, אך ההשפעה על התוצאות זניחה.

לוח 90: העדפה לשעות ביום בהן נוהגים להמר (N=315)

בדרך כלל, באילו משעות היום אתה נוהגת להמר?	%
שעות הבוקר	5.2%
שעות הצהריים	6.6%
שעות אחר הצהריים	12.3%
שעות הערב	25.4%
שעות הלילה	27.9%
אין לי שעה קבועה	34.8%
ברוב שעות היום	4.8%

הוצאה כספית על הימורים

ההוצאה החודשית הממוצעת על הימורים של המשיבים הייתה 2,669 שקלים. ההוצאה

החציונית עמדה על 700 שקלים בחודש.²⁰

שימוש בקצבאות עבור הימורים

כפי שניתן לראות בלוח 91, כ-23.2% מן המשתתפים שהימרו בשנה החולפת דיווחו

שהשתמשו בכסף של קצבה כלשהי עבור ההימורים. כ-1.3% דיווחו שהם עושים זאת תמיד.

לוח 91: שימוש בקצבאות עבור הימורים (N=315)

האם קרה לך שהשתמשת בכסף של קצבה כלשהי (נכות, ילדים, הבטחת הכנסה וכו') עבור ההימורים שלך?	%
אף פעם	76.8%
לעיתים נדירות	9.8%
לפעמים	8.6%
לעיתים קרובות	3.5%
תמיד	1.3%

צריכת סיגריות ואלכוהול בזמן הימורים

כפי שניתן לראות בלוח 92, כ-32.7% מן המשיבים נוהגים לשתות בזמן הימורים

בתדירות כלשהי וכ-65.7% נוהגים לעשן. רק 2.9% מן המשיבים שותים תמיד בזמן הימורים,

לעומת 25.7% שמעשנים תמיד.

לוח 92: צריכת אלכוהול וסיגריות בזמן הימורים (N=315)

כאשר אתה מהמר/ת, באיזו מידה אתה נוהגת...?	לשתות אלכוהול תוך כדי?	לעשן סיגריות תוך כדי?
אף פעם	67.3%	34.3%
לעיתים נדירות	12.7%	8.3%
לפעמים	12.7%	14.6%
לעיתים קרובות	4.4%	17.1%
תמיד	2.9%	25.7%

²⁰ על מנת לצמצם השפעת תצפיות קיצוניות שיטו את התוצאה, התייחסנו לתצפיות מעל האחוזון ה-99 (בקרוב כלל המהמרים בסיכון, יהודים וערבים כאחד) כעל שוות בערכן לתצפיות באחוזון ה-99, שעמדה על 50,000 שקלים בחודש.

שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה

בלוח 93 מופיעים נתונים באשר לשאלה שעסקה בשינוי בהרגלי ההימור של השנה החולפת, בעקבות מגיפת הקורונה, כ-28.0% מן המשיבים שהימרו בשנה החולפת העידו על עליה בתדירות ההימורים בעקבות משבר הקורונה (מהמרים מעט יותר או הרבה יותר). זאת לעומת 24.1% שהעידו על הפחתה בהימורים בעקבות משבר זה (מהמרים הרבה פחות או מעט פחות).

לוח 93: שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה ($N=315$)

האם בעקבות משבר הקורונה חל שינוי בתדירות התנהגות ההימורים שלך בהשוואה לתקופה שלפני הקורונה?	%
כיום אני מהמר/ת הרבה יותר	12.1%
מעט יותר	15.9%
אותו דבר	47.9%
מעט פחות	15.2%
כיום אני מהמר/ת הרבה פחות	8.9%

הבדלים בין משתתפים מהמגזר הערבי במדגם המייצג ובין משתתפים מהמגזר הערבי בדגימה

המכוונת ביחס להתנהגויות הימורים והתנהגויות נלוות

בתת-פרק זה נשווה בין המשיבים הערבים מן המדגם המייצג שהשתתפו בהימורים בשנה האחרונה ($N = 57$) ובין המשיבים בדגימה המכוונת של ערבים שמהמרים ($N = 315$). כפי שכבר ציינו בפרק בו נעשתה השוואה בין יהודים מהמדגם המייצג ליהודים בדגימה המכוונת, חשוב להביא בחשבון שהדגימה המכוונת אינה מייצגת ושישנן השוואות שלא ניתן לעשות או שיש להתייחס אליהן בזהירות.

כפי שניתן לראות בלוח 94, ישנם מספר הבדלים מובהקים סטטיסטית במאפיינים הסביבתיים והפסיכולוגיים ומאפייני העוני והמחסור של שתי הקבוצות. לעומת הערבים המשתתפים בהימורים במדגם המייצג ערבים שנדגמו בדגימה המכוונת נוטים לדווח על פחות דיכאון ותחושת עוני, ועל חוללות עצמית פיננסית גבוהה יותר.

לוח 94: הבדלים בין מהמרים ערבים במדגם המייצג לבין ערבים בדגימה המכוונת ביחס למאפיינים סביבתיים, פסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור ($N = 372$)

מדד	מדגם מייצג – שמהמרים	דגימה מכוונת – ערבים	מבחן t להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מדד כהן לגודל האפקט (Cohen's d)
מספר תצפיות (לא ממושקל)	57	315			
לכידות שכונתית ממוצעת של שכונת המגורים (5-25)	16.06	16.65	-1.132	0.261	-0.153
תחושת דיכאון ממוצעת (0-6)	2.89	2.10	2.817	0.006	0.450
תחושת חרדה ממוצעת (0-6)	2.67	2.22	1.375	0.173	0.236
ממוצע תחושת חוללות עצמית פיננסית (6-24)	12.39	14.82	-4.612	< 0.001	-0.604
ממוצע תחושת עוני סובייקטיבי (0-6)	2.55	1.75	2.812	0.006	0.436
ממוצע סולם מחסור חומרי (0-6)	0.99	0.72	1.360	0.177	0.180

שנית, בקרב שתי הקבוצות קיימים הבדלים בהשתתפות בסוגי ההימורים. כפי שניתן לראות בלוח 95, בעוד ש-45.7% מהערבים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורים מקוונים, רק 20% מן הערבים המשתתפים בהימורים במדגם המייצג השתתפו בהימורים מקוונים ($X^2 = 13.717; p < 0.001$). כמו כן, בעוד ש-45.7% מהערבים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורים לא חוקיים, רק 26.7% מן הערבים המשתתפים בהימורים במדגם המייצג השתתפו בהימורים לא חוקיים ($X^2 = 7.475; p = 0.006$). בנוסף, בעוד ש-71.7% מהערבים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורי ספורט, רק 34.4% מן הערבים המשתתפים בהימורים במדגם המייצג השתתפו בהימורים אלה ($X^2 = 35.581; p < 0.001$).

לוח 95: הבדלים בין מהמרים ערבים במדגם המייצג לבין ערבים בדגימה המכוונת ביחס להתנהגויות הימורים ($N = 372$)

מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's) (V	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	דגימה מכוונת – ערבים	מדגם מייצג – ערבים שמהמרים	התנהגויות הימורים
			315	57	מספר תצפיות (לא ממושקל)
0.015	0.773	0.083	97.8%	98.4%	משתתפים בהימורים פיזיים
0.191	< 0.001	13.717	45.7%	20.0%	משתתפים בהימורים מקוונים
0.075	0.147	2.108	99.0%	96.7%	משתתפים בהימורים מפוקחים
0.141	0.006	7.475	45.7%	26.7%	משתתפים בהימורים לא חוקיים
0.290	< 0.001	35.581	71.7%	34.4%	משתתפים בהימורי ספורט

שלישית, ישנם הבדלים מובהקים סטטיסטית במספר הרגלים והתנהגויות הנלווים להימורים, כפי שניתן לראות בלוח 96. לעומת המשתתפים במדגם המייצג, משיבים בדגימה המכוונת של ערבים שמהמרים נוטים יותר להמר בחברה ($X^2 = 31.014$; $p < 0.001$). כמו כן, בעוד שעל משיבים בדגימה המכוונת של ערבים שמהמרים, מגיפת הקורונה השפיעה יותר בכיוון של הגברת התנהגות ההימורים, בקרב הערבים משתתפים בהימורים במדגם המייצג היא השפיעה יותר בכיוון של הפחתה ($X^2 = 67.343$; $p < 0.001$). ולבסוף, משיבים בדגימה המכוונת של ערבים שמהמרים, נוטים לשתות ($X^2 = 11.122$; $p < 0.001$) ולעשן ($X^2 = 40.326$; $p < 0.001$) לעיתים קרובות יותר בזמן שהם מהמרים ומשתמשים בקצבאות רווחה כדי להמר לעיתים יותר קרובות ($X^2 = 8.665$; $p = 0.003$), לעומת המשתתפים בהימורים במדגם המייצג.

לוח 96: הבדלים בין מהמרים ערבים במדגם המייצג לבין ערבים בדגימה המכוונת ביחס להרגלים והתנהגויות נלווים להימור (N = 372)

מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's) (V	מובהקות סטטיסטית להבדלים בין הקבוצות (p value)	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	דגימה – מכוונת – ערבים	מדגם מייצג – ערבים שמהמרים	התנהגות נלווית
			315	57	מספר תצפיות (לא ממושקל)
0.288	< 0.001	31.014			הימורים בחברה לעומת הימורים לבד
			29.5% _b	65.0% _a	תמיד לבד
			26.0% _b	10.0% _a	רוב הזמן לבד
			19.7% _a	10.0% _a	לפעמים לבד ולפעמים עם חברים או משפחה
			11.4% _b	1.7% _a	רוב הזמן עם חברים או משפחה
			13.3% _a	13.3% _a	תמיד עם חברים או משפחה
0.424	< 0.001	67.343			שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה
			12.1% _a	6.7% _a	הרבה יותר
			15.9% _b	3.3% _a	מעט יותר
			47.9% _b	26.7% _a	אותו דבר
			15.2% _a	13.3% _a	מעט פחות
			8.9% _b	50.0% _a	הרבה פחות
0.172	< 0.001	11.122			צריכת אלכוהול בזמן הימורים
			67.3% _b	88.5% _a	לא
			32.7% _b	11.5% _a	כן
0.328	< 0.001	40.326			צריכת סיגריות בזמן הימורים
			34.3% _b	78.3% _a	לא
			65.7% _b	21.7% _a	כן
0.152	0.003	8.665			שימוש בקצבאות עבור הימורים
			76.8% _b	93.4% _a	לא
			23.2% _b	6.6% _a	כן

הערות: בגלל מספר התצפיות הנמוך בחלק מהקטגוריות, אוחדו ארבע הקטגוריות "לעיתים נדירות", "לפעמים", "לעיתים קרובות" ו"תמיד" לקטגוריה "כן" לצורך ביצוע המבחנים הסטטיסטיים של צריכת אלכוהול וסיגריות ושל שימוש בקצבאות בזמן הימורים. האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

הבדלים בהתנהגויות הימורים ובהתנהגות נלווית בין מהמרים יהודים וערבים בדגימה המכוונת

בתת-פרק זה נשווה בין משיבים ערבים בדגימה המכוונת (N = 315), ליהודים (N = 392).

כפי שניתן לראות לוח 97, לעומת היהודים בדגימה המכוונת, ערבים נוטים לדווח על רמה גבוהה

יותר של לכידות שכונתית.

לוח 97: הבדלים בין מהמרים יהודים לבין מהמרים ערבים בדגימה המכוונת ביחס למאפיינים סביבתיים ופסיכולוגיים ומאפייני עוני ומחסור ($N = 707$)

מדד	דגימה מכוונת – יהודים	דגימה מכוונת – ערבים	מבחן t להבדלים בין הקבוצות	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מדד כהן לגודל האפקט (Cohen's d)
מספר תצפיות (לא ממושקל)	392	315			
לכידות שכונתית ממוצעת של שכונת המגורים (5-25)	15.77	16.65	-2.857	0.004	-0.216
תחושת דיכאון ממוצעת (0-6)	2.13	2.10	0.201	0.841	0.015
תחושת חרדה ממוצעת (0-6)	2.23	2.22	0.074	0.941	0.006
ממוצע תחושת חוללות עצמית פיננסית (6-24)	14.96	14.82	0.460	0.646	0.035
ממוצע תחושת עוני סובייקטיבי (0-6)	1.56	1.75	-1.345	0.179	-0.102
ממוצע סולם מחסור חומרי (0-6)	0.67	0.72	-0.494	0.621	-0.037

בקרב שתי הקבוצות קיימים הבדלים בהתנהגות ההימורים. כפי שניתן לראות בלוח 98, בעוד ש-45.7% מן הערבים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורים מקוונים, 61.0% מן היהודים הערבים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורים מקוונים ($X^2 = 16.372; p < 0.001$). כמו כן, בעוד ש-45.7% מן המהמרים הערבים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורים לא חוקיים, 63.3% מן היהודים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורים לא חוקיים ($X^2 = 21.778; p < 0.001$). בנוסף, בעוד ש-71.7% מהערבים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורי ספורט, רק 58.2% מן היהודים בדגימה המכוונת השתתפו בהימורים אלה ($X^2 = 14.022; p < 0.001$). גם בהשתתפות בהימורים מפוקחים קיים הבדל מובהק סטטיסטית בין שתי הקבוצות, אך בשתייהן הרוב המכריע משתתף בהימורים מפוקחים.

לוח 98: הבדלים בין מהמרים יהודים לבין מהמרים ערבים בדגימה המכוונת ביחס להתנהגויות הימורים (N = 707)

מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's) (V	מובהקות סטטיסטית להבדלים (p value)	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	דגימה מכוונת – ערבים	דגימה מכוונת – יהודים	התנהגויות הימורים
			315	392	מספר תצפיות (לא ממושקל)
0.064	0.90	2.875	97.8%	95.4%	משתתפים בהימורים פיזיים
0.152	< 0.001	16.372	45.7%	61.0%	משתתפים בהימורים מקוונים
0.130	< 0.001	11.991	99.0%	94.1%	משתתפים בהימורים מפקחים
0.176	< 0.001	21.778	45.7%	63.3%	משתתפים בהימורים לא חוקיים
0.141	< 0.001	14.022	71.7%	58.2%	משתתפים בהימורי ספורט

בנוסף, כפי שניתן לראות בלוח 99, ישנם הבדלים מובהקים סטטיסטית במספר הרגלים והתנהגויות הנלוות להימורים. משיבים בדגימה המכוונת של ערבים שמהמרים נוטים לעשן ($X^2 = 19.313$; $p < 0.001$) לעיתים קרובות יותר בזמן שהם מהמרים, לעומת מהמרים יהודים בדגימה המכוונת, ומשתמשים בקצבאות רווחה כדי להמר לעיתים רחוקות יותר ($X^2 = 21.840$; $p < 0.001$). ולבסוף, בקרב היהודים יותר משיבים דיווחו על הגברת התנהגות ההימורים שלהם בעקבות הקורונה ופחות הפחיתו אותה, לעומת הערבים ($X^2 = 17.838$; $p = 0.001$).

לוח 99: הבדלים בין מהמרים יהודים למהמרים ערבים בדגימה המכוונת ביחס להתנהגויות נלוות
(N = 707)

מתאם קרמר לעוצמת הקשר Cramer's) (V	מובהקות סטטיסטית להבדלים בין הקבוצות (p value)	מבחן χ^2 להבדלים בין הקבוצות	דגימה – מכוונת – ערבים	דגימה – מכוונת – יהודים	התנהגות נלווית
			315	392	מספר תצפיות (לא ממושקל)
0.091	0.206	5.906			הימורים בחברה לעומת הימורים לבד
			29.5% _a	33.9% _a	תמיד לבד
			26.0% _a	25.5% _a	רוב הזמן לבד
			19.7% _a	22.4% _a	לפעמים לבד ולפעמים עם חברים או משפחה
			11.4% _a	9.4% _a	רוב הזמן עם חברים או משפחה
			13.3% _b	8.7% _a	תמיד עם חברים או משפחה
0.159	0.001	17.838			שינויים בתדירות ההימורים בעקבות הקורונה
			12.1% _b	19.1% _a	הרבה יותר
			15.9% _a	19.9% _a	מעט יותר
			47.9% _a	46.7% _a	אותו דבר
			15.2% _b	7.4% _a	מעט פחות
			8.9% _a	6.9% _a	הרבה פחות
0.051	0.770	1.816			צריכת אלכוהול בזמן הימורים
			67.3% _a	66.8% _a	אף פעם
			12.7% _a	15.6% _a	לעיתים נדירות
			12.7% _a	11.2% _a	לפעמים
			4.4% _a	4.3% _a	לעיתים קרובות
			2.9% _a	2.0% _a	תמיד
0.165	< 0.001	19.313			צריכת סיגריות בזמן הימורים
			34.3% _b	47.4% _a	אף פעם
			8.3% _b	4.6% _a	לעיתים נדירות
			14.6% _b	8.9% _a	לפעמים
			17.1% _a	12.0% _a	לעיתים קרובות
			25.7% _a	27.0% _a	תמיד
0.176	< 0.001	21.840			שימוש בקצבאות עבור הימורים
			76.8% _b	70.2% _a	אף פעם
			9.8% _a	6.6% _a	לעיתים נדירות
			8.6% _a	8.7% _a	לפעמים
			3.5% _b	6.9% _a	לעיתים קרובות
			1.3% _b	7.7% _a	תמיד

הערות: האותיות הקטנות באנגלית מסמנות קטגוריות שאין ביניהן הבדלים מובהקים עבור המשתנים המוצגים בטור הימני של הלוח.

דיון

מחקר זה, אשר התבסס על מדגם מייצג של האוכלוסייה הישראלית, בחן היבטים שונים ביחס להימורים בישראל: היקף מעורבות האוכלוסייה בסוגי הימורים שונים, שכוחות האנשים הנכללים בקטגוריות השונות של חומרת בעיות ההימורים, ומאפיינים דמוגרפיים, פסיכולוגיים וחברתיים של אנשים הנמצאים בסיכון לפתח הימורים בעייתיים.

ממצאיו העיקריים של מחקר זה הצביעו על כך שכמחצית מן האוכלוסייה הבוגרת בישראל בשנת 2022 הימרה לפחות פעם אחת בשנה זו. כ-16.7% מכלל הישראלים נמצאים על רצף חומרת בעיות ההימורים. נמצא גם מתאם בין חומרת בעיות ההימורים לבין מגוון מאפיינים סוציו-דמוגרפיים ופסיכולוגיים אשר מאפשרים לזהות גורמי סיכון לפיתוח בעיות הימורים בחברה הישראלית. כך למשל, נמצאו קשרים מובהקים בין רצף חומרת בעיות ההימורים להשתייכות לחברה הערבית, גיל צעיר (18-29), רווקות, החזקה בתפיסה דתית מסורתית, השכלה נמוכה, אבטלה, משלחי יד המזוהים עם "הצווארון הכחול", מגורים ביישובים פריפריאליים וחלשים מבחינה חברתית-כלכלית, ותחושות גבוהות יותר של חרדה, דיכאון, ולחץ.

באשר לשכיחות מעורבות בהתנהגויות הימורים, ממצאי דו"ח זה מלמדים כי קצת פחות ממחצית (49.3%) האוכלוסייה הבוגרת בישראל בשנת 2022 הימרה לפחות פעם אחת בשנה זו. נתון זה נמוך יחסית למדינות מערביות אחרות, לדוגמה, ארה"ב, אוסטרליה, דנמרק, בריטניה ועוד), בהן שיעור האנשים שהימרו לפחות פעם בשנה עומד על כ-70% (Calado & Griffiths, 2016), אך גבוה משמעותית מנתוני הרשות למלחמה בסמים (אזרחי ואחרים, 2017) ומהנתונים המופיעים באתר של מפעל הפיס (2022).

על אף מעורבות נמוכה יחסית בהתנהגויות הימורים באופן כללי, ממצאי מחקר זה מראים שכ-16.7% מהישראלים הבגירים נמצאים על רצף חומרת בעיות ההימורים (1.3% סווגו כמהמרים בעייתיים, 5.0% בסיכון בינוני ו-10.4% בסיכון נמוך). שיעור זה של מהמרים בעייתיים דומה לשיעורם במדינות מפותחות אחרות כגון איטליה (Barbaranelli et al., 2013), שבדיה (Abbott et al., 2018), ונורבגיה (Pallesen et al., 2020). כלומר, על אף מדיניות הימורים חברתית שמרנית יחסית בהשוואה למקומות אחרים בעולם (Gavriel-Fried, Delfabbro, et al., 2023), שכוחות ההימורים הבעייתיים הינה זהה למקומות בהם ההימורים נפוצים יותר. ממצא זה הינו מפתיע וייתכן שההסבר טמון בעצם העובדה שדווקא מדיניות הימורים שמרנית יחסית לשאר מדינות העולם ממסכת את הסיכונים שיש בהימורים ומקטינה את מודעות כלל הציבור ביחס אליהם (Gavriel-Fried, Loewenthal, et al., 2023).

ממצאי המחקר מצביעים על מספר מאפיינים סוציו-דמוגרפיים אשר זוהו במחקרים קודמים כגורמי סיכון ביחס להימורים בעייתיים (Feeney, 2021; Hahmann et al., 2021; Volberg et al., 2017). כך, נמצא קשר מובהק בין שתי הקטגוריות החמורות ביותר על הרצף (מהמרים בעייתיים ומהמרים בסיכון בינוני) לגיל צעיר (18-29)²¹, למצב משפחתי – רווקות, ולאבטלה. כמו כן, בדומה לממצאים מוכרים ממדינות אחרות (Hahmann et al., 2021; Ronzitti et al., 2018; Volberg et al., 2017; Yakovenko & Hodgins, 2018), ממצאי המחקר הנוכחי מראים כי ישנם מאפיינים חברתיים ופסיכולוגים שמבדילים באופן מובהק בין אנשים משלושת קטגוריות החומרה (מהמרים בעייתיים, מהמרים בסיכון בינוני ומהמרים בסיכון נמוך), לבין אנשים שמהמרים ולא חווים כל בעיה (מהמרים לא בעייתיים). בין משתנים אלה נכללים השכלה נמוכה, עוני, אבטלה, משלחי יד של ייצור, בינוי, חקלאות ועבודות כפיים המזוהים עם "הצווארון הכחול", ורמות גבוהות יותר של חרדה, דיכאון, ולחץ. גם ממצאים אלה עולים בקנה אחד עם ממצאי מחקרי הימורים שנעשו במדינות אחרות, למשל, אוסטרליה (Metcalf et al., 2022), שבדיה (Fröberg et al., 2015), וקנדה (van der Maas, 2016).

גורם סיכון נוסף שנמצא קשור לבעיות הימורים הוא סוג ההימורים בהם האדם מעורב. ממצאי המחקר מראים כי למי שמהמר בהימורים לא חוקיים יש יותר בעיות הימורים. עם זאת, חשוב לקחת בחשבון כי כמעט כל מי שהימר בהימורים לא חוקיים מהמר גם בהימורים חוקיים ומפוקחים, ורק 1.2% מן הישראלים הבגירים מהמרים רק בהימורים לא חוקיים. ייתכן שההימורים החוקיים מהווים למעשה "שער כניסה" להימורים הלא חוקיים.

בנוסף, לאנשים שמהמרים בהימורים מקוונים (חוקיים ולא חוקיים) יש סיכוי גדול פי 2.4 להיות מסווגים כמהמרים בעייתיים, לעומת אנשים המשתתפים רק בהימורים לא מקוונים. ממצא זה תואם את הידע בספרות אודות הסיכון הטמון בהימורים מקוונים (Edgren et al., 2017; Gainsbury, 2015). יש לשים לב לכך שחלק מהימורי הספורט בישראל נעשים באופן מקוון, דבר שטומן בחובו סיכון. כפי שיפורט בהמשך, יש מקום להתערב ולפעול ביתר שאת להפחתת הנגישות להימורים מסוג זה. כמו כן, החיבור בין הימור מקוון לבין הימור שנעשה באופן לא מפוקח עשוי להוות גורם סיכון גדול יותר.

אחד הממצאים המעניינים של דו"ח זה בהקשר הישראלי, מצביע על קשר בין ההשתייכות לחברה הערבית בישראל לבין חומרת בעיות ההימורים. כך, למרות שרק 36.8% מן הערבים בישראל משתתפים בהתנהגויות הימורים (לעומת 52.5% מן היהודים), 22.7% מן

---

²¹ אם כי בקרב בני 65+ נמצא השיעור הגבוה ביותר של אנשים המשתתפים בהימורים המסווגים כמהמרים בסיכון נמוך – 29.5% מבני 65+ שהימרו בשנה החולפת.

הערבים שמהמרים נמצאים באחת משלושת קטגוריות החומרה (לעומת 16.7% מן היהודים). ניתן להסביר ממצאי מחקר זה דרך הבנת מאפיינים מרכזיים בחברה הערבית בישראל. הערבים בישראל חווים הדרה ואפלייה שיטתית בכל רבדי החיים (Cohen-Almagor & Wattad, 2019; Jamal, 2007; Smootha, 1997; Yiftachel, 2006). כך למשל, החברה הערבית בישראל נוטה לעוני, ולשיעורי אבטלה גבוהים יחסית לחברה היהודית (Sulimani-Aidan, 2020). ממצאי מחקר זה הצביעו על כך שאלו מאפיינים חברתיים שיש להם פוטנציאל להוות גורמי סיכון להתפתחות בעיות הימורים בפני עצמם.

את הממצא ביחס לשכיחות הגבוהה באופן יחסי של תושבים ערבים הלוקחים חלק בהימורים בלתי חוקיים ניתן להסביר כאמצעי נוסף של ערביי ישראל להתנגד למוסדות המדינה. ככלל, קיימת טענה שהמחסור החומרי, וחוסר התקווה שחווים ערביי ישראל (Shafir & Sağınç, 2022) מעודדים חלקים בחברה הערבית להתנגד למוסדות המדינה באופן אקטיבי, ובאמצעות אסטרטגיות שונות (Bishara, 2022). ייתכן שמעורבותם בהימורים לא חוקיים הינה דרך נוספת להתנגד למדינה.

הדגימה המכוונת שנעשתה במחקר זה, מאפשרת ללמוד על אוכלוסייה הנמצאת בסיכון גבוה להימורים בעייתיים. ממצאי המחקר מעידים על כך שמהמרים בדגימה המכוונת מובחנים משאר המהמרים בהרגלים והתנהגויות הנלווים להימור. בהשוואה לאוכלוסייה הכללית, מהמרים בדגימה המכוונת נוטים יותר להתנהגויות בסיכון נוספות בזמן ההימור – הם מרבים לשתות ולעשן בזמן ההימור. בנוסף, 29.8% מן המהמרים היהודים ו-23.2% מן המהמרים הערבים בדגימה המכוונת דיווחו על שימוש בקצבאות לצורך הימורים. ממצאים אלה מצריכים נקיטת פעולות מניעה שיפורטו בהמשך.

מחקר זה אף התייחס לנזקים אותם חווים אנשים בקרבתם של המהמרים. שיעור משמעותי מאוכלוסיית ישראל, 10.6% מהאוכלוסייה הבגירה במדגם המייצג, דיווח על שכך שיש בחייהם, לרוב במשפחה, אדם שהם תופסים ככזה שמהמר יותר מדי. הספרות מצביעה על כך שקרבה לאדם עם בעיות הימורים מלווה לעיתים קרובות בחוויה רגשית קשה, כגון, תחושות לחץ, דכאון, ומתח (Li et al., 2017), כמו גם סיכוי מוגבר לחוות בעיות הימורים (Lind et al., 2022). בקרב מהמרים בדגימה המכוונת נמצא שיעור גבוה במיוחד של אנשים שיש בחייהם אדם המהמר יותר מדי – 43.2% בקרב היהודים, ו-67.3% בקרב הערבים, כאשר בשני המקרים היה מדובר בדרך כלל בחבר. ממצאים אלה הנובעים מהמדגם המייצג ביחס לנזקים אותם חווים אנשים בסביבת המהמר ומצריכים מתן מענה ייחודי לאוכלוסייה זו. הממצא ביחס לדגימה המכוונת

מעיד על כך שאנשים שמהמרים וחווים בעיות הימורים נוטים לחבור לאנשים עם מאפייני התנהגות דומים.

ממצאי המחקר מצביעים על נטיה נמוכה מאוד לפנייה לטיפול מוסדי בבעיות הימורים, באמצעות עמותות או מרכזי גמילה. הסברים לכך עשויים להיות טמונים בחוסר ידיעה ביחס לקיומם של שרותים מסוג זה, חוסר אמון במערכות ציבוריות, או סטיגמה ובושה. מומלץ מאוד לקיים מחקרי המשך במתודולוגיה איכותנית שיעמיקו את ההבנה ביחס לנטיה זו.

לבסוף, אחת משאלות המחקר התייחסה למשבר הקורונה ולאופן בו הוא השפיע על התנהגות ההימורים. נמצא שבעוד שבמדגם המייצג של כלל האוכלוסיה לא חל שינוי בהתנהגות ההימורים בעקבות המשבר, מהמרים בסיכון בדגימה המכוונת (יהודים וערבים) דיווחו על עליה בהרגלי ההימור. ממצא זה תואם ממצאי מחקר קודמים שנערכו בקנדה ובשבדיה שלא מצאו עלייה בהרגלי ההימורים בקרב כלל האוכלוסיה אולם מצאו עליה בקרב תת קבוצות שנמצאו בסיכון כמו אנשים שסווגו כמהמרים בעייתיים או בסיכון (Håkansson, 2020; Price, 2022). המסקנה שעולה בקנה אחד עם ממצאי המחקר הנוכחי היא שעליה בהיקף ההימורים בעקבות משבר הקורונה הינה בקרב אנשים שהינם בקבוצת סיכון.

מגבלות המחקר

למחקר זה מספר מגבלות. ראשית, בשני המדגמים נעשה שימוש בדיווח עצמי של המשיבים, ולא נעשתה הצלבה ממקורות מידע נוספים. שנית, הדגימה המכוונת אינה מייצגת. מטרתה הייתה לכלול מגוון והיקף רחב של אנשים החווים בעיות הימורים ברמות סיכון שונות, במטרה לאפיין אותם וללמוד עליהם כמה שיותר. שלישית, המחקר בחן את אמצעי ההימור ביחס לסוגי ההימורים השונים, למעט הימור בלוטו, ביחס אליו לא נשאל האם ההימור נעשה בתחנות לוטו או באופן מקוון.

המלצות

השיח בספרות המחקרית ביחס לנזקים הנובעים ממעורבות בהתנהגויות הימורים בעייתיות נשען בשני העשורים האחרונים על תפיסה של "משחקים באחריות", במסגרתה, מושם דגש על אחריות הפרט להגביל את מעורבות ההימורים שלו, לשלוט בה, להיות מודע לסיכונים שנובעים מהימורים בעייתיים ולהשלכות שלהם (Reynolds et al., 2020). שיח זה עובר שינוי בשנים האחרונות (Hancock & Smith, 2017), לאור ביקורות נרחבות המושפעות מהשיח של "בריאות הציבור" המכיר בהימורים כבעיה ציבורית ושואל כיצד החברה יכולה לשפר את בריאות הציבור ואת בריאותן של קבוצות שונות באוכלוסיה (Browne et al., 2016). גישה זו הינה

הוליסטית ושואפת לזהות גורמי סיכון מתחומים שונים המבוססים על תחומי מחקר, ומציעה מגוון רחב של אסטרטגיות התערבות (Delfabbro & King, 2020; Schalkwyk et al., 2021; Wardle et al., 2019). להלן המלצות להתמודדות עם בעיות הימורים בישראל המתבססות על גישת בריאות הציבור, בהתאמה לממצאים שעלו מהמחקר הנוכחי:

1. הממצאים אודות מאפייניהם הפסיכולוגיים והחברתיים של אנשים הנמצאים על רצף חומרת בעיות ההימורים קורא להמלצה המרכזית של מחקר זה והיא הכלת נושא ההימורים בתכנית פעולה לאומית שתרכז תחת קורת גג אחת צוות רב-מקצועי של מומחים מתחום הרווחה, הבריאות, המשפטים, החינוך, והאכיפה, בשילוב עם אנשי הרשויות המקומיות וזאת בכדי לתת מענים הוליסטיים הן לטיפול בפרט ובני משפחתו והן ברמת המאקרו בהעלאת המודעות לנזקים הנובעים מהתנהגויות הימורים, ופיקוח הדוק יותר על שדה ההימורים הישראלי (Wardle et al., 2019).

2. יש להגביר את המודעות ביחס לנזקים ולבעיות שעשויות להיגרם כתוצאה מהימורים. לשם כך יש להדגיש את נושא ההימורים בתוכניות מניעה של משרד החינוך, ואף לקדם קמפיינים יעודיים לציבור הרחב.

3. הימורים מקוונים מגבירים את הנגישות והזמינות להימורים (Abbott, 2020) ואף נמצאו קשורים לבעיות הימורים הן במחקר הנוכחי והן במחקרים שנעשו במקומות אחרים בעולם (Gainsbury, 2015). יש להגביר את הפיקוח על שדה ההימורים בישראל – לאכוף את החקיקה ביחס לאיסור הימורים ברשת במקרה של אתרים הפועלים מחוץ לישראל, ולבטל את האפשרות להמר באופן מקוון בהימורי ספורט באתר הספורטוטו, אפשרות שהינה חוקית.

4. יש להגביל את סכומי ההימורים המותרים. למשל, בנורבגיה כל מי שמעוניין להמר, בהימור מקוון ולא מקוון, נדרש להירשם במאגר מדינתי שמנהל רישום אחר סך ההפסדים של המהמרים ומגביל את המהמרים לסך הפסדים שעומד בקנה עולמי סביר (Price et al., 2021). באוסטרליה הוגבל סכום הכסף שניתן לטעון בכרטיס המשמש להימורים במכונות (למשל EGM), ובאנגליה הסכום להימור במכונות EGM צומצם מ 100 ליש"ט לפעימה ל-2 ליש"ט לפעימה (Livingstone & Rintoul, 2020).

5. יש להטיל חובה על המוכרים בחנויות ובדוכני הימורים להגביל את היכולת של אנשים שנמצאים בסיכון להמר:

א. המחקר הנוכחי הצביע על כך ש-33% מן המשיבים בדגימה המכוונת של אנשים עם בעיות הימורים בישראל נוהגים לשתות אלכוהול בזמן הימורים. חשוב מאוד

לא לאפשר לאנשים שהמוכרים מזהים שצרכו כמות מוגברת של אלכוהול להמר. זאת, בהמשך לספרות מחקרית ענפה המזהה קשר בין הימורים בסיכון לבין חוסר בשליטה עצמית והתנהגות אימפולסיבית הנובעים משתיית אלכוהול, שפעמים רבות מתלווה להימור (Price et al., 2021).

ב. המחקר הנוכחי הצביע על כך שכ-30% מן המשיבים בדגימה המכוונת של אנשים עם בעיות הימורים בישראל עשו שימוש בקצבאות ביטוח לאומי לצורך הימורים. באוסטריה נעשה מהלך מרחיק לכת בנושא, ונאסר על מוכרים לאפשר לאנשים להמר אם יש להם היסטוריה של פשיטת רגל (Price et al., 2021). בהמשך לקו שיושם באוסטריה, אנחנו מציעים להטיל אחריות על המוכרים בחנויות ודוכני הימורים כך שאלו לא יאפשרו לאנשים להמר בימים של חלוקת קצבאות (קצבת נכות, קצבת שארים, ודמי אבטלה), או לחליפין, להגביר את ההימור לרכישת כרטיס הגרלה אחד בלבד. באופן רחב יותר, מומלץ מאוד להפחית את דוכני ההימורים בשכונות עוני.

6. כחלק מתהליך של מניעה וטיפול מקדים, יש להקדיש תשומת לב מיוחדת במסגרות טיפוליות למקרים של חזרה לשימוש לאחר תהליך של החלמה (relapse), במיוחד בקרב אוכלוסיות פגיעות (Abbott, 2020), למשל, בקרב ערבים בישראל.

7. בקרב המדגם המייצג, רק כ-2% מהאנשים שדיווחו כי הם הימרו בשנה האחרונה ציינו שיפנו לטיפול במרכזי גמילה של משרד הרווחה במקרה של הפרעת הימורים. יש לפעול באופן נמרץ ונחוש לשנות נתונים אלה.

8. יש לפעול לצמצום הסטיגמטיזציה של בעיות הימורים שייתכן ומונעת מאנשים לפנות לקבלת עזרה ברמה האישית, ואף מהווה חסם בפני הכרה בבעיית הימורים כבעיה ציבורית שעומדת לפתחה של החברה, ולא דווקא בעיה של יחידים (Livingstone & Rintoul, 2020). לצורך כך, ניתן למשל, לפרסם סרטונים ברשתות חברתיות להגברת המודעות לנושא, להגדיל את היקף הסדנאות המועברות בבתי ספר בנושא הימורים, לגייס משפיענים שידברו על הנושא ועוד. יתר על כן, צמצום הסטיגמה עשוי לעודד אנשים לפנות למסגרות טיפול ציבוריות.

9. יש לפתח מענים ייחודיים עבור בני משפחה של אנשים המתמודדים עם בעיית הימורים.

10. קיום מחקרי המשך: מחקר זה הינו אחד מהמחקרים הראשונים שנעשו באופן מקיף אודות התנהגויות הימורים בחברה הישראלית המתבססים על מדגם מייצג. חשוב להמשיך ולנטר התנהגות זו, אחת למספר שנים.

11. לסיום, דו"ח זה נכתב לאחר ה 7 לאוקטובר 2023, בימים בהם החברה הישראלית מתמודדת עם הטראומה הלאומית הגדולה ביותר ב 50 השנים האחרונות. מחקרים מכלל העולם מראים על קשר בין טראומה והפרעת דחק פוסט טראומטית לבין הימורים בעייתיים (Kausch et al., 2006; Moore & Grubbs, 2021). נתון זה עשוי להעלות את מספר האנשים אשר פונים להימורים כאמצעי להתמודדות עם דיכאון, לחץ וחרדה. בנוסף, ישובים רבים שנפגעו הינם ישובים פריפריאליים שמאופיינים במצב חברתי-כלכלי נמוך. ממצאי מחקר זה מעידים על קשר בין מגורים בישובים אלה לבין מדד חומרת בעיות ההימורים. חשוב אם כך שתעשיית ההימורים בישראל תגלה אחראיות חברתית ותעשה כמיטב יכולתה להרחיב את מודעות הזכיינים שלה למידע זה, תפחית את היקף ההגרלות היומיות ותנסה למזער את מספרי האנשים בחברה הישראלית שנמצאים בסיכון לפתח בעיות כתוצאה מהימורים.

ביבליוגרפיה

- אזרחי, י., הראל-פיש, י., דיין, י., & רוזינר, א. (2017). השימוש בחומרים פסיכואקטיביים בקרב האוכלוסייה הבוגרת בישראל—המחקר האפימיולוגי הארצי לשנת 2016. הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול.
- אלון, ס., אורן, ע., & בלנרו, ק. (2022). הפאנל האינטרנטי ההסתברותי היחיד במדינת ישראל: ייצוגיות, דגימה הסתברותית, ותהליך הגיוס המורחב לפאנל. סוציולוגיה ישראלית, (1)23, 145–157.
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. (2022a). אפיון יחידות גאוגרפיות וסיווגן לפי הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסייה בשנת 2019. (Press release 375/2022).
https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2022/375/24_22_375b.pdf
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. (2022b). מדד הפריפריאליות של יישובים ושל רשויות מקומיות, 2020. (Press release 420/2022).
https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2022/420/24_22_420b.pdf
- המועצה להסדר ההימורים בספורט. (2023). דין וחשבון שנתי על-פי חוק חופש המידע 2022. https://content.winner.co.il/images/media/t0ebtmma/%D7%93%D7%95%D7%97_%D7%97%D7%95%D7%A4%D7%A9_%D7%94%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2_2022.pdf
- יכימוביץ-כהן, נ. (2022). הימורים לא חוקיים בישראל – נתונים ומדיניות. הכנסת - מרכז המידע והמחקר-https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/e576fbce-a6d5-ec11-8147-005056aac6c3/2_e576fbce-a6d5-ec11-8147-005056aac6c3_11_19645.pdf
- מיכאלי, נ. (2020, May 14). הימורים בישראל – תמונת מצב. עמותת אפשר. <https://hitmakruyot.efshar.org.il/>
- מפעל הפיס. (2023a). דו"ח ביצוע תקציבי לשנת 2022. https://www.pais.co.il/download/documents/Budget_execution_report_for_2022.pdf
- מפעל הפיס. (2022). הבעיה—שוק ההימורים הלא חוקיים בישראל. דיון ועדת הכלכלה, ירושלים. https://fs.knesset.gov.il/24/Committees/24_cs_bg_614515.pdf
- מפעל הפיס. (2023b). אומדן הסיכון להתמכרות להגרלות והימורים. משחקים באחריות. <https://responsiblegaming.pais.co.il/%D7%A1%D7%A7%D7%A8%D7%99%D>

7%9D-

%D7%9E%D7%97%D7%A7%D7%A8%D7%99%D7%9D/%D7%A1%D7%A7%

D7%A8-%D7%94%D7%99%D7%A7%D7%A3-

%D7%AA%D7%95%D7%A4%D7%A2%D7%AA-

%D7%94%D7%94%D7%AA%D7%9E%D7%9B%D7%A8%D7%95%D7%AA-

%D7%9C%D7%94%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%9D-

%D7%91%D7%90%D7%A8%D7%A5-

%D7%95%D7%91%D7%A2%D7%95%D7%9C%D7%9D/

משרד האוצר. (2016). דו"ח הוועדה לבחינת ייעול שוק ההימורים החוקיים בישראל ומודל

הקצאת הרווחים לציבור.

נתנון, ר., לוי, ר., & לוונטל, ע. (2013). השוואה בינלאומית של קווי עוני וכלים נבחרים להפחתת

עוני. מרכז מאקרו לכלכלה מדינית.

<https://www.btl.gov.il/Mediniyut/BakashatNetunim/dohot/Documents/kaveio>

ni.pdf

שבי, א., & ארשיד, ר. (2020). השרות לטיפול בהתמכרויות—דו"ח שנתי, 2020. משרד העבודה,

הרווחה והשירותים החברתיים.

https://fs.knesset.gov.il/24/Committees/24_cs_bg_606526.pdf

שידלובסקי, ד., אלישר, ר., דנק, מ., טנאי, ג., קרמר, א., & עתי-שריג, ע. (2018). פיתוח מדד עוני

נורמטיבי רב-תחומי. מכון ERI.

Abbott, M., Romild, U., & Volberg, R. (2018). The prevalence, incidence, and gender

and age-specific incidence of problem gambling: Results of the Swedish

longitudinal gambling study (Swelogs). *Addiction*, *113*(4), 699–707.

<https://doi.org/10.1111/add.14083>

Abbott, M. W. (2020). The changing epidemiology of gambling disorder and

gambling-related harm: Public health implications. *Public Health*, *184*, 41–45.

<https://doi.org/10.1016/j.puhe.2020.04.003>

Achdut, N., Refaeli, T., & Schwartz Tayri, T. M. (2021). Subjective Poverty, Material

Deprivation Indices and Psychological Distress Among Young Adults: The

- Mediating Role of Social Capital and Usage of Online Social Networks. *Social Indicators Research*, 158(3), 863–887. <https://doi.org/10.1007/s11205-021-02729-0>
- Allami, Y., Hodgins, D. C., Young, M., Brunelle, N., Currie, S., Dufour, M., Flores-Pajot, M.-C., & Nadeau, L. (2021). A meta-analysis of problem gambling risk factors in the general adult population. *Addiction*, 116(11), 2968–2977. <https://doi.org/10.1111/add.15449>
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (Fifth Edition). American Psychiatric Association. <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Atherton, F., & Beynon, C. (2019). Is gambling an emerging public health issue for Wales, UK? *Journal of Public Health*, 41(4), 858–863. <https://doi.org/10.1093/pubmed/fdy164>
- Barbaranelli, C., Vecchione, M., Fida, R., & Podio-Guidugli, S. (2013). Estimating the prevalence of adult problem gambling in Italy with SOGS and PGSI. *Journal of Gambling Issues*, 28, 1. <https://doi.org/10.4309/jgi.2013.28.3>
- Barnes, G. M., Welte, J. W., & Tidwell, M.-C. O. (2017). Gambling involvement among Native Americans, Blacks, and Whites in the United States. *The American Journal on Addictions*, 26(7), 713–721. <https://doi.org/10.1111/ajad.12601>
- Barnes, G. M., Welte, J. W., Tidwell, M.-C. O., & Hoffman, J. H. (2013). Effects of neighborhood disadvantage on problem gambling and alcohol abuse. *Journal of Behavioral Addictions*, 2(2), 82–89. <https://doi.org/10.1556/JBA.2.2013.004>

- Barrault, S., Bonnaire, C., & Herrmann, F. (2017). Anxiety, Depression and Emotion Regulation Among Regular Online Poker Players. *Journal of Gambling Studies*, 33(4), 1039–1050. <https://doi.org/10.1007/s10899-017-9669-3>
- Beckert, J., & Lutter, M. (2013). Why the Poor Play the Lottery: Sociological Approaches to Explaining Class-based Lottery Play. *Sociology*, 47(6), 1152–1170. <https://doi.org/10.1177/0038038512457854>
- Bishara, A. (2022). *Crossing a Line: Laws, Violence, and Roadblocks to Palestinian Political Expression*. Stanford University Press.
- Blaszczynski, A., & Nower, L. (2002). A pathways model of problem and pathological gambling. *Addiction*, 97(5), 487–499. <https://doi.org/10.1046/j.1360-0443.2002.00015.x>
- Bonny-Noach, H. (2022). Differences Between Illegal and Legal Gamblers in Israel: Gambling Behavior, Motivation, and Substance Use. *Journal of Gambling Studies*. <https://doi.org/10.1007/s10899-022-10142-6>
- Borkowska, M., & Laurence, J. (2021). Coming together or coming apart? Changes in social cohesion during the Covid-19 pandemic in England. *European Societies*, 23(sup1), S618–S636. <https://doi.org/10.1080/14616696.2020.1833067>
- Borna, S., & Lowry, J. (1987). Gambling and speculation. *Journal of Business Ethics*, 6, 219–224. <https://doi.org/10.1007/BF00382867>
- Browne, M., Goodwin, B. C., & Rockloff, M. J. (2018). Validation of the Short Gambling Harm Screen (SGHS): A Tool for Assessment of Harms from Gambling. *Journal of Gambling Studies*, 34(2), 499–512. <https://doi.org/10.1007/s10899-017-9698-y>

- Calado, F., & Griffiths, M. D. (2016). Problem gambling worldwide: An update and systematic review of empirical research (2000–2015). *Journal of Behavioral Addictions, 5*(4), 592–613. <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.073>
- Caler, K. R., Vargas Garcia, J. R., & Nower, L. (2017). Problem gambling among ethnic minorities: Results from an epidemiological study. *Asian Journal of Gambling Issues and Public Health, 7*(1), 7. <https://doi.org/10.1186/s40405-017-0027-2>
- Carrà, G., Crocamo, C., & Bebbington, P. (2017). Gambling, geographical variations and deprivation: Findings from the adult psychiatric morbidity survey. *International Gambling Studies, 17*(3), 459–470. <https://doi.org/10.1080/14459795.2017.1355405>
- Casey, E. (2008). Working class women, gambling and the dream of happiness. *Feminist Review, 89*, 122–137.
- Castrén, S., Lind, K., Hagfors, H., & Salonen, A. H. (2021). Gambling-Related Harms for Affected Others: A Finnish Population-Based Survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 18*(18), 9564. <https://doi.org/10.3390/ijerph18189564>
- Chee, T. T., & Lui, Y. S. (2021). Pathological Gambling, Gambling Disorder, and Problem Gambling Among the Chinese Ethnic Population Living in Western Countries: Is Culture a Sufficient Explanation for the Reported Excess Rates? *Journal of Gambling Studies, 37*(3), 927–945. <https://doi.org/10.1007/s10899-021-10012-7>
- Childress, J. F., Faden, R. R., Gaare, R. D., Gostin, L. O., Kahn, J., Bonnie, R. J., Kass, N. E., Mastroianni, A. C., Moreno, J. D., & Nieburg, P. (2002). Public

- Health Ethics: Mapping the Terrain. *Journal of Law, Medicine & Ethics*, 30(2), 170–178. <https://doi.org/10.1111/j.1748-720X.2002.tb00384.x>
- Coleman, E. G. (2010). Ethnographic Approaches to Digital Media. *Annual Review of Anthropology*, 39(1), 487–505. <https://doi.org/10.1146/annurev.anthro.012809.104945>
- Delfabbro, P., & King, D. L. (2020). On the Limits and Challenges of Public Health Approaches in Addressing Gambling-Related Problems. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 18(3), 844–859. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00276-2>
- Edgren, R., Castrén, S., Alho, H., & Salonen, A. H. (2017). Gender comparison of online and land-based gamblers from a nationally representative sample: Does gambling online pose elevated risk? *Computers in Human Behavior*, 72, 46–56. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.02.033>
- Feeney, D. (2021). *National Survey on Gambling Attitudes and Gambling Experiences*. National Council on Problem Gambling.
- Ferris, J., & Wynne, H. (2001). The Canadian Problem Gambling Index. *Canadian Centre on Substance Abuse*.
- Fröberg, F., Rosendahl, I. K., Abbott, M., Romild, U., Tengström, A., & Hallqvist, J. (2015). The Incidence of Problem Gambling in a Representative Cohort of Swedish Female and Male 16–24 Year-Olds by Socio-demographic Characteristics, in Comparison with 25–44 Year-Olds. *Journal of Gambling Studies*, 31(3), 621–641. <https://doi.org/10.1007/s10899-014-9450-9>
- Gainsbury, S. M. (2015). Online Gambling Addiction: The Relationship Between Internet Gambling and Disordered Gambling. *Current Addiction Reports*, 2(2), 185–193. <https://doi.org/10.1007/s40429-015-0057-8>

- Gainsbury, S. M., Russell, A., Hing, N., Wood, R., Lubman, D. I., & Blaszczynski, A. (2014). The prevalence and determinants of problem gambling in Australia: Assessing the impact of interactive gambling and new technologies. *Psychology of Addictive Behaviors*, 28(3), 769. <https://doi.org/10.1037/a0036207>
- Gambling Commission. (2019). *Gambling participation in 2018: Behaviour, awareness and attitudes*. <https://cliftondavies.com/wp-content/uploads/2019/02/GC-Gambling-participation-in-2018-behaviour-awareness-attitudes-Annual-Report-.pdf>
- Gavriel-Fried, B. (2015). Attitudes of Jewish Israeli adults towards gambling. *International Gambling Studies*, 15(2), 196–211. <https://doi.org/10.1080/14459795.2015.1012178>
- Gavriel-Fried, B., Delfabbro, P., Ricijas, N., Dodig Hundric, D., & Derevensky, J. L. (2023). Cross-national comparisons of the prevalence of gambling, problem gambling in young people and the role of accessibility in higher risk gambling: A study of Australia, Canada, Croatia and Israel. *Current Psychology*, 42(9), 6990–7001. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02017-7>
- Gavriel-Fried, B., Loewenthal, A., & Vana, N. (2023). Problem Gambling Severity in a Nationally Representative Sample of the Israeli Population: The Moderating Role of Ethnonational Affiliation. *Frontiers in Public Health*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1233301>
- Hahmann, T., Hamilton-Wright, S., Ziegler, C., & Matheson, F. I. (2021). Problem gambling within the context of poverty: A scoping review. *International Gambling Studies*, 21(2), 183–219. <https://doi.org/10.1080/14459795.2020.1819365>

- Håkansson, A. (2020). Impact of COVID-19 on Online Gambling – A General Population Survey During the Pandemic. *Frontiers in Psychology, 11*.
<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.568543>
- Hancock, L., & Smith, G. (2017). Critiquing the Reno Model I-IV International Influence on Regulators and Governments (2004–2015)—The Distorted Reality of “Responsible Gambling.” *International Journal of Mental Health and Addiction, 15*(6), 1151–1176. <https://doi.org/10.1007/s11469-017-9746-y>
- Hing, N., & Haw, J. (2009). The Development of a Multi-dimensional Gambling Accessibility Scale. *Journal of Gambling Studies, 25*(4), 569–581.
<https://doi.org/10.1007/s10899-009-9144-x>
- Hing, N., Russell, A. M. T., Black, A., Rockloff, M., Browne, M., Rawat, V., Greer, N., Stevens, M., Dowling, N. A., Merkouris, S., King, D. L., Salonen, A. H., Breen, H., & Woo, L. (2022). Gambling prevalence and gambling problems amongst land-based-only, online-only and mixed-mode gamblers in Australia: A national study. *Computers in Human Behavior, 132*, 107–269.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2022.107269>
- Holdsworth, L., Hing, N., & Breen, H. (2012). Exploring women’s problem gambling: A review of the literature. *International Gambling Studies, 12*(2), 199–213. <https://doi.org/10.1080/14459795.2012.656317>
- Israeli, A. A., & Mehrez, A. (2000). From illegal gambling to legal gaming: Casinos in Israel. *Tourism Management, 21*(3), 281–291.
[https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(99\)00059-X](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(99)00059-X)
- Jamal, A. (2007). Strategies of Minority Struggle for Equality in Ethnic States: Arab Politics in Israel. *Citizenship Studies, 11*(3), 263–282.
<https://doi.org/10.1080/17450100701381821>

- Jauregui, P., Onaindia, J., & Estévez, A. (2017). Adaptive and Maladaptive Coping Strategies in Adult Pathological Gamblers and Their Mediating Role with Anxious-Depressive Symptomatology. *Journal of Gambling Studies*, 33(4), 1081–1097. <https://doi.org/10.1007/s10899-017-9675-5>
- Kausch, O., Rugle, L., & Rowland, D. Y. (2006). Lifetime Histories of Trauma among Pathological Gamblers. *The American Journal on Addictions*, 15(1), 35–43. <https://doi.org/10.1080/10550490500419045>
- Kessler, R. C., Hwang, I., LaBrie, R., Petukhova, M., Sampson, N. A., Winters, K. C., & Shaffer, H. J. (2008). DSM-IV pathological gambling in the National Comorbidity Survey Replication. *Psychological Medicine*, 38(9), 1351–1360.
- Korn, D. A., Gibbins, R., & Azmier, J. (2003). Framing public policy towards a public health paradigm for gambling. *Journal of Gambling Studies*, 19(2), 235–256. <https://doi.org/10.1023/a:1023685416816>
- Korn, D. A., & Shaffer, H. J. (1999). Gambling and the Health of the Public: Adopting a Public Health Perspective. *Journal of Gambling Studies*, 15(4), 289–365. <https://doi.org/10.1023/A:1023005115932>
- Kroenke, K., Spitzer, R. L., Williams, J. B. W., & Löwe, B. (2009). An Ultra-Brief Screening Scale for Anxiety and Depression: The PHQ–4. *Psychosomatics*, 50(6), 613–621. [https://doi.org/10.1016/S0033-3182\(09\)70864-3](https://doi.org/10.1016/S0033-3182(09)70864-3)
- LaBrie, R. A., Kaplan, S. A., LaPlante, D. A., Nelson, S. E., & Shaffer, H. J. (2008). Inside the virtual casino: A prospective longitudinal study of actual Internet casino gambling. *The European Journal of Public Health*, 18(4), 410–416. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckn021>
- LaBrie, R. A., LaPlante, D. A., Nelson, S. E., Schumann, A., & Shaffer, H. J. (2007). Assessing the Playing Field: A Prospective Longitudinal Study of Internet

- Sports Gambling Behavior. *Journal of Gambling Studies*, 23(3), 347–362.
<https://doi.org/10.1007/s10899-007-9067-3>
- LaPlante, D. A., Schumann, A., LaBrie, R. A., & Shaffer, H. J. (2008). Population trends in Internet sports gambling. *Computers in Human Behavior*, 24(5), 2399–2414. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2008.02.015>
- Latvala, T. A., Lintonen, T., & Konu, A. (2019). Public health effects of gambling – debate on a conceptual model. *BMC Public Health*, 19(1), 1077.
<https://doi.org/10.1186/s12889-019-7391-z>
- Li, E., Browne, M., Rawat, V., Langham, E., & Rockloff, M. (2017). Breaking Bad: Comparing Gambling Harms Among Gamblers and Affected Others. *Journal of Gambling Studies*, 33(1), 223–248. <https://doi.org/10.1007/s10899-016-9632-8>
- Lind, K., Castrén, S., Hagfors, H., & Salonen, A. H. (2022). Harm as reported by affected others: A population-based cross-sectional Finnish Gambling 2019 study. *Addictive Behaviors*, 129, 107263.
<https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2022.107263>
- Livingstone, C., & Rintoul, A. (2020). Moving on from responsible gambling: A new discourse is needed to prevent and minimise harm from gambling. *Public Health*, 184, 107–112. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2020.03.018>
- Lopez-Gonzalez, H., Estévez, A., & Griffiths, M. D. (2019). Internet-Based Structural Characteristics of Sports Betting and Problem Gambling Severity: Is There a Relationship? *International Journal of Mental Health and Addiction*, 17(6), 1360–1373. <https://doi.org/10.1007/s11469-018-9876-x>
- Lown, J. M. (2011). Development and Validation of a Financial Self-Efficacy Scale. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22(2), 54–63.

- Matheson, V. (2021). An Overview of the Economics of Sports Gambling and an Introduction to the Symposium. *Eastern Economic Journal*, 47(1), 1–8. <https://doi.org/10.1057/s41302-020-00182-4>
- Merkouris, S. S., Thomas, A. C., Shandley, K. A., Rodda, S. N., Oldenhof, E., & Dowling, N. A. (2016). An Update on Gender Differences in the Characteristics Associated with Problem Gambling: A Systematic Review. *Current Addiction Reports*, 3(3), 254–267. <https://doi.org/10.1007/s40429-016-0106-y>
- Metcalf, O., Lawrence-Wood, E., Baur, J., Hooff, M. V., Forbes, D., O'Donnell, M., Sadler, N., Hodson, S., Benassi, H., Varker, T., Battersby, M., McFarlane, A. C., & Cowlshaw, S. (2022). Prevalence of gambling problems, help-seeking, and relationships with trauma in veterans. *PLOS ONE*, 17(5), e0268346. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0268346>
- Moore, L. H., & Grubbs, J. B. (2021). Gambling Disorder and comorbid PTSD: A systematic review of empirical research. *Addictive Behaviors*, 114, 106713. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2020.106713>
- Nolan, B., & Whelan, C. T. (2010). Using non-monetary deprivation indicators to analyze poverty and social exclusion: Lessons from Europe? *Journal of Policy Analysis and Management*, 29(2), 305–325. <https://doi.org/10.1002/pam.20493>
- Nower, L., Eyrich-Garg, K. M., Pollio, D. E., & North, C. S. (2015). Problem Gambling and Homelessness: Results from an Epidemiologic Study. *Journal of Gambling Studies*, 31(2), 533–545. <https://doi.org/10.1007/s10899-013-9435-0>

- Orford, J., Wardle, H., Griffiths, M., Sproston, K., & Erens, B. (2010). The role of social factors in gambling: Evidence from the 2007 British Gambling Prevalence Survey. *Community, Work & Family, 13*(3), 257–271.
<https://doi.org/10.1080/13668803.2010.488101>
- Pallesen, S., Mentzoni, R. A., Torsheim, T., & Erevik, E. (2020). *Omfang av penge- og dataspillproblemer i Norge 2019*. Institutt for samfunnspsykologi.
- Petry, N. M., Stinson, F. S., & Grant, B. F. (2005). Comorbidity of DSM-IV pathological gambling and other psychiatric disorders: Results from the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. *Journal of Clinical Psychiatry, 66*(5), 564–574.
- Petry, N. (2015). Behavioral addictions: DSM-5® and beyond. Oxford University Press.
- Pink, S. (2016). Digital ethnography. In S. Kubitschko & A. Kaun (Eds.), *Innovative methods in media and communication research* (pp. 161–165). Springer International Publishing.
- Posel, D., & Rogan, M. (2016). Measured as Poor versus Feeling Poor: Comparing Money-metric and Subjective Poverty Rates in South Africa. *Journal of Human Development and Capabilities, 17*(1), 55–73.
<https://doi.org/10.1080/19452829.2014.985198>
- Postill, J., & Pink, S. (2012). Social Media Ethnography: The Digital Researcher in a Messy Web. *Media International Australia, 145*(1), 123–134.
<https://doi.org/10.1177/1329878X1214500114>
- Price, A. (2022). Online Gambling in the Midst of COVID-19: A Nexus of Mental Health Concerns, Substance Use and Financial Stress. *International Journal of*

- Mental Health and Addiction*, 20(1), 362–379. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00366-1>
- Price, A., Hilbrecht, M., & Billi, R. (2021). Charting a path towards a public health approach for gambling harm prevention. *Journal of Public Health*, 29(1), 37–53. <https://doi.org/10.1007/s10389-020-01437-2>
- Productivity Commission. (2010). *Gambling* (Inquiry Report 50). <https://www.pc.gov.au/inquiries/completed/gambling-2010/report/gambling-report-volume1.pdf>
- Reynolds, J., Kairouz, S., Ilacqua, S., & French, M. (2020). Responsible Gambling: A Scoping Review. *Critical Gambling Studies*, 1(1), Article 1. <https://doi.org/10.29173/cgs42>
- Riley, B. J., Harvey, P., Crisp, B. R., Battersby, M., & Lawn, S. (2021). Gambling-related harm as reported by concerned significant others: A systematic review and meta-synthesis of empirical studies. *Journal of Family Studies*, 27(1), 112–130. <https://doi.org/10.1080/13229400.2018.1513856>
- Rockloff, P. M., Browne, P. M., Hing, P. N., Thorne, H., Russell, D. A., CQUniversity, N. G., Tran, K., Brook, K., & Engine, K. S. (2020). *Victorian Population Gambling and Health Study (2018-19)*. Victorian Responsible Gambling Foundation.
- Ronzitti, S., Kraus, S. W., Hoff, R. A., & Potenza, M. N. (2018). Stress moderates the relationships between problem-gambling severity and specific psychopathologies. *Psychiatry Research*, 259, 254–261.
- Shaffer, H. J., LaPlante, D. A., LaBrie, R. A., Kidman, R. C., Donato, A. N., & Stanton, M. V. (2004). Toward a syndrome model of addiction: Multiple

- expressions, common etiology. *Harvard Review of Psychiatry*, 12(6), 367–374.
- Shafir, G., & Peled, Y. (2019). Citizenship and stratification in an ethnic democracy. In M. Semyonov (Ed.), *Stratification in Israel: Class, ethnicity, and gender* (pp. 365–384). Routledge.
- Shafir, G., & Sağmıç, Ş. G. (2022). POLITICS OF HOPE AND POPULIST BACKLASH: KURDS IN Turkey AND PALESTINIANS IN *Israel*. *British Journal of Middle Eastern Studies*, 1–24.
<https://doi.org/10.1080/13530194.2022.2158064>
- Slutske, W. S., Deutsch, A. R., Statham, D. J., & Martin, N. G. (2015). Local area disadvantage and gambling involvement and disorder: Evidence for gene-environment correlation and interaction. *Journal of Abnormal Psychology*, 124(3), 606–622. <https://doi.org/10.1037/abn0000071>
- Smooha, S. (1997). Ethnic Democracy: Israel as an Archetype. *Israel Studies*, 2(2), 198–241.
- Sukhanov, A. V., Genzyuk, E. E., Kulikova, A. A., & Barashyan, L. R. (2019). Problems of Classification of Illegal Gambling Activities. In E. G. Popkova (Ed.), *The Future of the Global Financial System: Downfall or Harmony* (Vol. 57, pp. 505–515). Springer International Publishing.
https://doi.org/10.1007/978-3-030-00102-5_53
- Sulimani-Aidan, Y. (2020). At-risk Israeli-Arab young adults: Barriers and resources during the transition to adulthood. *Children and Youth Services Review*, 119, 105517.
- Underberg, N. M., & Zorn, E. (2013). *Digital Ethnography: Anthropology, Narrative, and New Media*. University of Texas Press.

- van der Maas, M. (2016). Problem gambling, anxiety and poverty: An examination of the relationship between poor mental health and gambling problems across socio-economic status. *International Gambling Studies*, *16*(2), 281–295. <https://doi.org/10.1080/14459795.2016.1172651>
- Volberg, R. A., Williams, R. J., Stanek, E. J., Houpt, A., Zorn, M., & Rodriguez-Monguio, R. (2017). *Gambling and Problem Gambling in Massachusetts: Results of a Baseline Population Survey*. School of Public Health and Health Sciences, University of Massachusetts Amherst.
- Volberg, R. A., & Wray, M. (2007). Legal Gambling and Problem Gambling as Mechanisms of Social Domination? Some Considerations for Future Research. *American Behavioral Scientist*, *51*(1), 56–85. <https://doi.org/10.1177/0002764207304844>
- Wardle, H. (2011). *British gambling prevalence survey 2010*. TSO.
- Wardle, H., Bramley, S., Norrie, C., & Manthorpe, J. (2019). What do we know about gambling-related harm affecting migrants and migrant communities? A rapid review. *Addictive Behaviors*, *93*, 180–193. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2019.01.017>
- Watters, J. K., & Biernacki, P. (1989). Targeted sampling: Options for the study of hidden populations. *Social Problems*, *36*(4), 416–430.
- Weinstock, J., Blanco, C., & Petry, N. M. (2006). Health correlates of pathological gambling in a methadone maintenance clinic. *Experimental and Clinical Psychopharmacology*, *14*(1), 87–93. <https://doi.org/10.1037/1064-1297.14.1.87>

- Welte, J. W., Barnes, G. M., Tidwell, M.-C. O., & Wieczorek, W. F. (2017). Predictors of Problem Gambling in the U.S. *Journal of Gambling Studies*, 33(2), 327–342. <https://doi.org/10.1007/s10899-016-9639-1>
- Williams, R. J., Volberg, R. A., Stevens, R. M. G., Williams, L. A., & Arthur, J. N. (2017). *The Definition, Dimensionalization, and Assessment of Gambling Participation* [Report prepared for the Canadian Consortium for Gambling Research.]. <https://opus.uleth.ca/server/api/core/bitstreams/ebb3250e-0d19-426c-b649-70e99941450b/content>
- Winters, K. C., & Derevensky, J. L. (2019). A Review of Sports Wagering: Prevalence, Characteristics of Sports Bettors, and Association with Problem Gambling. *Journal of Gambling Issues*, 43. <https://doi.org/10.4309/jgi.2019.43.7>

נספח א': מידע מפורט על הדגימה המכוונת

המשתתפים נדגמו בשלוש דרכים: (1) באמצעות תחנות הימורים חוקיים (חנויות ודוכנים של פיס וטוטו ווינר) במקומות ואזורים שונים ברחבי הארץ; (2) באמצעות מרכזי גמילה; (3) באמצעות מסע פרסום מקוון שנועד להגיע לאנשים המעורבים בהימורים לא חוקיים או מקוונים. התנאים להיכלל במדגם הותאמו לשיטת הדגימה. עבור משתתפים שנדגמו בתחנות הימורים חוקיים תנאי ההכללה היה הימורים לפחות פעמיים במהלך החודש שלפני הדגימה. עבור משתתפים שנדגמו באמצעות מרכזי גמילה התנאי היה להמר לפחות פעם אחת במהלך השנה שלפני הדגימה. משתתפים שנדגמו באמצעות מסע הפרסום המקוון נדרשו לענות על אותו תנאי הכללה כמו משתתפים שנדגמו בתחנות הימורים חוקיים ובנוסף הם נדרשו לענות בחיוב על לפחות אחת משתי שאלות מקדימות: "האם אי פעם הרגשת צורך להמר שוב ושוב ביותר כסף" ו-"האם אי פעם נאלצת לשקר לאנשים שחשובים לך לגבי כמה כסף הימרת". המענה על השאלות הנוספות נועד להעלות את סיכוי ההכללה של אנשים עם בעיות הימורים שנדגמו באופן מקוון. בכל שיטות הדגימה נדגמו רק תושבי קבע. כל מי שהשלימו את השאלון בהצלחה קיבלו שובר מתנה עבור ההשתתפות.

כפי שניתן לראות בלוח 100, באמצעות תחנות הימורים חוקיים נדגמו 315 משיבים, מתוכם 255 גברים ו-57 נשים בין התאריכים 10.7.2022-13.9.2022 ו-4.3.2023-16.6.2023. מתוך המשיבים 188 היו ערבים ו-127 היו יהודים או אחרים. מאתיים שישים ושבעה משיבים ענו בסיוע עוזרי המחקר, ו-46 משיבים ענו באופן עצמאי.

לוח 100: תת מדגם תחנות הימורים לפי מגדר, לאום ואמצעי המענה

נדגמים, מתוכם:	315
יהודים	127
ערבים	188
גברים	255
נשים	60
ענו בסיוע עוזר מחקר	267
ענו באופן עצמאי	48

צוות של 19 עוזרות ועוזרי מחקר דגמו את המשיבים מתחנות, דוכנים וחנויות ביישובים המפורטים בלוח 101. עוזרי המחקר פנו למשיבים ליד הדוכנים והחנויות, והציגו עצמם כסטודנטים לעבודה סוציאלית מאוניברסיטת תל אביב העורכים מחקר על הימורים. הם הדגישו את אנונימיות המשיבים והציגו את התגמול על ההשתתפות. (לוח 1).

לוח 101: יישובים בהם נדגמו מהמרים בתחנות הימורים חוקיים

תאריך הדגימה	נפה	מחוז	יישוב
28/07/2022	אשקלון	דרום	אשדוד
28/07/2022	אשקלון	דרום	קריית מלאכי
28/07/2022	באר שבע	דרום	באר שבע
28/07/2022	באר שבע	דרום	נתיבות
10/05/2023 + 23/08/2022 + 05/09/2022 + 17/05/2023	חיפה	חיפה	חיפה
28/07/2022	ירושלים	ירושלים	בית שמש
12/07/2022	ירושלים	ירושלים	ירושלים
07/09/2022	השרון	מרכז	נתניה
08/09/2022	פתח תקווה	מרכז	כפר סבא
22/08/2022	פתח תקווה	מרכז	כפר קאסם
13/07/2022	פתח תקווה	מרכז	פתח תקווה
19/07/2022 + 05/09/2022	רחובות	מרכז	ראשון לציון
07/09/2022	רחובות	מרכז	רחובות
17/08/2022	רמלה	מרכז	לוד
28/07/2022 + 07/09/2022	רמלה	מרכז	רמלה
30/08/2022	יזרעאל	צפון	בית שאן
16/05/2023	יזרעאל	צפון	כפר כנא
16/05/2023	יזרעאל	צפון	נוף הגליל
07/06/2023	יזרעאל	צפון	נצרת
04/06/2023	כנרת	צפון	מגאר
17/03/2023 + 18/03/2023 + 01/04/2023	עכו	צפון	ג'דידה-מכר
11/03/2023 + 01/04/2023 + 06/06/2023 + 07/06/2023	עכו	צפון	דייר אל-אסד
04/03/2023	עכו	צפון	טמרה
20/05/2023	עכו	צפון	כאבול
25/05/2023 + 26/05/2023 + 31/05/2023	עכו	צפון	ראמה
26/05/2023 + 13/09/2022	עכו	צפון	שפרעם
11/07/2022 + 28/08/2022 + 08/09/2022	חולון	תל אביב	בת ים
13/07/2022	חולון	תל אביב	חולון
12/07/2022 + 19/07/2022 + 09/09/2022	רמת גן	תל אביב	רמת גן
16/08/2022	תל אביב	תל אביב	יפו
10/07/2022 + 19/08/2022 + 28/08/2022	תל אביב	תל אביב	תל אביב

הערות: תל אביב ויפו נדגמו כאתרים נפרדים בשל ההרכב הדמוגרפי השונה שלהן. הדגימה בתל אביב מ-10.7.2022 כוללת רק את שכונת התקווה.

כפי שניתן לראות בלוח 102, בתת-מדגם מרכזי הגמילה נדגמו 64 משתתפים, כולם גברים, וחמישה מהם ערבים, בין התאריכים 20.7.2022-20.9.2022 ו-22.1.2023-3.6.2023. תחילה נעשתה פנייה ל-87 מטופלים במרכזים. ארבעה נגרעו מאחר ולא הימרו בשנה האחרונה, ותשעה סירבו להשתתף. השאלון נשלח ל-74 מטופלים. מתוכם נגרעו עשרה משיבים – שניים שהפסיקו

את המענה לפני שמילאו את רוב השאלון, שישה נוספים שבמהלך המענה התברר שלא הימרו בשנה האחרונה, ושני משיבים שענו באופן לא אמין. בסך הכל 42 נשאלים מילאו את השאלון באופן עצמאי, ו-22 מילאו אותו בעזרת עוזרי מחקר. המשיבים גויסו באמצעות פנייה למספר מרכזי גמילה ששלחו לצוות המחקר פרטי יצירת קשר של מטופלים שהסכימו להשתתף. אלה כוללים את עמותת "אפשר" (9 משיבים), עמותת 'מיל"ה' (39), המרכז לנפגעי אלכוהול, הימורים ושילוב בתעסוקה באשדוד (6), היחידה לטיפול בנפגעי אלכוהול והימורים בבאר שבע (5) והיחידה לטיפול בהתמכרויות בסכנין (2). בנוסף, גויסו שלושה משיבים באמצעות עוזרי מחקר שהצטרפו למפגשים פתוחים של "מהמרים אנונימיים" ברמת גן והציגו שם את המחקר.

לוח 102: תת מדגם מרכזי גמילה לפי מגדר, לאום ואמצעי המענה

נדגמים, מתוכם:	64
יהודים	59
ערבים	5
גברים	64
נשים	0
ענו בסיוע עוזר מחקר	22
ענו באופן עצמאי	42

בתת המדגם המקוון, השתמשנו במסע פרסום מקוון ברשתות החברתיות פייסבוק וטוויטר שממנו נדגמו 328 משיבים בין התאריכים 20.7.2022-20.9.2022 ו-16.12.2022-17.3.2023. נעשתה פנייה טלפונית ל-673 אנשים שהגיבו למודעה. מתוכם 27 השאירו מספר טלפון לא תקין, 79 לא עמדו בתנאים להכללה, 49 לא היו מעוניינים, 8 פנו פעמיים בטעות, ו-116 לא הגיבו לפנייה וגם לא לניסיון נוסף ליצור עימם קשר באמצעות הודעת טקסט (חלקם הגיבו בפעם הראשונה ואז סיננו או חסמו לפני שנשלח שאלון). השאלון נשלח ל-394 משיבים, מתוכם נגרעו 24 שלא ענו נכון על שאלת תשומת הלב, 41 שלא ענו כלל או הפסיקו את המענה לפני שמילאו את רוב השאלון, ואחד שענה באופן לא אמין. כפי שניתן לראות בלוח 103, 328 המשיבים הנותרים כללו 260 גברים ו-68 נשים, 122 ערבים ו-206 יהודים ואחרים. 19 משיבים ענו בעזרת עוזר מחקר, בעוד 309 ענו באופן עצמאי.

לוח 103: תת מדגם קמפיין מקוון לפי מגדר, לאום ואמצעי המענה

328	נדגמים, מתוכם:
206	יהודים
122	ערבים
260	גברים
68	נשים
19	ענו בסיוע עוזר מחקר
309	ענו באופן עצמאי

בסך הכל נדגמו 707 משיבים בדגימה המכוונת, מתוכם 579 גברים ו-128 נשים, 315 ערבים ו-392 יהודים ואחרים. 308 ענו בעזרת עוזר מחקר ו-399 באופן עצמאי. כפי שניתן לראות בלוח 104, למעט תת-מדגם תחנות ההימורים החוקיות (בו לא הייתה אפשרות לספור לכמה אנשים פנו עוזרי המחקר), נעשו פניות ל-760 אנשים. מתוכם, 27 (מהמדגם המקוון) השאירו פרטים לא תקינים, 83 התבררו כלא רלוונטיים, 58 סירבו להשתתף, 8 פנו פעמיים, 116 לא השיבו ו-468 שאלונים נשלחו לשאר. מתוך משיבים אלו, 24 ענו לא נכון על שאלת תשומת הלב, 43 לא ענו או הפסיקו את המענה לפני שמילאו את רוב השאלון, שישה נוספים התבררו כלא רלוונטיים רק במהלך המענה ושלושה ענו באופן לא אמין. 392 המשיבים הנותרים כללו שני משיבים שחזרו על השאלון לאחר שלא ענו נכון על שאלת תשומת הלב ושלושה שהפסיקו את המענה אחרי שענו על רוב השאלון, אך לא סיימו אותו.

לוח 104: מענה ונשירה מתת-מדגמי מרכז גמילה וקמפיין מקוון

קמפיין מקוון	מרכזי גמילה	
673	87	השאירו פרטי יצירת קשר
27	0	פרטים לא תקינים
79	4	לא עמדו בתנאי הכללה לפני משלוח שאלון
49	9	סירבו להשתתף
116	0	לא ענו
8	0	פנו פעמיים
394	74	משלוח שאלון
41	2	קיבלו ולא מילאו או הפסיקו לענות באמצע
0	6	לא עמדו בתנאי הכללה לאחר משלוח שאלון
1	2	ענו באופן לא אמין
24	0	ענו לא נכון על שאלת תשומת הלב
328	64	משיבים

נספח ב': מהימנויות כלי המחקר

לוח 105: טבלת מהימנויות של כלי המחקר בכל אחד מהמדגמים

מהימנויות מדגמים מכוונים		מהימנויות מדגם מייצג		סולם
ערבית (N) = 286	עברית (N = 421)	ערבית (N = 152)	עברית (N = 3,092)	
0.892	0.932	0.696 (N = 50)	0.832 (N = 1576)	חומרת בעיות ההימורים*
0.891	0.902	0.829 (N = 50)	0.800 (N = 1576)	נזק מהימורים*
0.923 (N = 197)	0.852 (N = 184)	0.882 (N = 16)	0.867 (N = 296)	נזק מהימורי אדם קרוב**
0.948	0.927	0.984	0.972	נגישות הימורים
0.704	0.777	0.787	0.796	חוללות עצמית פיננסית
0.637	0.688	0.663	0.741	לכידות שכונתית
0.869	0.814 (N = 420)	0.892	0.781	מחסור חומרי
0.856	0.878 (N = 420)	0.850	0.808	דיכאון + חרדה
0.704	0.713 (N = 420)	0.578	0.540	דיכאון בלבד
0.776	0.834 (N = 420)	0.940	0.834	חרדה בלבד

תתי המדגם בעברית כוללים גם תצפיות של ערבים שענו בעברית. במדגם המכוון בעברית קיימת תצפית עם מידע חסר עבור משתני המחסור החומרי, הדיכאון והחרדה.

* מהמרים בלבד, מספר תצפיות מדויק בסוגריים

** אנשים שאדם קרוב אליהם הימר יותר מדי בלבד, מספר תצפיות מדויק בסוגריים

נספח ג': חישוב סולם תחושת עוני סובייקטיבי

לוח 106: חישוב סולם תחושת עוני סובייקטיבי

מתי בפעם האחרונה חשבת שאת/ה עני/ה?	מאז גיל 15 ועד היום, האם היו תקופות שבהן חשבת שאת/ה עני/ה?	ציון מחושב שמתכלל תחושת עוני סובייקטיבי
-	אף פעם לא	0
לפני יותר מחמש שנים	לעיתים רחוקות/לפעמים, מדי פעם	1
לפני יותר משנה ועד חמש שנים	לעיתים רחוקות/לפעמים, מדי פעם	2
בשנה האחרונה	לעיתים רחוקות/לפעמים, מדי פעם	3
לפני יותר מחמש שנים	לעיתים קרובות	4
לפני יותר משנה ועד חמש שנים	לעיתים קרובות	5
בשנה האחרונה	לעיתים קרובות	6

Brief summary

Introduction

Gambling is defined as “staking money or something of material value on an event having an uncertain outcome in the hope of winning additional money and/or material goods” (Williams et al., 2017). Gambling behaviors are classified in terms of : a) the type of gambling (chance-based gambling or skill-based gambling); b) means of access (remote digital access or in-person at physical locations); c) the gambling provider (governmental entities, commercial entities, non-profit organizations, private gamblers); d) frequency of participation (the number of times or days a person engages in gambling during a week/month/year); e) the amount of time spent on gambling; and f) expenditure (Williams et al., 2017). Gambling can also be classified by its legality (Sukhanov et al., 2019).

Gambling behavior falls along a continuum: while many people gamble in a way that does them no harm, some individuals may experience problems as a result of gambling (Latvala et al., 2019). The most common gambling severity classification developed specifically for epidemiological studies worldwide that measures the prevalence of gambling in the general population is the Problem Gambling Severity Index (PGSI) (Ferris & Wynne, 2001). This index classifies people who gamble as a function of the problems/negative outcomes they experience into "non-problem gamblers," "low-risk gamblers," "moderate-risk gamblers," and "problem gamblers." The latter covers people whose gambling negatively affects them, their families, and the communities they live in (Gambling Commission, 2019). Research in numerous countries has shown that approximately 70% of the general population gambles at least once a year, and that the prevalence of problem gambling ranges from 0.12% to 5.8% depending on location (Calado & Griffiths, 2016).

The current study was designed to estimate the involvement of the adult population in Israel in the different types of gambling, the severity of problem gambling, the demographic and socio-psychological risk factors, and the changes in gambling behavior related to the COVID-19 pandemic. In addition, the rate of affected others (family members and friends) who reported harm as a result of the gambling involvement of a person close to them was also assessed.

Method

Two samples were recruited: a) a representative sample of the Israeli population, composed of 3,244 Israeli residents (1,835 of whom were women), made up of Jews and Arabs over the age of 18. The sample was drawn from a random internet panel constructed by the BI and the Lucille Cohen Institute for Public Opinion Research at Tel Aviv University; b) a targeted sample that included 707 individuals (128 of whom were women) who had gambled at least twice in the month preceding the survey. The purpose of the targeted sample was to collect data from individuals who are difficult to reach through random sampling methods and would thus be likely to be underrepresented in the representative sample. These individuals were contacted through gambling rehabilitation centers, Toto and lottery kiosks in various cities and at different times of the day, as well as through an online campaign. All the data were collected between July 2022 and June 2023 (the data for the representative sample was collected between July 2022 and October 2022). The respondents filled in anonymous questionnaires on their gambling behavior, gambling severity problems, harm caused by gambling, demographic variables, and psycho-social factors.

Key Findings

- The results from the representative sample indicated that 49.3% of the respondents reported engaging in at least one form of gambling in the past year. Gambling was more common among Israeli Jews, males, respondents who perceived themselves as traditional in terms of religiosity, unemployed individuals, and blue-collar workers.
- Of all the participants 16.7% reported a problem or problems resulting from gambling, of whom 1.3% were classified as problem gamblers, 5.0% as moderate-risk gamblers, and 10.4% as low-risk gamblers.
- Approximately 46.3% of the respondents gambled in land-based venues, and 9.3% gambled online, with an overlap of participants gambling in both land-based and online settings. Males, respondents who defined themselves as traditional, young adults, and unemployed individuals tended to gamble online. Online gambling was associated with more gambling problems.
- Roughly 43.3% of the respondents gambled in regulated gambling outlets (out of the 87.8% of all respondents who gambled in the previous year), whereas 6.8% engaged in illegal gambling. In addition, 5.6% of the participants engaged in both regulated and illegal gambling. Males, young adults, singles, Arabs, respondents who perceived themselves as traditional (in terms of religiosity), and unemployed individuals were more likely to engage in illegal gambling. Gambling problems were more closely associated with illegal gambling. Individuals who engaged in illegal gambling reported experiencing twice as much harm from gambling than all the other participants.
- Of all individuals who played the lotteries (e.g., 777, 123), 24% were classified as moderate-risk and problem gamblers. In individuals who engaged

in sports betting such as Toto/Winner, 32.2% were classified as moderate-risk and problem gamblers.

- Respondents classified in one of the problem gambling severity categories (low, moderate, and problem) tended to be males, Israeli-Arabs, native-born Israelis, individuals who perceived themselves as traditional, and individuals with lower levels of education. They typically resided in more peripheral areas characterized by a lower socio-economic status and reported a lower sense of community belonging. On average, they reported more symptoms of depression and anxiety and a higher level of stress. They had lower employment rates and were more likely to work in manual labor, construction, agriculture, and service jobs. Fewer held management positions or were white-collar professionals. These respondents reported lower levels of financial self-efficacy and were more likely to forgo basic products and services due to financial constraints, resulting in overdue payments and a subjective sense of poverty.
- Strikingly, despite lower rates of involvement in gambling among Arabs, more Arabs were classified as at-risk gamblers (problem gamblers, moderate-risk gamblers, and low-risk gamblers) compared to the Jewish population.
- The average monthly spending on gambling in the previous year was 240.20 shekels, with a median spending of 20 shekels per month. Approximately 2.7% of the participants who gambled in the previous year reported using National Insurance Institute allowances for gambling, with over a third of these individuals stating they did so regularly.
- Affected others: One in nine Israelis in the representative sample reported having someone close to them who gambled excessively (10.6% of the

respondents). In most cases, this individual was a family member. The most common harm reported by the affected others was emotional distress, including feeling dissatisfied with their excessive gambling. Affected others were more likely to engage in gambling themselves and experience gambling problems. Of these respondents, those who had a former spouse who gambled excessively reported the most severe negative ramifications of their ex-spouse's gambling.

- **Help-seeking:** In cases of gambling problems related to the participants themselves or their family members, approximately 39.5% of the respondents reported turning to family members for assistance. This held true for participants who did not gamble and those who gambled and experienced problems at all levels of severity. Low percentages among respondents across all categories (ranging from 1.5% in problem gamblers and moderate-risk gamblers to 2.9% in the general population) considered contacting the Ministry of Welfare's rehabilitation centers for assistance.

Targeted sample: Israeli-Jewish respondents

This section reports the findings for the target sample of individuals from the Jewish population who are at risk of developing gambling problems or are already experiencing them to one extent or another. Respondents in this sample reported spending an average of 4885.60 NIS a month on gambling, with a median outlay of 1000 NIS. They tended to gamble alone, with no fixed time of day set aside for gambling. Many of them reported smoking and drinking during gambling, with 27% indicating that they always smoked while gambling.

- Many also mentioned that they frequently used their National Insurance Institute allowances for gambling (usually, frequently or always) with 7.7%

stating that they did so always. Approximately 41.2% indicated that their main motivation for gambling was the thrill, as a leisure time activity, or for enjoyment, whereas 38.4% mentioned that they gambled to make money.

- By contrast to respondents in the representative sample, the respondents in this sample tended to report higher levels of poverty, material deprivation, anxiety, and depression. Furthermore, unlike gamblers in the representative sample, they were more likely to drink and smoke while gambling and used their National Insurance Institute allowances more frequently.
- Their gambling behaviors increased during the COVID-19 pandemic to a greater extent than respondents in the representative sample, whose gambling behaviors tended to decrease.
- When asked whom they would turn to in case they or their family member experienced gambling problems, approximately 32.1%, stated that they would turn to a family member, while only 9.7% mentioned seeking assistance from the Ministry of Welfare's rehabilitation centers.

Targeted sample: Israeli-Arab respondents

- Arab gamblers spent an average of 2,669 shekels a month on gambling, with a median outlay of less than 700 NIS. They tended to mostly gamble alone, with no fixed time of day for gambling.
- Many mentioned that they tended to use National Insurance Institute allowances for gambling (sometimes, frequently or always) but only 1.3% stated that they did so always.
- Many smoked and drank while gambling, with 25.7% stating that they always smoked while gambling.

- In comparison to the Arab gamblers in the representative sample, the respondents tended to report higher levels of poverty, material deprivation, anxiety, and depression. By contrast to gamblers in the representative sample, they were more likely to smoke and drink during gambling and used their National Insurance Institute allowances more frequently. Unlike gamblers in the representative sample, they increased their gambling behaviors during COVID-19 pandemic.
- When the respondents were asked whom they would turn to in case they or a family member experienced gambling problems, roughly 38.1% stated that they would not turn to anyone, and only 1.6% mentioned the Ministry of Welfare's rehabilitation centers.

The comparison between the Arab respondents and Jewish respondents in the targeted sample revealed only slight differences in gambling and other behaviors associated with gambling. Arab respondents were more likely to smoke while gambling and less likely to use National Insurance Institute allowances. The Arab respondents in the targeted sample also reported a higher level of neighborhood cohesion than the Jewish respondents.

Discussion and Recommendations

Overall, the findings indicated that although the prevalence of gambling behaviors was estimated at about 50% of the Israeli population, this prevalence is relatively low compared to other countries (Calado & Griffiths, 2016). By contrast, the percentage of individuals experiencing gambling problems emerged as relatively high, at approximately 16.7% of the total population of Israel. This finding is concerning and necessitates a holistic approach on the part of the relevant authorities in Israel.

A high proportion of the Arab respondents reported experiencing gambling-related problems, thus reflecting the broader social issues faced by Arab society in Israel (Cohen-Almagor & Wattad, 2019; Jamal, 2007; Smooha, 1997; Sulimani-Aidan, 2020; Yiftachel, 2006). As a result, a culturally tailored approach is needed.

Analysis of both the representative sample and the targeted samples indicated that individuals with gambling problems fell into lower sociodemographic segments. The findings related to the targeted samples revealed that individuals with gambling problems used National Insurance Institute allowances frequently for gambling, which is also worrisome and requires solutions, such as reducing access to gambling (Abbott, 2020); for example, by closing lotteries on payment days, or conversely, not allowing welfare recipients to gamble on the days when they receive their checks (Price et al., 2021).

The findings also indicated that most gamblers tended to engage in both legal and illegal gambling. People who engaged in illegal gambling and online gambling reported more gambling-related problems than individuals who only engaged in legal gambling and land-based gambling. It is highly likely that legal gambling serves as a gateway to overall gambling behavior since individuals learn gambling skills and develop a habit. Individuals at risk of developing gambling problems will continue to engage in illegal gambling, thus emphasizing the need for cohort-studies in this area.

These findings on online gambling are consistent with previous studies that have pointed to an association between online gambling and gambling-related problems (Gainsbury et al., 2015). To protect the public, enforcing prohibitions on online gambling on unauthorized gambling websites in Israel is highly recommended. Furthermore, it is strongly advised to cancel Toto/Winner's permit to offer online betting service for sports games.

The findings showed that the respondents rarely sought out public treatment services for gambling problems. This may have stemmed from a lack of information, stigmatization, and/or shame. More should be done to raise awareness in the general population about gambling behavior and its associated problems while improving the image of public rehabilitation centers.

This report was written after October 7, 2023, as Israeli society continues to cope with its greatest national trauma in the last 50 years. Studies have shown that problem gambling is associated with trauma and post-traumatic stress disorder (Kausch et al., 2006; Moore & Grubbs, 2021), suggesting that more Israelis may turn to gambling to cope with depression, anxiety, and stress. Many of the communities most affected by the war are peripheral low-income localities. The findings here pointed to associations between residence in low-income areas and PGSI. It is important for the gambling industry in Israel to demonstrate social responsibility by limiting daily lotteries, to minimize the number of individuals at risk of developing gambling-related problems. Finally, future work should monitor gambling behavior in Israeli society over time by conducting similar comprehensive longitudinal surveys.